

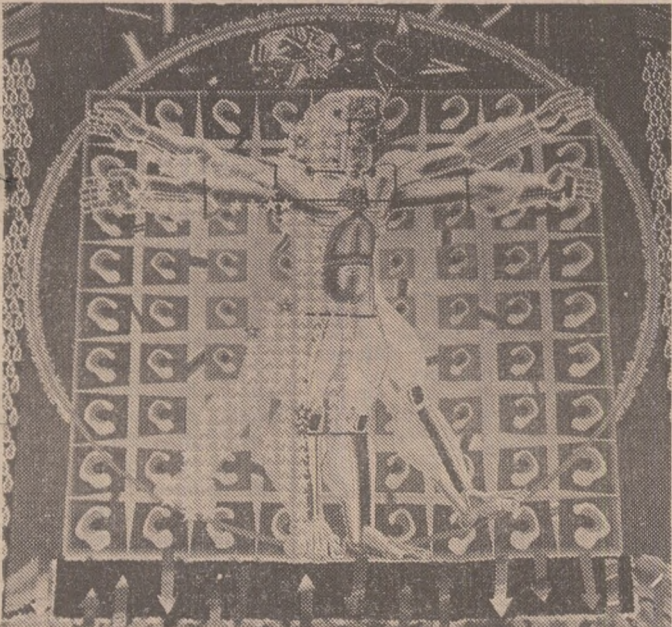
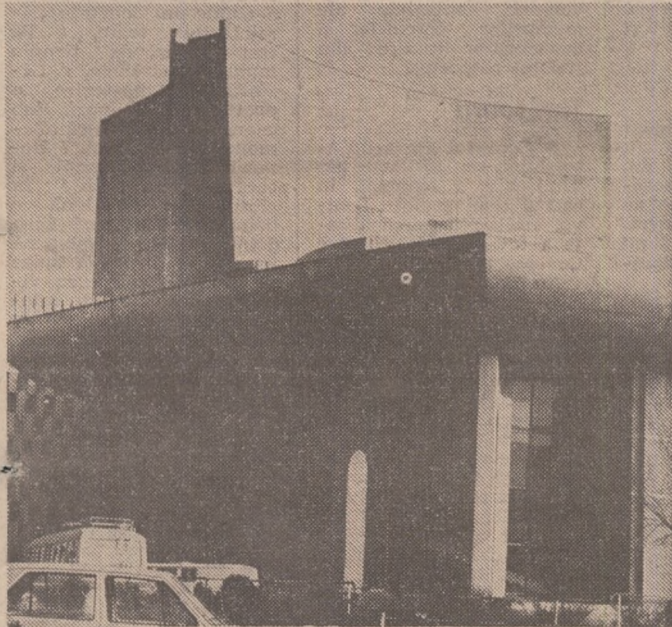
România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

5

SĂRBĂTOAREA NAȚIUNII

Pag.: 3—6, 17, 24

Teatrul Național din 1852. Noua clădire ctitorită în 1973. Una din decorațiile interioare: tapiserie de Ion Nicodim.

Reportajul asupra Adunării festive de marți — în paginile 14—15—16.

Mesajul adresat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU colectivului Teatrului Național „I. L. Caragiale” din București

Dragi tovarăși,

Sărbătorirea a 125 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din București imi oferă plăcutul prilej de a vă adresa dumneavoastră, slujitorii ai primei scene dramatice, precum și tuturor celor ce muncesc pe țărmul artei teatrale, calde felicitări și urări de noi succese în activitatea nobilă pe care o desfășurați pentru dezvoltarea și înflorirea culturii noastre socialiste.

În cei 125 de ani de existență, Teatrul Național din București s-a afirmat ca o înaltă tribună de educație civică și patriotică, contribuind eficient la deșteptarea și închegarea conștiinței naționale, la împlinirea marilor aspirații de unitate, libertate și independență ale poporului, la cultivarea celor mai de seamă idei umaniste și progresiste ale societății românești. În anii socialismului, teatrul s-a angajat profund în viața socială a națiunii noastre, participând activ, alături de întregul front al culturii și artei românești, la înfăptuirea politicii partidului, al cărei țel fundamental este făurirea unui om nou, educat în spiritul patriotismului revoluționar, animat de idealurile socialismului și comunismului.

Aniversarea Teatrului Național are loc în condițiile în care întregul nostru popor desfășoară o intensă activitate, pe toate planurile vieții materiale, științifice și culturale, concentrându-și energiile și forțele sale creatoare în direcția înfăptuirii istoricelor hotărâri adoptate de Congresul al XI-lea, de Congresul educației politice și al culturii socialiste, precum și de recenta Conferință Națională a partidului, a transpunerii ferme în viață a Programului partidului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism. La această amplă activitate sînt chemați să-și aducă din plin contribuția — alături de ceilalți oameni de artă și cultură, de întreaga populație — și slujitorii teatrului românesc, cărora partidul și statul nostru socialist i-au creat condiții optime de dezvoltare. Astăzi, în țara noastră își desfășoară activitatea un număr de 64 de teatre dramatice, muzicale, de operă, operetă și estradă — din care șapte în limba maghiară, două în germană — precum și alte formațiuni artistice teatrale, care joacă un rol tot mai important în viața cultural-artistică a societății. În cadrul acestui puternic dezașament al artei noastre noi, Teatrul Național trebuie să aducă o contribuție de prim ordin. Continuând frumoasele sale tradiții, Teatrul Național

este chemat ca, împreună cu întreaga noastră mișcare teatrală, cu toți creatorii de artă ai țării, să-și intensifice eforturile închinat scopului profund umanist de a contribui la înflorirea spiritalității noastre socialiste, la făurirea unor noi valori de înaltă ținută educativă, sporindu-și astfel tot mai mult prestigiul de care se bucură în țară și peste hotare. Colectivul teatrului, toți slujitorii scenei din țara noastră trebuie să se încadreze cu toate forțele, cu toată capacitatea în ampla activitate politico-educativă desfășurată de partid pentru ridicarea conștiinței maselor, pentru formarea omului nou înaintat, cu înalte trăsături morale, constructor conștient al destinului socialist al României. Aceasta cere din partea Teatrului Național, a tuturor teatrelor noastre eforturi susținute pentru realizarea unor spectacole militante, de adîncă semnificație politică și de un nivel artistic superior, care să abordeze și să pună în dezbatere unii public cit mai larg, format din oameni al muncii, problemele de esență ale contemporaneității.

Îndeplinind menirea dintotdeauna a unui teatru național, prima noastră scenă — ca, de altfel, toate teatrele țării — trebuie să se consacre cu precădere dramaturgiei românești, atât clasice, cit mai cu seamă contemporane, care oferă o imagine insuficientă asupra prezentului socialist și a mărețelor perspective de dezvoltare a societății noastre. În același timp, Teatrul Național și mișcarea noastră teatrală, în general, trebuie să se preocupe de prezentarea celor mai valoroase creații ale dramaturgiei universale, progresiste, care prin mesajul lor umanist, de încredere în om și în forțele sale creatoare, să contribuie la educarea sănătoasă și îmbogățirea orizontului cultural al poporului.

Teatrul Național, celelalte teatre din țara noastră trebuie să participe activ la Festivalul „Cîntarea României”, punind larg în valoare tot ceea ce au ele mai bun, oferind, prin spectacolele pe care le organizează, în acest cadru, prin ținuta lor artistică și de organizare, un înalt model pentru toate formațiunile de teatru din întreaga țară, sprijinind și îndrumind concret dezvoltarea mișcării artistice de masă.

Adresîndu-vă îndemnul de a face totul pentru a vă înfăptui cu rezultate tot mai bune înalte îndatoriri ce le aveți în dezvoltarea artei și culturii noastre socialiste, urez întregului colectiv al Teatrului Național din București, tuturor oamenilor de teatru din țara noastră succese și satisfacții tot mai însemnate în muncă și creație, multă sănătate și fericire!

NICOLAE CEAUȘESCU

DECRET PREZIDENȚIAL privind conferirea Ordinului „Meritul cultural” clasa I Teatrului Național „I. L. Caragiale” din municipiul București

Pentru contribuția deosebită adusă la promovarea dramaturgiei originale patriotice și revoluționare, valorificarea dramaturgiei naționale clasice și universale, creșterea nivelului artei interpretative românești, la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor,

cu prilejul aniversării a 125 de ani de la inaugurare,
Președintele Republicii Socialiste România decretează:

ARTICOL UNIC. — Se conferă Ordinul „Meritul cultural” clasa I Teatrului Național „I. L. Caragiale” din municipiul București

NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

România literară

DIRECTOR: George Ivascu. Redactor
șef adjunct: G. Dimisianu. Secretar
responsabil de redacție: Roger Câm-
peanu.

Din 7 în 7 zile

„O ANIVERSARE — O OPERĂ“

MAREAȚA SĂRBĂTORIRE a tovarășului Nicolae Ceaușescu a constituit un eveniment de proporții nemai-
întâlnite sub înfățișarea universalității, ca fericit prilej de
răsfrire a exprimării celor mai variate cercuri ale
opinii publice mondiale asupra țării și poporului român
în fața o asemenea uriașă personalitate conducătoare.

Intr-adevăr, Partidul Comunist Român întreține, în pre-
zent, legături — fie direct, fie pe linia Frontului Unității
Socialiste — cu aproape 250 de partide comuniste, socia-
liste sau social-democrate, partide de guvernământ din
țările în curs de dezvoltare, mișcări de eliberare națio-
nală, precum și alte organizații politice din peste 110 țări
ale lumii. În perioada 1965—1977, tovarășul Nicolae
Ceaușescu a întreprins vizite de prietenie în 64 de țări,
având întâlniri și contacte cu șefi de stat și de guvern din
99 de țări. La peste 3.000 se ridică numărul convorbirilor
avute cu conducători, delegați sau reprezentanți ai dife-
ritelor partide și organizații politice, membri ai guverne-
lor, personalități ale vieții politice, științifice și culturale
din întreaga lume. Au fost semnate în acești 12 ani
aproape 100 Tratat de prietenie și cooperare, Declarații
și Comunicate comune etc., care au deschis noi și vaste
perspective raporturilor de prietenie și colaborare bilate-
rală ale României. În cursul anului 1977, tovarășul
Nicolae Ceaușescu s-a întâlnit cu peste 70 de reprezen-
tanți ai partidelor comuniste și mișcărilor de pe toate
meridianele, cu lideri ai altor partide ale clasei muncito-
re, ai partidelor de guvernământ din țările în curs de
dezvoltare, cu reprezentanți ai mișcărilor de eliberare. În
numeroase țări ale lumii au apărut aproape 60 de volume
în aproape 20 de limbi diferite, dedicate vieții și operei
secretarului general al Partidului Comunist Român, pre-
ședintele Republicii Socialiste România. Sînt lucrări care
concretizează și comunică tot atâtea contribuții de excep-
țională valoare teoretică și practică ale tovarășului
Nicolae Ceaușescu, îmbogățind astfel gândirea social-
politică a contemporaneității, prin afirmarea originală a
socialismului, democrației și progresului, prin argumen-
tarea temeinică, inovatoare a necesității stringente pen-
tru o nouă concepție asupra relațiilor internaționale în
genere, pentru o nouă ordine economică în lume, spre a
se pune cît mai neîntîrziat capăt gravelor aspecte ale
subdezvoltării, pentru a se grăbi în mod eficient pro-
cesul soluționării acutei probleme a dezarmării generale
și în primul rînd a celei nucleare, spre a se consolida
pacea și a se stimula cooperarea între toate statele, prin
noi atribuții ale activității coexistenței pașnice.

CU UN iradiant sentiment de mîndrie patriotică, între-
gul nostru popor a luat cunoștință în zilele ce au pre-
cedat și în cele care au urmat strălucita aniversare a
celui mai iubit și prestigios fiu al țării de manifestări
multiple ale opiniei publice de peste hotare, de la
sutele de telegrame exprimînd felicitări din partea altor
șefi de state, conducători de partide și mișcări politice,
personalități din fruntea marilor organisme internaționale
în fața O.N.U., la cuvîntările omagiale prilejuite de
lansarea a noi volume consacrate conducătorului român,
pînă la numeroase articole din presa mondială
elogiînd personalitatea proeminentă a președintelui
României.

Astfel, la Delhi, în capitala Indiei, în editura „S. Sagar“,
a apărut în limba hindî cartea cu titlul care definește
prin el însuși conținutul și mesajul ei omagial: Nicolae
Ceaușescu — o viață de un dinamism fără seamăn, dedicată
cauzei slujirii poporului român, păcii și colaborării in-
ternaționale. Scrisă de profesorul universitar Ram Naresh
Trivedi, șeful Departamentului de științe politice de la
Universitatea Ranchi, lucrarea afirmă în Prefață:
„Ideile președintelui Ceaușescu, obiectivele clare și con-
crete pentru fiecare etapă de dezvoltare a țării sale,
îmbunătățirea continuă a cadrului organizatoric al acti-
vității economico-sociale, realismul prevederilor planuri-
lor elaborate, aprobarea lor de către popor, concordanța
lor cu interesele vitale ale poporului constituie princi-
palele cauze care au generat un progres fără precedent al
României.“ De remarcat că prezentarea cărții a fost
făcută la Delhi în cadrul unei festivități a Asociației de
prietenie India-România, — festivitate ce a avut loc în
sala Constituției, fiind prezidată de K. S. Hegde, pre-
ședintele Parlamentului, și reunit mai mulți miniștri,
deputați, personalități politice, oameni de știință și cul-
tură, precum și membri ai corpului diplomatic. La sfîrșit
festivității, participanții au adresat un mesaj omagial
președintelui Nicolae Ceaușescu.

AM CITAT această manifestare, întrucît, în spiritul ei,
au avut loc și în capitalele altor țări prietene ca,
de pildă, la Centrul cultural al Atenei, unde a avut loc
o seară omagială dedicată președintelui României, mani-
festare în cadrul căreia a fost prezentată noua carte, cu
titlu nu mai puțin semnificativ, dedicată gândirii politice
a tovarășului Nicolae Ceaușescu: Democratizarea relațiilor
internaționale. Cu acest prilej, cunoscutul scriitor
Evangelos Averof-Tsotsis, ministrul Apărării naționale,
a subliniat, între altele: „În lucrările președintelui
Ceaușescu, adevărul cuvîntului este demonstrat de o pra-
ctică de netăgăduit, deoarece tot ce ne învață, tot ceea ce
ne spune în ele, președintele României prietene a pus în
aplicare cu un deosebit succes.“

AM CITAT mai pe larg doar două din asemenea mani-
festări prilejuite de recenta aniversare a conducătorului
nostru. Presa noastră oglindește — și desigur încă va mai
oglinzi în continuare, oricît de succint — pagini con-
sacrate numeroaselor și semnificative manifestări ce au
avut loc peste hotare în jurul datei de 26 ianuarie, 1978,
dată înțrătită atît de strălucit sub semnul perenității, în
stima popoarelor lumii. Așa cum, atît de sugestiv, pentru
a marca dimensiunile evenimentului, ziarul elen „To
Vima“ își intitula elogiosul său comentariu: O aniversare
— o operă.

Cronicar

Viața literară

Omagiu Președintelui Țării

București

● O emoționantă seară omagială literar-muzicală s-a desfășurat la Casa Centrală a Armatei din București sub genericul: „La datorie, prezenți! Raport comandantului nostru suprem“. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Ion Grecea. Și-au adus contribuția poezii: Ion Bănuță, Virgil Căianopol, Radu Cărnăci, Ion Crînguleanu, Eugen Fran-
ză, Dragoș Vicol și compozitorii Gheorghe Baza-
van, Camelia Dăscălescu, George Grigoriu, Claudiu Negulescu, Temistocle Popa. Seara omagială s-a încheiat cu intonarea de către întreaga asistență a cîntecelor „Poporul, Ceaușescu, România“ și „La mulți ani!“ A urmat filmul omagial, realizat de Studioul Cinematografic al Armatei, intitulat „Pentru a Patriei onoare“.

Și-au dat concursul, artiști din secția de estradă-București a ansamblului artistic „Doina“ al Armatei și elevi ai școlii militare de muzică.

● La Casa Universitarilor din Capitală au citit versuri omagiale: Vlaicu Bărna, Sin Arion, Cornelia Digiola, Cleopatra Lorușiu, Barbu Alexandru Emandi, Elena Lupașcu, Andra Tomoiogă. Și-au dat concursul artiști: Constanța Cămpăanu, Rodica Sanda Tuțulanu, Lucia Țibuleac, Jeanine Ma-tei, Rădulescu Ulmeni, Valeria Rădulescu. Pro-gramul a fost completat de corul „Gaudeamus“ al Conservatorului „Ciprian Porumbescu“.

● La Casa Oamenilor de Știință din Capitală, Cenuclul „G. Călinescu“ al Academiei a omagiat personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu prin-tr-o frumoasă seară lite-rară.

A luat cuvîntul acad. Șerban Cioculescu. A ur-mat un recital de lirică patriotică, susținut de: Felicia Apopei, Constan-tin Țihli-Boos, Adelina Cârdei, Virgil Carianopol, Emanoil Cobzalău, Aure-lian Ciobanu, Verona Co-roiu, Valeria Delcanu, Valentin Deșliu, Lucian Dumitrescu, Ștefan Mun-teanu, Viorica Nicoară, Petre Păulescu, Florian Saioc, Petre Striban, Iri-na Triescu, Marieta Sava, Petre Teodorescu. Maria Vaja și Vasile Vior.

Luni, 30 ianuarie 1978, la București, a avut loc ședința de lucru a Biroului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi:

— Informare asupra activității Uniunii Scriitorilor pe luna ianuarie 1978;

— Discutarea planului de acțiuni, cu caracter intern și extern, ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1978;

— Propuneri pentru premiile Academiei R. S. România pe anul 1976;

— Propuneri ale Colec-tivului operativ al Comi-siei de relații externe, cu privire la difuzarea lite-raturii române peste ho-tare;

— Diverse.

La lucrările Biroului au fost prezenți tovarășii Dumitru Ghîșe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației So-

● La Clubul Uzinelor „Republica“ din Capitală, în fața unui public nume-ros, format din oameni ai muncii din întreprin-derile de pe platforma „23 August“ din Capita-lă, în ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a avut loc un recital poetic. Au citit din lucrările lor, omagînd ma-re personalitate a tova-rășului Nicolae Ceaușescu, scriitorii Liviu Brătolo-veanu, Daniela Crăsnaru, Dan Deșliu, Constantin Florea, Eugen Frunză, Pe-tre Ghelmez, Traian Ian-cu, Mircea Micu, Constan-tin Nisipeanu.

● Cenuclul „Titu Maiorescu“, a organizat — marți 24 ianuarie 1978 — o seară omagială dedica-tă tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Despre „Concepția cre-atoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra dreptului, istoriei și cul-turii“ au vorbit tovarășii: Constantin Stătescu — ministrul Justiției, președintele Asociației Juriș-tilor din R. S. România; Ioan Ceterchi — președintele Consiliului Le-gislativ; Nicolae Copoiu — șef de secție la Insti-tutul de Studii Istorice și Social Politice de pe lingă C.C. al P.C.R.; Gabriel Iosif Chiușbaian — președintele Cenuclului „Titu Maiorescu“ și Traian Ian-cu — director al Fondu-lui Literar al Uniunii Scriitorilor.

Au recitat versuri om-a-giale: Traian Iancu, George Colfescu, George Dumitru, Nicu Filip, A-drian Frățilă, Ionel Go-drian, Alexandru Limo-na, Teodor Maricar, Ioan Martis, Atanasie Nasta, Cecilia Ionescu, Ecaterina Stroescu și Gheorghe Tomoșoiu.

Brașov

● Asociația scriitorilor din Brașov a organizat la Complexul C.F.R. din acest municipiu o seară literară la care au participat Ion Burcă, V. Copilu-Cheatră, Emil Poenaru, George Pușca-riu, Nicolae Stoe.

Cluj-Napoca

● Biroul organizației de bază al Asociației scri-itorilor din Cluj-Napoca, în cadrul unei adunări ge-nerale lărgite, a omagiat personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu prilejul împlinirii a 60 ani de viață și a peste 45 ani de activitate revoluțio-nară.

Au luat cuvîntul, evo-cînd momente din viața și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, scri-itorii Ion Oarcășu și Miko Erwin. Au citit ver-

suri omagiale: Negoiaș Irimie, Teohar Mihadaș și Adrian Popescu.

De asemenea, Asociația scriitorilor din Cluj-Na-poca a organizat la Casa de Cultură din Hunedoa-ra, la Căminul Cultural din comuna Baci, la Școala de partid din Cluj-Napoca și la Institutul de lingvistică și de istorie literară din cadrul muni-cipalului, seri omagiale, la care au fost prezenți: Ion Arcaș, Horia Bădescu, Banner Zoltan, Pavel Bel-lu, Mariana Bojan, Petre Bușca, Radu Ciobanu, Doina Cetea, Dimitrie Danciu, Bazil Gruia, Hor-nyak Jozsef, Vasile Igna, Victor Felea, Letay Lajos, Miko Erwin, Aurel Șoro-betea, N. Mocanu, Cornel Udrea și Eugen Zehan.

Iași

● Asociația scriitorilor din Iași a tipărit în Edi-tura „Junimea“ un album omagial într-un singur exemplar, care cuprinde versuri dedicate secreta-rului general al partidului, președintelui Nicolae Ceaușescu.

Albumul, ilustrat de pictorul Dan Halmănuș, conține numeroase ima-gini din vizitele făcute la Iași de președintele țării. De asemenea, la Casa de cultură din Hârlău și la Biblioteca județeană din Vaslui, au avut loc seri omagiale. La prima manifestare au citit din poemele lor: Ioan Ro-manescu, Corneliu Sturzu și Horia Zilberu. La Bi-blioteca județeană din Vaslui, Corneliu Sturzu a prezentat o amplă anto-logie de versuri intitulată „Patriei“, care conține versuri omagiale ale membrilor cercurilor și cenuclurilor literare din județul respectiv.

Timișoara

● Cenuclul literar al A-sociației scriitorilor din Timișoara a omagiat, în cadrul unei ședințe festi-ve, strălucita personalita-te a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Au luat cuvîntul și au citit versuri omagiale: Lucian Bureriu, Ion Că-dăreanu, Crișu Dascălu, Eugen Dorcescu, Traian Dorgoșan, George Dru-mur, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, A-lexandru Jebeleanu, Co-rina Victoria Șein, Marcel Turcu și Vasile Versavia. De asemenea, la clubul „Tehnolemn“ din Timi-șoara și la Centrul terito-rial de calcul, au avut loc manifestări omagiale si-milare la care au fost prezenți: Ion Marin Al-măjan, Sofia Arcan, Nina Cheranu, Dorian Groz-dan, George Drumur, Mircea Șerbănescu, Wil-helm Weiss.

Ședința Biroului Uniunii Scriitorilor

cialiste, și Romus Dima, secretar al Comitetului municipal de partid. Pe marginea probleme-lor supuse dezbaterii au luat cuvîntul scriitorii: Dumitru Radu Popescu, Mircea Radu Iacoban, Anghel Dumbrăveanu, Mi-hnea Gheorghiu, Alexandru Balacl, Marin Preda, Ana Blandiana, Virgil Teodo-rescu, Teodor Balș, Eu-

gen Barbu, Ion Hobana, Aurel Covacl, Titus Po-povici, Constantin Toiu, Franz Storch, George Bălăiță, Dumitru Ghișe, Laurențiu Fulga, Radu Bouréanu, Eugen Jebe-leanu, Ioanichie Olteanu. Lucrările ședinței au fost conduse de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor din R. S. România.

TELEGRAMĂ

Stimate și iubite tovarășe Mircea Horia Simionescu,

La cei 50 de ani de viață, Conducerea Uniunii Scriitorilor din Republica So-cialistă România are bucuria de a vă transmite un tovarășesc mesaj de sin-cere felicitări, și vă roagă să primiți calde urări de sănătate, viață lungă, noi și remarcabile succese în activitatea de creație literară și în munca obștească.

La mulți ani!

PREȘEDINTE,
GEORGE MACOVESCU

SIEMNAL

● XXX — 1877 IN
CONSTIINTA LITERARA
A EPOCHI. Volumul apă-
rut din inițiativa Editurii
Eminescu cu sprijinul
colaborării Muzeului Li-
teraturii Române cuprin-
de Documente, scrisori și
articole selectate de Va-
sile Netea, Rodica Iovan
și Mihaela Podocea-Con-
stantinescu. (Editura Emi-
nescu, 262 p., 8,75 lei,
8 000 ex.).

● Stellan Neagoe —
TRIUMFUL RĂTUION
IMPOTRIVA VIOLEN-
TEL. Subintitulat: Viața
universitară ieșană inter-
belică, lucrarea își propu-
ne și izbutește o precere
în revistă (după inaugu-
rarea primei universități
române, la 26 oct. 1860) a
celor mai semnificative
împrejurări și a luării de
poziție împotriva, mai în-
tîi, a cuizismului, apoi a
terorii legionare exerci-
tate la Iași între cele două
războaie mondiale, punînd
în valoare lupta antifas-
cistă a universitarilor ie-
șeni, a profesorilor ca și
a studenților democrați,
pentru a instaura legea
rațiunii. E o carte de o
temeinică, scrupuloasă do-
cumentare (542 pagini)
realizată la Editura „Ju-
nimca“, la finele anului
1977. (Tiraj: 66 000 ex.).

● Tudor Vianu —
SCRIERI DESPRE TEA-
TRU. O amplă selecție
tematică asupra artei dra-
mei și a spectacolului pu-
blic „Biblioteca Emines-
cu“ — ediție, studiu in-
troduectiv, nota asupra e-
ditei și bibliografie de
Viola Vancea. (Editura
Eminescu, 438 p., 19,50
lei, 3 000 ex.).

● Ion Văduva-Poenaru
— EROI DE EPOPEE.
Din portretele lirice ale
acestui volum reluăm pe
acela dedicat lui Lucian
Blaga: „Prin spațiul mi-
oritic, el trece peste timp /
S-adune în cuvinte păm-
înturile toate, / Pe
trepte-adînci de templu
înaltul îl străbate, / Lă-
sîndu-mi mînenie o
poartă spre Olimp. / Sub
geană strămoșească / Zo-
molxe îl rechemă, / Ha-
tarul dintre oameni și
ceruri desființat. / În
cîntul lui se-adună / O
doină grea de mamă / Și o
doină de iubită i-alunecă
în gînd. / Cînd mă aplec
pe cartea sfîntită cu vi-
sare / În spațiul mio-
ritic eu mă cufund cu
el, / Ciobani străvechi
mă poartă cu turma la
izvoare, / Să îmi botez
norocul pe lîna unui
mîel; / Prin gîndul lui
trec sîinii cu fulgi de nea
umplute, / Trec cîrduri de
secunde și ochi umpluți
cu ciute!“ (Lucian Bla-
ga). (Editura Eminescu,
108 p., 7 lei, 500 ex.).

● Virgil Șerbănescu
— LA CURȚILE HIRLA-
ULUI. Cartea reunește
patru nuvele cu subiect
istoric. (Editura Militară,
160 p., 6,25 lei, 11 860 ex.).

● Virgil Carlanopol —
CLOPOTEL ȘI PRICHIN-
DEL. Volumul de versuri
pentru cei mai ilustri ci-
titori, frumos ilustrat de
Octavia Țărîlungă, ne
oferă selecția: „Nu e ani-
mal în lume / Mai fricos,
ca să vă spu, / Cum e
Urechilă-al nostru: / Fu-
ge chiar de umbra lui. //
Doarme doar c-un ochi,
cînd doarme, / Celălalt îl
ține gata. / Cînd e fugă-
rit de dușmani / Fuge-n-
tocmai ca săgeata. // Voi,
copii, întotdeauna / Să nu
fiți de fel fricosi. / Patria
are nevoie / Doar de oa-
meni curajoși“. (Urechilă).
(Editura Ion Creangă, 84
p., 6,75 lei, 80 000 ex.).

● Nicolae Barbu —
MOMENTE DIN ISTO-
RIA TEATRULUI RO-
MÂNESC. Prefațat de
Valeriu Răpeanu, volumul
cuprinde o serie de studii
și cercetări referitoare la
activitatea teatrului ro-
mânesc de la 1816 pînă
astăzi. (Editura Eminescu,
327 p., 13,50 lei, 3 650 ex.).

LECTOR

Sărbătoarea națiunii

STARUIE puternic în inimi măreția sărbătorii din ianuarie, freacă în ei venind parcă, tot mai viu, din vremuri adânci, din trecutul istoric al patriei. Fiindcă a-l omagia pe conducătorul poporului cu strămoșească urare „La mulți ani!”, cu onorurile cele mai înalte și cu făgăduința fermă de a-l urma, fără preget, în lupta pentru fericirea țării, înseamnă a comunica cu străbunul obicei, prin care se disting valorile și se aruncă punți de aur între marii bărbați, ale căror vieți au devenit pagini de epopee națională. Aclamațiile „Ceașescu și poporul!”, „Ceașescu P.C.R.!” care au cuprins, cu prelungi și vibrante sonorități, întregul pământ românesc (și care ne duc cu gândul la cele din veacuri, pomenite în letpisește și înscrise în proclamații istorice: „Ștefan cel Mare și norodul”, „Bălcescu și națiunea”, „Cuza Vodă și poporul”) s-au dezvăluit, astfel, încă o dată, a fi expresia strinsei legături dintre președinte și națiunea socialistă, dintre secretarul general și partid, dintre partid și poporul constructor al viitorului comunist. O legătură de nedefăcut, care se bazează pe o înșă dragoste reciprocă, fiindcă, mai mult decât oricând, de-a lungul istoriei sale, „țara — cum ar fi zis cronicarul — iubește pre conducător și conducătorul iubește pre țară”.

Uriașul și nestinsul ecou al sărbătorii din ianuarie ne-a lăsat și mai adânc în conștiințe sentimentul de patriotică mândrie și de nețărmurită bucurie că aici și acum, la noi în România, există un om pe care îl stimează și îl iubesc milioane și milioane de oameni, toți fiii patriei. Un om numit de oameni: cel mai apropiat tovarăș, prieten, părinte, fiu, frate, sfătuitor și călăuzitor. Un om apărut dintre oameni. Dar un om atât de generos, încât el însuși i-a putut iubi pe toți, luptând încă din fragedă copilărie pentru fericirea tuturor. Acel Om care, la vîrsta de 60 de ani, privindu-și retrospectiv viața a spus: „Dacă în vreun fel, aș fi pus în situația de a relua de la început activitatea de acum aproape 5 decenii, declar aici, în fața partidului și poporului, că aș merge fără șovăire pe aceeași cale, pe calea luptei revoluționare, a apărării demnității, libertății și fericirii națiunii mele”.

Omul cu o inimă uriașă — care este a întregii țări. Fiindcă din întreaga țară, de pe plaiul Mioriței, Vrancei, pînă în cîmpiile Crișurilor și Valea Mureșului, de sus, din Nordul Moldovei și pînă jos, în Delta, oamenii de toate vîrstele, de toate naționalitățile și de toate profesiile, muncitori și ingineri, țărani și profesori, elevi și studenți, soldați și ofițeri, artiști și sportivi, aducîndu-și urările lor de sănătate și fericire, mărturisesc, totodată, cu recunoștință și stimă profundă că văd în cel care conduce România spre era comunistă, în activitatea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceașescu, un exemplu strălucit, exemplul unei vieți de înaltă conduită revoluționară. În telegrame, în scrisori și mesaje scrise cu lumina dragostei, în daruri făurite cu căldura emoției, în cîntece și versuri, de un vibrant patriotism, oamenii țării, cunoscîți și necunoscîți, celebri și anonimi, compun, de fapt, prin participarea lor la sărbătoare, portretul Omului care a intrat pentru totdeauna în istorie, ca un erou al muncii, al creației și al luptei pentru libertatea și suveranitatea patriei române. Portretul celui mai iubit fiu al poporului român, care l-a investit cu răspunderi supreme de partid și de stat. Portretul conducătorului, care a spus: „Manifestările ce au avut loc în aceste zile, privind persoana mea, le consider adresate partidului nostru comunist, al cărui soldat credincios am fost, sînt și voi fi întotdeauna”.

O ADÎNCĂ prețuire străbună, ca un simțămînt unic, mesaje adresate tovarășului Nicolae Ceașescu, reafirmîndu-se adevărul atât de viu că de personalitatea sa proeminentă se leagă, inestructibil, cea mai rodnică perioadă din istoria patriei, tot ce este mai frumos și mai cîntăreț în nobila lucrare a poporului nostru: edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism a României, nume de țară din ce în ce mai prețuit azi, prin marele ei fiu, în întreaga lume. Nu există loc pe pămîntul românesc, de unde să nu fi pornit în aceste zile un gînd cald de recunoștință, către omul pe care ne-am obișnuit să-l vedem ca pe o prezență familiară, mereu între oameni — pe șantiere, în fabrici, pe ogoare, în laboratoare de cercetare, în școli, în ateliere de creație, — la clipe de bucurie și satisfacție, ca și la grele încercări, de care n-am fost scutiți, spre omul care nu cunoaște cruțarea de sine și care a imprimat vieții românești spiritul unei înalte responsa-

bilități față de țară și destinul ei. Așa, încît, e pe deplin firesc (tot atât de firesc, precum ramurile înconjoară copacul și iarba pămîntul) ca la aniversarea zilei de naștere a unui asemenea Om să participe toată suflarea românească, transformînd-o într-o manifestare populară de o amploare impresionantă, într-o sărbătoare a întregii noastre națiuni.

Și, astfel, țara ni s-a arătat cu straiul ei cel mai ales, cu chip de Carpați, de Dunăre și Mare, cu glas de baladă și străbune urme vitejești și cu însemnele mărețe ale prezentului socialist. În toate sctele și orașele au avut loc serbări populare, televiziunea a prezentat filmul-document „O viață închinată fericirii poporului” — viața eroică a secretarului general al partidului — iar la Muzeul național de istorie, acolo unde sînt înmănușate cele mai valoroase mărturii ale gloriosului trecut, s-a deschis o emoționantă expoziție cu „Dovezi ale dragostei, înaltei stime și profunde prețuiri de care se bucură președintele Nicolae Ceașescu și tovarășa Elena Ceașescu, ale amplelor relații de prietenie și colaborare dintre poporul român și popoarele altor țări”. Dovezi ce luminează puternic faptul istoric al zilelor noastre — faptul că acești ani, asupra cărora și-a pus pecetea activitatea de eminent om politic și de stat a tovarășului Nicolae Ceașescu, se așează firesc în continuarea vieții milenare a poporului român, în decursul căreia s-au șlefuit ca trăsături fundamentale omenia, setea de dreptate și libertatea, demnitatea națională, patriotismul fierbinte, respectul pentru dreptul celorlalte popoare, de a-și hotări singure destinul. Dovezi de aleasă prețuire, pentru contribuția deosebită a conducătorului partidului și statului nostru, la cauza socialismului, a progresului și păcii în lume, a înțelegerii și prieteniei între popoare. În aceste zile sărbătorești s-a reliefat, totodată, înalta prețuire a operei științifice a gînditorului revoluționar. Conferirea, într-un cadru solemn, a titlurilor de Doctor în științe politice și Doctor în economie, care se adaugă celor acordate anterior, de alte foruri științifice din țară, precum și din numeroase țări ale lumii, ilustrează pregnant personalitatea conducătorului României ca strălucit om de știință, recunoscut nu numai în țară, ci și pe plan mondial.

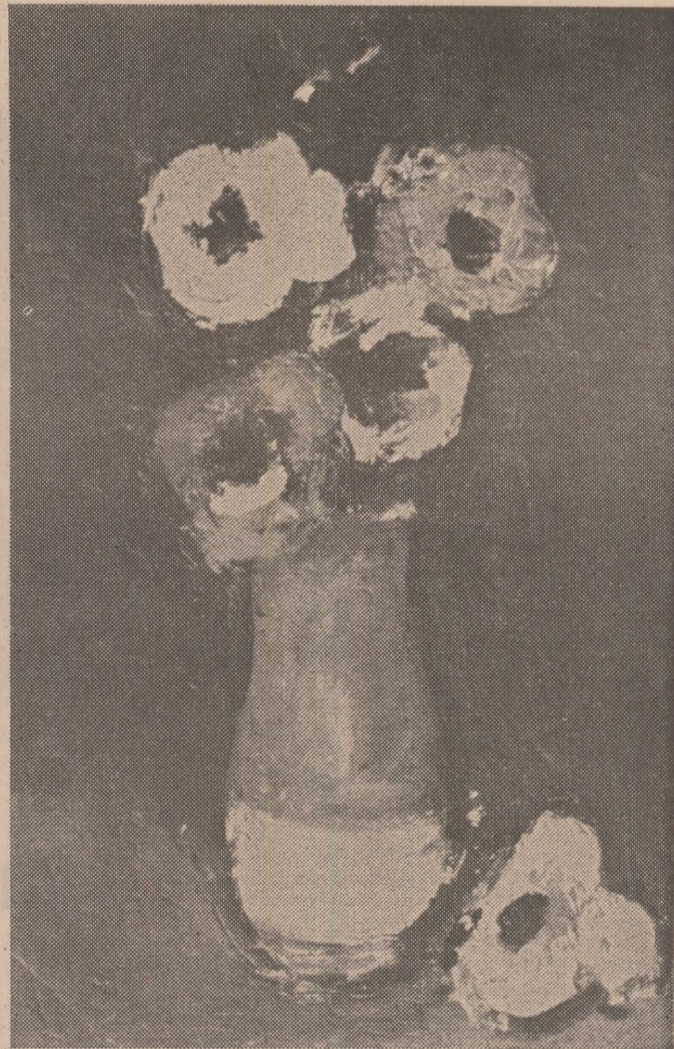
LA TOATE aceste momente de o profundă emoție am luat parte, cu toții, prin intermediul preselor scrise dar, mai ales, al celei în imagini — televiziunea — care ne-a transmis seară de seară, în ziarul său luminos, rubrica intitulată sugestiv „Omagiul poporului”, evenimentele zilei, precum și marele spectacol festiv „Omagiu Președintelui”, care a dat acelor clipe dimensiunile unui înalt elogiu adus Președintelui țării, Partidului și Patriei înseși.

Momentul cel mai încărcat de semnificații al tuturor acestor manifestări ni l-au dăruit festivitățile de la sala Palatului Republicii, în cadrul cărora tovarășului Nicolae Ceașescu i-a fost conferit, pentru a doua oară, Titlul de onoare suprem, de „Erou al Republicii Socialiste România”, și Ordinul „Victoria Socialismului”. Niciodată, această sală imensă, n-a vibrat mai răscolitor. În acea atmosferă de lumină, emoția părea să se vadă, cum pare să se vadă, uneori, murmurul izvoarelor spre riuri și al rîurilor spre fluviu. Toate virtuțile poporului s-au aflat atunci acolo, în momentul în care cele mai înalte foruri ale conducerii de partid și de stat, Comitetul Central al partidului, Consiliul de stat, Guvernul român, i-au adresat tovarășului Nicolae Ceașescu, Mesajul prin care se dădea glas gîndurilor și sentimentelor întregii noastre națiuni:

„Pentru tot ceea ce ați făcut și faceți întru slava și măreția acestui popor, pentru gloria și strălucirea partidului nostru comunist, pentru victoria idealurilor de progres și pace în lume, întreaga țară vă înconjoară, iubite tovarășe Ceașescu, cu cele mai calde sentimente de stimă, dragoste, prețuire și înaltă considerație”.

Într-una din zilele trecute, tovarășul Nicolae Ceașescu și tovarășa Elena Ceașescu au făcut o vizită la Scornicești, comuna natală. Urmîndu-l, prin intermediul televiziunii, am văzut iarăși casa mică, modestă și curată, casa aceea simplă, așa cum au fost mai toate casele în care s-au născut oamenii mari ai acestui pămînt; casa aceea din care, plecînd, copilul de odinioară s-a identificat pînă la totală dăruire de sine, cu soarta clasei sale, a întregului popor, care astăzi, în plin urcuș spre înaltele zări ale comunismului, îl sărbătorește ca pe cel mai de seamă fiu al său.

Vasile Băran

CORNELIU BABA: Flori (Din retrospectiva deschisă la Sala Dalles)

Gînd la o aniversare

Arde erou sub flamuri precum brazil
Invredniciți de ochiul greu de stîncă,
Vine prin vremi, nescrise precum seva
Din rădăcina Patriei, adîncă.

E vatra lui emblema legendară
Ce o purtăm în suflet jurămînt:
De-a întregi un nume nemuritor de Țară
Pe inima și trupul acestui sfînt pămînt!

E Ceașescu caldul adevăr,
Ce inima și fapta ți-o-nveșmîntă, —
Visul ce-ajunge aripă și dor
Fierbinte-al plaiului ce cîntă.

El este dulcea sărutare
A gliei ce-ți gravează fața,
Polenul luptei, picurat
Pe gura florii, diminează.

El este Patria mea sfîntă,
Cu legămînt sub steagul tricolor,
Flacără ce arde tinăra mereu
În echilibrul acestui brav popor.

Precum un lan de maci se-ntinde
Ochiul lui dulce pîrguit
Pe prispa Țării — libertate
Și steag al singelui jertfit.

Cu Patria prin noi ca o baladă urcă, —
Tumult al înceștării, faptă vie
Săpînd izvor de fluier și mărire
Înnobilîndu-te cu Pace, ROMÂNIE!

Ion Mărgineanu

SĂRBĂTOAREA NAȚIUNII

Sădind în bronzul faptei...

S-AU deschis, spre orizonturile timpului constructor, înaltele arcade ale unui nou an de muncă și de împliniri, de trăinicie și durată, întru frumusețea perpetuă a patriei socialiste. Anul III al cincinalului revoluției tehnico-științifice va da, sintem siguri, întreaga măsură a hărniciei și talentului poporului nostru, adăugind în Cartea de aur a României contemporane încă o pagină de izbînză, prefigurată de istoricul Program al partidului.

1978, an hotărîtor pentru îndeplinirea cu succes a mărețelor obiective stabilite de Congresul al XI-lea al P.C.R., a planului de dezvoltare economico-socială pînă în 1980, își propune nobilul țel de a asigura un salt revoluționar de la acumularea cantitativă la o calitate superioară în toate domeniile de activitate. „A venit timpul — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la recenta Conferință Națională a Partidului — să transformăm cantitatea într-o calitate nouă. Aceasta este cerința primordială de care depinde viitorul industriei românești, viitorul întregii economii naționale”.

Și iată, răspunzînd ca unul însuflețitorii chemări a secretarului general al Partidului, toți cei ce muncesc și trăiesc pe pămîntul României socialiste au pornit, încă din primele zile ale lui 1978, marea bătălie pentru calitate. În acest fel întregul nostru popor sădește în bronzul faptei un vibrant omagiu de ianuarie aniversar pentru primul cetățean al țării, președintele Republicii.

Gest pe cît de emoționant, pe atît de firesc, întrucît noi păstrăm de veacuri — în adîncul ființei naționale — nobila tradiție de a ne cinsti bărbații de seamă. Personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu a devenit, însă, atît de puternică, încît numele său a intrat în conștiința noastră, a celor ce trăim bucuria de a-i fi contemporani, ca un exemplu strălucit de dăruire, de luptă curajoasă, de muncă neobosită, de înțelepciune clarvăzătoare, închinată partidului care l-a crescut, țării în care s-a născut, poporului din mijlocul căruia s-a ridicat.

Întotdeauna prezent acolo unde este nevoie de sfatul său, de îndrumarea sa, tovarășul Nicolae Ceaușescu are rara calitate de a ști să însuflețească masele, să le sporească exigența comunistă, să dea lucidității entuziasm și entuziasmului luciditate, pentru tot ceea ce am hotărît laolaltă să înfăptuim. Ori pe unde trece, în obișnuitele vizite de lucru, conducătorul iubit și respectat de întregul popor imprimă un înalt spirit de răspundere față de viitorul patriei socialiste, de convingere neștrămutată că, organizîndu-ne mai bine activitatea, unindu-ne eforturile și folosind din plin uriașele rezerve de care dispunem, putem obține rezultate care să ne facă cîinste.

Omagiindu-l pe secretarul general al Partidului, oamenii muncii au evocat, pe bună dreptate, marile succese obținute în toate domeniile în răstimpul jalonat de Congresele al IX-lea, al X-lea și al XI-lea, înfățișarea nouă a patriei, cu miile de fabrici și uzine moderne, implantate pe întreg cuprinsul țării, cu o agricultură în plină modernizare, cu o viață culturală tot mai bogată la care participă din plin masele cele mai largi, cu orașe și comune care oferă locuitorilor condițiile unei vieți din ce în ce mai civilizate.

Întreaga sărbătoare a pus într-o lumină și mai puternică hotărîrea poporului de a munci cu însuflețire, sub conducerea partidului, a secretarului său general, pentru ca România, patria noastră, să urce tot mai sus pe culmile civilizației socialiste și comuniste.

Manole Auneanu

Legat de glia Țării

CA OM al satului, am fost adînc emoționat cînd l-am văzut pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu făcînd, sîmbătă, o vizită în comuna sa natală, Scornicești, din județul Olt. Văzîndu-l pe cel care are o mare grijă de toate satele și orașele țării, pe conducătorul nostru iubit, în mijlocul consătenilor săi, mărturisesc că m-am simțit și eu printre ei. Și m-am gîndit atunci la chipul de azi al țării, la cîmpiile, la dealurile, la apele sale, la comune și la orașe, toate primenite, toate cu o înfățișare nouă. Odiñoară, țăranul nu-și putea cunoaște decît curtea și ogorul său mărunț. Numele țăranului vine de la țară, dar el nu-și cunoștea țara. Venirea la putere a Partidului Comunist Român a schimbat din rădăcini nu numai întreaga noastră viață, dar l-a făcut pe țăranul muncitor să fie cu adevărat un om al țării. Viața țăranului este legată de pămînt, și anii care au urmat cooperativizării agriculturii au adevărat adîncul spirit de dreptate și realismul politicii partidului nostru. În fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu a cărui zi de naștere o sărbătorim azi. Co-

pilul plecat cîndva de la țară, tînărul muncitor cu trăsături alese de revoluționar comunist care l-a ascultat mereu patriei bătăile inimii și dorul de libertate a devenit conducătorul ei. Întruchipînd în personalitatea sa virtuțile clasei muncitoare, ale țăranimii, ale intelectualității, ale întregului popor, poporul însuși l-a investit cu cele mai înalte și răspunzătoare demnități, l-a cinstit și îl cinstește și îl va cinsti cu deplină și neabătută încredere. Lupta tovarășului Nicolae Ceaușescu e pusă în slujba fericirii țării, a unei societăți întemeiate pe dreptate și echitate, așa cum au visat-o, de-a lungul timpului, generații după generații de truditori cu brațele și cu mintea. Istoria a înscris în filele ei de aur chipurile unor conducători de neuitat. Astăzi, în miezul unor vremuri mari avem la cîrma țării pe cel mai de seamă fiu al patriei, sfătuitor înțelept și apropiat de cei ce muncesc, bărbatul fără tîhnă, legat prin toate fibrele de glia țării.

La noi, în satul nostru din Mehedinți, smulgem pămîntului de la an la an roa-

de tot mai bogate. Întregul nostru program de muncă agricolă, de activitate socială și politică, de învățatură și acțiuni culturale este o parte de nedesprins din Programul întregii țări elaborat de partid, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Dacă am ajuns la rezultate greu de închipuit cu decenii în urmă și dacă sintem convinși că pentru anii ce vin vom îndeplini și vom depăși obiectivele propuse — aceasta se datorează grijii statului concretizată într-un număr tot mai mare de mașini, în cantități tot mai sporite de îngrășăminte, în credite pentru realizarea de investiții prin care vom transforma satul într-un orașel agrar-industrial, așa cum ne-a indicat secretarul general al Partidului.

I-am mulțumit pentru sfatul său comunist, pentru grija pe care o poartă întregii țări, urîndu-i, din toată inima, îndătinatul „La mulți ani!”

Marin Trașcă

președintele Cooperativei agricole de producție din comuna Oprișor, județul Mehedinți

Puterea noastră de înfăptuire

OMAGIEREA secretarului general al Partidului ne-a adus nouă, tuturor, în față și mai pregnant adevărul viu că poporul leagă indisolubil de personalitatea și activitatea sa îmbogățirea spirituală a națiunii — așa cum atestă din plin afirmarea puternică a științei și culturii românești, extinderea și modernizarea învățămîntului, înflorirea fără precedent a literaturii și artelor, stimularea inepuizabilelor comori ale creației artistice populare. Ampla dezvoltare a învățămîntului de toate gradele, de la grădiniță și școală primară la licee cu profiluri de pregătire specială și diversele și nenumăratele institute și facultăți din învățămîntul superior, constituie una din căile afirmării socialismului, a biruinelor din viața noastră social-economică și politico-ideologică. Și din acest punct de vedere poporul nostru îi este profund recunoscător tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, în marea-i dragoste față de țărușii români, față de viitorul ei, a

îndrumat înfăptuirea aici, în România, a unui învățămînt modern, strîns legat de necesitățile zidirii vieții noi, avînd perspectiva științifică a înaintării țării spre comunism.

O societate modernă ca societatea socialistă multilateral dezvoltată poate izbindi în scopurile-i atît de generos și umanist ambițioase numai avînd o populație activă bine pregătită profesional, bine orientată politiceste, profund și patriotic legată de idealurile care ne animă. Este societatea românească de azi în impetuoasa-i devenire, care, urmînd îndemnul secretarului general al partidului, se dăruie cu abnegație și devotament pentru înflorirea patriei, pentru fericirea poporului.

În multe drumuri prin țară, am văzut satele noi și înnoite, orașele noi și înnoite și, peste tot, la loc de cînte, școlile noi, spațioase, pline de lumină, căminele culturale, cluburile, casele de cultură, institutele de învățămînt superior, filarmonicile și teatrele, toate pli-

ne de marele și neînteruptul murmur al vieții, ca niște uriași stîpi în care se muncește, se învață, se creează, se produce știință, artă, conștiință. Se produce frumosul și puterea inteligenței pentru nevoile mereu în creștere ale prezentului, ale viitorului. Se modelează și se înobilează cu dragoste și atenție omul nou, mintea și toate calitățile sale sufletești.

Marele avînt al învățămîntului, culturii și artei din ultimul deceniu este de natură să ne bucure, să ne entuziasmeze. O țară în care tuturor li se deschide drumul înaltei calificări științifice și culturale, o țară în care se deschid larg fiilor ei porțile luminii și frumosului, este hărăzită unui mare viitor. Omagiindu-l, poporul a mulțumit cu recunoștință președintelui Nicolae Ceaușescu. El este Omul care polarizează conștiința și dragostea de mai bine, toată puterea noastră de înfăptuire.

Radu Cârneli

Un portret, un om, o personalitate

ÎN IARNA trecută fusesem la Anina din nou. Încă în urmă cu mai bine de un deceniu, când lucram la primul meu roman, lăsasem acolo în urma mea cițiva prieteni buni și cițiva cunoscuți. Și în iarna trecută am poposit la unul din acei prieteni buni, mineri. Cum nu ne văzuserăm de mult, ne-am bucurat, el poftindu-mă în locuința sa, modestă, dintr-o veche casă a coloniei miniere. Totul stătea acolo la el într-un fel de neclintire, într-un fel de liniște sufletească, ce izvora parcă din firea bărbatului, din peisajul montan, neclintit și el, din vecie. Acolo, la prietenul minier, printre cițeva fotografii de familie, am văzut și cele trei portrete, de care-mi amintesc acum. Era portretul știut al lui Avram Iancu, tânăr, căciula stîndu-i strengărește pe-o ureche, iar mina odihnindu-i pe șerparul lat de țaran, în care se zăreau amenințînd pistoale. Celălalt portret era o litografie veche, colorată, înfățișîndu-l pe Mihai Viteazul în momentul asasinării sale, în fața cortului desfăcut, alura de neînvins a Domnitorului, aerul vitejesc și neînfriecat iluminînd parcă clipa tragică ce îl păștea, cînd el urma să fie străpuns de oțeluri trădătoare și decapitat, acolo, pe Cîmpia Turzii. Al treilea portret îl înfățișa pe președintele României, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, la vîrsta unul tînăr revoluționar, privirea sa aprinsă, întreaga statură împinsă parcă înainte, spre cucerirea unei culmi a ideii sau a unui vis, fixînd pe hîrtia fotografică, pentru totdeauna, idealul jertfei de sine spre binele tuturor, semnul înalt al personalității sale. Îmi amintesc cum bunul prieten din Anina, văzîndu-mă privind la portretele sale, care păreau trei pete de zăpadă imaculată albind pe acei pereți întunecați ai odăii, mi-a spus, deși eu nu-i cerusem amănunte: „Știu eu, n-aveți grijă, pe cine să pun în rame, pe perete”. Cuvinte simple, din miezul cărora se pu-

tea desprinde însă marea capacitate a omului din popor de a-și distinge personalitățile, de-a le cinsti, cu supremă dragoste, de-a le ține aproape de sine prin desenul sau pelicula ce le fixa pe vecie.

În adevăr, ideile mari pornesc întotdeauna din suflete mari, conștiințele mici se țin zăvorîte, pentru a nu pătrunde pînă la ele scînteia altruismului, și omul meu, minierul, judecînd istoria veche și recentă și personalitățile sale, descoperise marele adevăr că un conducător, fie el primul domnitor al unificării țărilor române, fie un general de 24 de ani al Revoluției din 1848, sau fie președintele de azi al țării sale, el nu este decît oglinda în care se reflectă, în dimensiuni uriașe, speranțele, preocupările, necesitățile, idealurile, visele unei națiuni dintr-o epocă dată a istoriei. Or, tovarășul Nicolae Ceaușescu, avînd, încă de tînăr, viziunea materialist-istorică despre lume, avînd ca stil conceptual ideea dialecticii — devenire și diversitate — și-a clădit personalitatea pe idealul că omenirea, fiind unitară, prin chiar datele ei biologice, este în același timp diversă și deci societatea, considerată ca stratul cel mai nobil al globului, nu este nici ea uniformă, ci, cu certitudine, diversă. În universalitatea ei, deci, omenirea e alcătuită din popoare, dar acestea, conchide marele nostru conducător, pot să participe la destinul lumii, în egală măsură, cu cele mai mari puteri. Inițiativa unor idei pătrunzătoare, în curs de generalizare, o poate lua și un popor mic, sugerează conducătorul nostru, dacă, prin condiția lui, el reprezintă tendința istoriei, căci cite imperii dilatate nu au căzut în ruină fiindcă n-au sesizat sensul diversificării lumii? Mari conducători — mari prin oștirile care le stăteau în spate — au fost învinși de conducători de oști insufleteite de sensul vieții lor: „Eu îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...” Cei ce in-

vadau doreau un spor de bunuri. Mircea, Ștefan, Mihai, Cuza au învins forțe mult superioare nu pentru că istoria era un tărîm predestinat, ci pentru că ea, istoria, este un tărîm al creației autentice umane. În fond, materialismul istoric, marxismul ne-au făcut să credem în natura de unicat a fiecărui popor, ne descoperă tovarășul Nicolae Ceaușescu, izbutînd astfel să înțelegem că omenirea e unitară în imensa ei diversitate. O uniformitate extinsă excesiv este nefirească în istorie și, tocmai de aceea, înțelegînd în profunzimi marxismul, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că dictatul și forța trebuie înlocuite în lumea contemporană prin dialog și dezbatere. Căci unitatea lumii rezidă în țelurile care dospesc în viitor și faptul că președintele României a abordat problemele lumii de azi din perspectiva filosofiei, e dovada că posibilitatea popoarelor de a gîndi adevărul și viitorul nu este doar o șansă a celor mai mari comunități umane, ci a oricărei comunități de pe Terra.

Acestea toate le pot gîndi acum, după ce privirea și memoria mea au reținut, într-o clipă, pe peretele odăii minerului, portretul tînărului revoluționar, azi președintele țării, cinstit pentru cele patru decenii și jumătate de activitate revoluționară depusă în binele poporului și pentru cei șaiszeci ani de viață ai săi. Gîndînd, acum, la unica întîmplare petrecută în casa prietenului meu, minierul, la simțul său ascuns, însă atît de pătrunzător în a descoperi adevărurile umane ale istoriei sale, gîndesc și la o frază din Hegel care spune că: oamenii mari în istorie sînt acei ale căror scopuri particulare cuprind un element substanțial — voînța spiritului general al lumii.

Ion Arieșanu

Geniul politic la români

ÎN ACESTE ZILE, cînd întreaga țară, întreaga națiune română au sărbătorit aniversarea a 60 de ani de viață și a peste 45 de ani de neîntreruptă activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu este, cred, cel mai nimerit și mai fericit prilej pentru a vorbi despre adevărul pe care epoca noastră îl consemnează deschis în fața omenirii: *Geniul politic la români*.

Este acel geniu politic constructiv care caracterizează locul și poziția noastră în ansamblul de probleme pe care le ridică omenirea contemporană; constructiv, tocmai datorită faptului că el se afirmă prin imaginea concretă a dezvoltării țării, împlinindu-se odată cu visul nostru de împlinire, desăvîrșindu-se odată cu desăvîrșirea societății noastre.

Medităm recent la aceste lucruri, însoțindu-l, prin intermediul televiziunii, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, în fața casei mici, de o intimitate și o frumusețe asemenea sufletului curat al țaranului nostru, unde, cu șaiszeci de ani în urmă, s-a născut cel ce întruchi-pează astăzi cu evidență și strălucire acest geniu politic. Casa din Scornicești care, după modesta noastră părere, a oamenilor de litere care o știm, ar trebui să devină un muzeu al demnității noastre naționale, un muzeu al transformării, prin cînte și perseverență comunistă, a destinului poporului nostru. Un muzeu care să constituie simbolul modificărilor structurale pe care le-a trăit societatea românească sub forța înnoitoare a partidului, tot așa cum fiul de țarani ce locuia între acei pereți, fiul de țarani născut între acei pereți a devenit muncitor revoluționar și și-a desăvîrșit apoi existența pînă la strălucitoarea formație intelectuală a profundului gînditor marxist — filosoful și, în același timp, conducătorul direct al împlinirii socialiste a țării. Un muzeu cuprinzînd în el, prin omul care a văzut lumina între pereții lui, metafora unității noastre sociale, a spîței, simțirii și aspirațiilor comune care sudează muncitorimea, țărâniimea și intelectualitatea țării.

Și gîndeam că nicidecum mai mult decît în acea casă emoționantă în tradiționala ei simplitate țărănească, n-ar fi mai grăitoare imaginile dezvoltării impetuoase a României de astăzi, muzeul devenind un simbol al geniului politic la români, al existenței noastre modeste și responsabile aici, la Carpați, Dunăre și Marea Neagră, văzîndu-ne de rostul nostru și al gliei noastre, constituind pentru alte țări și popoare întotdeauna sprijin, dar nicideată teamă. Un simbol al modului cum aceste virtuți dintotdeauna, socialismul le-a ridicat pe înaltele trepte umaniste ale vieții ce-o trăim.

Pentru că ne aflăm pe locurile legate de memoria lui Mircea cel Bătrîn, Mihai Viteazu, Bălcescu, Tudor Vladimirescu și unde s-a născut cel merit să încununeze galeria marilor bărbați ai neamului. S-a născut, ca-ntr-o ursită, în anul una mie nouă sute optsprezece, anul în care România se vedea pentru întîia oară întregită, visul Horei Unirii realizîndu-se. Iar ziua în care se naștea era atît de aproape de acel fericit 24 ianuarie al românilor.

Geniul politic la români înseamnă, cu glorie, astăzi un nume cunoscut de toată omenirea: Nicolae Ceaușescu.

Corneliu Leu

PATRIEI — PARTIDULUI

Poem de închinare

Avem un bărbat între noi și lumină
ne luăm din luminile ochilor săi
e blind ca amurgul sfințind Bucovina
și aprig ca Oltul vuind printre văi
pământul acesta l-a dat, într-o iarnă
așa cum dă iarba dintii, prevestind
schimbarea la față a firii și-a vechei
suflări românești cu peceți de argint

Și multe zăpezi l-au albit pe la tîmple
și-atîtea adinci nedreptăți l-au durut
tăind pentru noi pîrtii largi către viață
el steagul de foc tot mai sus l-a ținut
astfel și-a urmat Ceaușescu destinul
cu-o dragoste vie de oameni în piept
astfel nu mai miră pe nimeni că astăzi
e falnic stejar și cîrmaci înțelept

Iubindu-și lucid și din inimă țara
oșteanul din el n-are tihnă deloc
și pieptul și-l pune viteaz la fruntarii
și pace el vrea, și belșug, și noroc
închin, dar, un cîntec de slavă în cinstea
acestui tezaur de minte și har
el, care luptînd, ne-a redat demnitatea
de neam de eroi și popor legendar !

Corneliu Vadim Tudor

În cîntecul tău...

Nedomolită curgerea vremii
și-n vaierul ei sufletul, ah sufletul
acest cuvînt cu zvon de pămînt și stele,
această întrebare mereu lărmuind
prin fiecare secundă...

Cine să te aștepte la țărmul solar
al pretutindenei, cea fără început și sfîrșit,
dacă în inima ta
diminețile și amiezile și amurgurile
trec fără cuvînt, fără foșnetul ierbii
sau al luminii din albul zăpezilor ?

Acolo e numai singele patriei
din care ca un arbor fierbinte
îți ridici răsuflarea sub astre. Acolo
e pămîntul patriei, singura certitudine
în care poți respira liniștit,
poți zîmbi și cînta
despre toate ale inimii purtînd
frăgezimea dimineților,
calmul amiezilor,
sideralul sunet de corn al amurgului.

Luminează-mă, patrie, cu toate luminile tale !
Sunt totdeauna în cîntecul tău
cel netulburat de curgerea vremii...

Haralambie Țugui

Dragostea de țară

Nimic nu este mai de preț
Cum este dragostea de țară
Veghind precum o stea polară
În turla de la Voroneț.

Și timpul ca un precupeț
În străvechime cum coboară
Urcă prin brazi sub bolta clară
În măreție mai măreț.

Din glie fosforul din oase
Tresare iar în dreptul lunii,
Trecînd prin aripi dureroase,

Sonorizînd sub cer alunii
Pe șesuri albe de mătase
Sub care odihnesc străbunii.

Negoită Irimie

Arcul gîndului

Dacă știm ce-i demnitatea zborului sub ploii de
stele

arcul gîndului — idee aruncînd-o-n viitor,
libertatea și mîndria oamenilor sub drapele
conturînd în trunchiul lumii trunchiul
propriului popor,

dacă știm ce e lumina revărsată blind pe
munți,
peste apele albastre, peste grine blonde, dese,
peste pîinea aburîndă, peste vinul de la nunți

cînd femeile-și trag vița din prea fragede
mirese,

dacă pruncii în amurguri ne adorm sub
crengi de vis,
dacă-ntinerita doină șopotește sub ferești,
este, pentru că, în inimi, roșu ni-e cuvîntul
tău înscris,
este, pentru că, în fiecare dintre noi, Partid
trăiești !

Ion Iancu Lefter

OMAGIU — tapiserie de Teodora Moisescu-Stendl

Peste Carpați, cînd ninge

Peste Carpați cînd ninge, parcă stoluri
din paradis coboară să mă cheme
cu zborul lor cel alb și cu lentoarea
plutirilor din vis, copilăriei.
Să n-auzi vînt, ci doar căderea lină,
imensa peste gînduri legănare
în zarea brazilor și-a creștelor, departe
un cerb va trece lin călcînd zăpezile
cu fruntea-mbrobonată de luceafăr...
Și tu pe urma lui, pe cea cărare
ce știi că duce-acasă-ntr-o găvanele
de munți înalți și blînzi... și-n pragul serii
vedea-vei iar luminile dintr-o fereastră

și vei intra înfrigurat, lăsînd
în urmă zborul, cernerea adîncă
pe văi și munți și dealuri.
Mai albă sarică vei îmbrăca în somnul
ce vine iute luîndu-te cu sine
din nou în hora fulgilor de nea
pe zarea brazilor din depărtare.
Să n-auzi vînt, ci doar căderea lină,
imensa visurilor albă legănare

peste Carpați cînd ninge...

Dumitru Bălăeț

Permanențe

Ce limpede văzduh de toamnă
că pot citi pe nori inscripțiile
de aur ale patriei.
Cîmpia ca o apă
oglindește munții ;
iată, în adînc
coroanele de piatră ale Carpaților
plutînd ușor ;
pădurile sint pinze,
potecile — funii albe întinse în vînt.
Veșmintul griului
foșnește-n hambare sărbătorești.
Dulce-i roua
în miezul de fructă-al grădinii.
O, ce limpede văzduh este acum
că poți vedea cu ochii recunoștinței
cum iubirea de patrie a celui căzut
pilpiie-n bronzuri ca o flacără nemuritoare.

Nicolae Breb Popescu

Țară

Țară,
te-am auzit înflorînd :
aici era brazda, aici
orizontul enorm,
nemișcata fîntînă a spațiului
și
între ierburi albastre și albe
sufletul nostru
respiră
aer cu iz de pămînt
inefabil.

Trup fără margini
mi-e trupul.

Aer curat, fără pată,
urcă încet
pînă sus,
unde inima
— uriașă petală —
începe, puternic, să bată...

Carmen Tudora

Vladimir Streinu

LA șapte ani după sfârșitul neașteptat al eminentului scriitor (26 noiembrie 1970) a apărut teza de doctorat a lui Serafim Duicu: **Vladimir Streinu, critic, istoric literar, estetician al poeziei și poet** (Scrisul românesc, Craiova, 1977, in-16°, 292 pagini, cu bibliografia scrierilor lui, un indice de nume și 4 planșe cu reproduceri fotografice). Desigur, Vladimir Streinu a fost eminent în toate: critică, istorie literară, estetică a poeziei și poezie! Nimic de zis, numai că ordinea este aceea a „importanței” genurilor, nu și a treptei superioare sau mai bine zis a celei coboritoare. Încă de la vârsta de optsprezece ani, Vladimir Streinu și-a simțit o vocație de poet, dar și de **debater** literar, în Societatea de lectură a liceului din Pitești, pe care l-a absolvit în 1920. În toamna aceluiași an, l-am cunoscut pe băncile sălilor IV și XVIII ale vechiului local al Universității din București și tot atunci au început între noi nesfârșite dezbateri și controverse orale pe teme literare, care n-au durat, din păcate, decât cincizeci de ani (o viață de om, ar zice unii, prea puțin, ni s-a părut nouă).

Un cercetător literar de școală nouă ar fi fost desigur ispitit să analizeze după metoda stilistică în vogă, de formulă structuralistă, „scriitura” lui Vladimir Streinu, care a fost înainte de toate un artist, un foarte rafinat artist, în vers ca și în proză. Criticul portretist l-a văzut pe prototipul său românesc, — l-am numit pe Al. I. Odobescu, — așezându-l la masa de scris, ca un ilustru înaintaș renașcentist italian, — numai după ce își pusese costumul de gală, ca la îndeplinirea unui înalt oficiu sau al unui ritual. Manuscrisele lui Vladimir Streinu, niciodată rodul improvizației „inspirate”, erau trimise la cules fără nici o ștersătură, într-o copie caligrafică desăvârșită. Era satisfăcut de ceea ce scrisese, numai dacă găsisse formula cea mai stringentă de cuprindere a unui talent și metafora „definitorie”. Oricum ar fi, pe baza acestui nou criteriu, al atenției la ceea ce constituie unicitatea unui scriitor, Vladimir Streinu a făcut **tabula rasa** de tot ce se scrisese până în 1929, despre poezia lui Tudor Arghezi, amuzându-se să-mi dovedească și mie că „dualismul”, prin care încercasem a defini structura morală a autorului **Cuvintelor potrivite**, cu un an înaintea apariției lor, era o formulă psihologică, aplicabilă și la George Gregorian (marele poet al zilei, după Mihail Dragomirescu, care colaborase la finisarea cutărei „capodopere” a lui). Cînd a

fost însă vorba să-și încunune hecatomba cu exerga unei formule proprii, Vladimir Streinu și-a mărturisit drama intelectuală, înaintea „duhului inanalizabil” al poeziei argheziene. Aici este poate locul geometric al frământărilor unui eminent spirit riguros, adică de logician și de dialectician, dublat de un admirabil spirit intuitiv, de poet și de artist: recunoașterea unei limite, înaintea căreia spiritul critic nu poate decât să se oprească, depunând armele. Este ceea ce am numit agnosticismul critic al lui Vladimir Streinu, agnosticism, căruia i-am găsit explicația în ambiția strălucitului meu prieten și confrate, de a depista „esențele”, ca și cum ar fi fost în căutarea absolutului, ca metafizician, iar nu critic și estetician, în care calitate trebuia să se mulțumească cu mai puțin (descrierea operei, analiză și sinteză).

NU PUTEAM fi de acord cu veșnicul meu controversist nici asupra funcției definitorii a metaforei, veritabilă credință literară, prin care Streinu presupunea că ar putea reduce la neant sau la mai nimic debilitatea congenitală a spiritului critic. Serafim Duicu a ales cu sumpătate câteva seducătoare mostre metaforice, ba chiar și unele mai lungi comparații, ca acestea:

„Fazele lui Lovinescu, în general, au linii de puritate elenice; sint statui, poate reci ca acestea, însă al căror echilibru nu a putut ieși decât dintr-o întîrziere voluptuoasă a mișcărilor în modelaj; sint și bărbatești, dar și feminine, energice, dar și lichide. Îl văd pe E. Lovinescu, în amorul său de fraze, la o masă circulară de olar; miștile sale frământă argila plastică și, cu muzica roții în urechi, meșterul deodată contempla, ridicându-se din palme, coapsa unei amfore, pulpa unui vas de flori, sinii de bibelouri; îl văd pe Lovinescu netezind cu pasiune ulcioare, ulcele de preț, vase ornamentale — dar cu atîta uitare de sine și de tot, încît citeodată, neobservînd că argila s-a sfîrșit, degetele pregătesc senzuale forme fictive, alcătuiesc, din deprindere despotică, în văzduh, arhitecturi nevăzute, pe care le îmbrățișează și le lustruiește cu mecanica în contratimp, a mișcărilor de mare olar”.

Comparație susținută are un ineverdat substrat de crudă ironie, pe cit de crudă, pe atît de nedreaptă, deoarece poetul afirmat în cenaclul lui Lovinescu își la libertatea să dea în vileag un viciu imitativ al marelui critic, și anume funcționarea în vid a frazelor, ca și cum am avea aface cu un „fraseur”, iar nu cu un mare critic artist, cap de serie, căreia însuși Streinu cporținea!

În treacănt fie zis, imaginea aceasta a olarului, care modelează în gol, mi-aminteste de furia antinaturalistă a lui Ferdinand Brunetiére, începînd, împotriva lui Gustave Flaubert însuși, care înfățișase nevinovatele exerciții ale faimosului farmacist Homais din **Madame Bovary**, de a da la strung așa-zise „ronds de serviette” (inele de șervete). Arta marelui prozator era, pentru înversunatul critic, o altă manieră de a da la strung fraze, fraze și iar fraze, prin alte cuvinte, de a fi un non „monsieur Homais”, prototipul reducăției mic-burgeze.

Îată cum comparația lui Vladimir Streinu, care rămîne interesantă „în sine”, ca obiect de crtă literară, nu poate defini decât caricatural manjura „scriiturii” lui E. Lovinescu, care comporta un alt gen de studiu pentru edificarea cititorului curios de analiză stilistică.

Înșine am arătat, analizînd literatura memorialistică lovinesciană, barocul unor caracterizări portretistice, prin procedeul metaforelor în serie, care făceau, de pildă, din Vladimir Streinu, cînd „un cioban grigorescian, răzimat în bită”, cînd un „sul de fum ridicat de pe coșul casei”, cînd un „plop subțiratic cu foșnet perpetuu”, cînd un „tinăr prinț indian”, în același context imbulzindu-se prea multe metafore, mai mult sau mai puțin convergente. Metaforismul lovinescian, fie zis în paranteză, derivă din admirația criticului român, pentru scrisul lui Hippolyte-Adolphe Taine, care se credea obligat să-și concretizeze gîndirea de filosof, istoric și estetician, printr-o delectabilă figurație poetică.

Lucrarea lui Serafim Duicu a fost efectuată cu o mare conștiinciozitate și cu frământarea unui material informativ foarte

2 FEBRUARIE

În ziua în care rîndurile acestea vor vedea lumina tiparului, se va împlini o jumătate de secol de cînd a apărut cel dintîi număr din „Bilete de papagal”. Cred că este o dată de cinut apărutei istoriei literare dintre cele două războaie mondiale, clipa unui salt în ritmul și în desfășurarea ei.

Cu un an înainte, în 1927 — altă jumătate de secol ce s-ar fi convenit menționată, dacă actuala viață literară ar fi trăită mai puțin parcelat, dacă pulsul i-ar fi impus de orizonturi mai largi și afective — apărute, pe cînd poetul se apropia el însuși de o jumătate de secol, cea dintîi ediție din „Cuvinte potrivite”. Versuri care însemnau un viguros — și miraculos — pas înainte al poeziei românești, la care aveau acces numai cei ce puteau frunzări colecțiile revistelor de dinainte de primul război mondial, s-au găsit astfel în librării, între copertile aceluiași volum, care nu era un simplu volum, ci o carte — o carte fundamentală — și așa a rămas, întocmai cum spunea autorul, întocmai cum scrie la carte: Carte frumoasă, cinste cui te-a scris.

Foarte cunoscut în mediile artistice, între ziaristi și scriitori, dar aproape necunoscut marelui public, cu primul său volum de versuri și mai ales cu revista sa zilnică, tipărită într-un format la care nimeni nu se gîndise pînă atunci, Tudor Arghezi a ieșit în văzul țării întregi, ca un toreador în arenă, provocînd-o cu geniul său poetic și cu geniul său publicistic. Deodată, în toată țara, la toate chioșcurile de ziare, alături de grelele și greoaiele cotidiene, s-a ivit — fir de iarbă și țîrit de greiere — o minuscule gazetă, pe care cine punea mina simțea că inima începe să-i bată mai viu și mintea să-i meargă mai repede. Mii de cititori, medici, avocați, ofițeri și profesori de tot felul, care-și duseseră viața pe indelete — am trăit fenomenul și pot depune mărturie —, au intrat la o școală a vioiciunii spirituale. unii cu bucurie, alții nemulțumiți că li se strică tabietul. În limba română era scrisă minuscule revistă, în limba știută de acasă, cu cuvinte pe care toți le foloseau, numai că altfel — vrăjitoarește, drăcește, dumnezeiește — alăturate, umplînd cerul gurii de miresme și obligînd celulele materiei cenușii să se aprindă și să ardă cu intensitatea unui arc voltaic, în fond, impunînd un nou fel de a gîndi, de a cunoaște lumea și de a te apropia de ea. De la o zi la alta, spectacolul universului, taina existenței, de la scripirea stelelor pe cer pînă la întinericul în care nasc miștele și incolțesc cartofii, erau dezvăluite de un condei ce nu putea fi urmărit fără un adînc fior, pentru ca apoi, prin cîteva cuvinte — ale pamfletului, tot atât de potrivite ca și ale avîntului liric — același condei să golească de întregul lor conținut, cum ar fi spart bășici de porc, cine știe ce importante și vane instituții sau personaje.

Acest nou fel de a scrie, mai afurisit și mai sublim, noile generații l-au respirat odată cu aerul în care s-au născut; nu știu cit cenușiu domnea înainte, în gîndire și în expresie, și că, pentru colorarea lui, s-a dat o adevărată luptă, al cărei semnal a fost apariția primului număr din „Bilete de papagal”, în ziua de 2 februarie 1928.

Pe atunci, nimeni nu bănuia ce avea să se întîmple peste cinci ani, cit de sumbru avea să devină fundalul istoriei, spiritele erau libere spre a se mobiliza în jurul unui nume de poet. Bătălia n-a lăsat în afara ei nici un oraș din țară, nici o cancelarie de liceu, unde profesorii de limba română, din vechile generații, tributari ai gîndirii încete și ai expresiei inexpressive, se ridicau cu ultima indignare împotriva celui ce investise limba română cu o nouă suplețe și cu o nouă strălucire, pe cînd tinerii — profesori și elevi — în mină cu monitorul cutezanței literare, pe buze cu ultima surprinzătoare metaforă, exultau și le dădeau cu sic.

Am trăit acea romantică vreme, asupra căreia bătăliile ce au urmat, de alte proporții și de altă natură, nu mi-au îngăduit, de-a lungul unei jumătăți de secol, să mă întorc pe indelete și să o judec, dar nu cred că greșesc dacă spun că a fost una dintre cele mai fecunde și strălucite din existența literelor române, și că pentru a trăi o alta asemănătoare, prin pasiunile — prin furtuna de pasiuni — pe care le-a stîrnit și prin saltul la care ne-a obligat, a trebuit să așteptăm ca G. Călinescu să dea roadele depune ale geniului său.

Slăvită fie, deci, ziua de 2 februarie, cînd în România a apărut cel mai mic ziar și cel mai năzdrăvan.

Geo Bogza

bogat, nu însă și complet, deoarece scrierile lui Vladimir Streinu, pînă astăzi, nu au fost integral adunate. Nici un aspect al personalității autorului său nu i-a scăpat însă comentatorului, pasionat de subiectul căruia i închină un cult, nu însă unul orb (dovadă, unele juste discriminații și obiecții, pe parcurs).

Nu cred că i-ar fi plăcut lui Streinu formula „un neoclasicism printre moderni”, prin care Duicu încearcă să-i fixeze poziția estetică, în tumultul școlilor și tendințelor literare dintre cele două războaie și după. Cînd Streinu vorbește cu privire la M. Sadoveanu de „stratul granitic al clasicității scriitorului”, el înțelege prin clasicitate atît echilibrul spiritual, cit și durabilitatea operei. În același sens bi-voc, se poate vorbi și de clasicismul lui Streinu, spirit echilibrat și artist de formație poetică modernă, nu și modernist, ostil suprarealismului și celorlalte extreme literare contemporane. Neoclasicismul implică însă o întoarcere la modele clasice, pe care Streinu nu le putea găsi într-o ascendență beletristică națională. Metoda **con-simțirii**, adică așa cum o numea Streinu pe aceea a **Einfühlung**ului (empctia) nu-i era proprie, nici familiară, așa cum crede Serafim Duicu, (dar aceasta nu are nici o importanță, afară de noua versiune românească pro-

pusă). În fond, critica lui Vladimir Streinu era severă și uneori lăsa impresia (chicr cînd se dedicase reeditării lui Hogaș) că nu și-a depus silința întru valorificarea sinceră a autorului. S-ar spune, după lectura micromonografiilor consacrată aceluiași mare scriitor și drumeț, că Streinu l-a simpatizat mai mult pe tatăl lui Calistrat, decât pe ilustrul său fiu, alîta vreme nerecunoscut, deși fusese contemporanul lui Slavici și al lui Eminescu. Cînd însă Duicu trece printre autorii mediocri, supraevaluați de Streinu, pe Ioachim Botez, trebuie să precizez că în aceeși „eroare” am fost alături de Lovinescu, Perpessiciu, Pompiliu Constantinescu și Streinu, noi înșine, și susținem mai departe că amarul judecător al belferimii a fost un scriitor de autentic talent (subevaluat de G. Călinescu și de dependența acestuia!).

Opera poetului, strîns analizată în ultimul capitol, este excelent pusă în valoare, ca și aceea a criticului și esteticianului poeziei, socotit de Duicu cel mai de seamă din cultura noastră. Vladimir Streinu a fost și un avizat promotor al poeziei noi în revistele „Preocupări literare” și „Kalende” (seria II-a), de sub conducerea sa.

Șerban Cioculescu

Cititorul de teatru

UN TINĂR dramaturg român cu individualitate confirmată, care a practicat, cu rezultate interesante, și analiza textelor dramatice, a publicat acum câteva luni un articol al cărui titlu cuprindea o întrebare: este Shakespeare scriitor? Întrebarea retorică era destinată să introducă o argumentare și observații iritate cu privire la dificultățile pe care le întâmpină tipărirea teatrului — adăpostit în cantități minime în reviste, ajungând arareori la apariția în volum.

S-ar putea replica unui asemenea apel la valorile de vîrf că Shakespeare nu poate constitui un etalon, după cum nici Ibsen, Caragiale sau Cehov nu sînt unitați de măsură. Dar răspunsul ar nimeri alături de sensul disputei. Indignarea autorilor dramatici, care au impresia că sînt destinați să construiască pe nisip este îndreptățită. Lipsa deprinderii cu lectura de piese ar clasa textele exclusiv drept componente ale spectacolului, existînd doar cît există și spectacolul. Dar nici un dramaturg, oricît de minios, nu a afirmat că lucrurile stau așa. Volume de teatru apar. Dar apar mai greu și mai rar decît scrieri din alte genuri. Librării constată că teatrul nu se prea citește. Și se cunoaște ponderea pe care o are opinia librărilor pentru editare și pentru fixarea tirajelor.

Pare bizar că se mai simte nevoia de pledoarii și demonstrații în favoarea tipăririi teatrului. Teoretic se întîlnesc puține încercări contemporane, cît de cît consistente, care să argumenteze separarea textului dramatic de literatură. Mai cunoscută este aceea a lui Northrop Frye din *Anatomia criticii*. În sistemul genurilor propus de Frye, dramaturgia este o activitate pregătitoare, un punct de pornire pentru spectacol, ca atare incomplet. Pașiunea de a construi și specula, sensibilă mereu la Frye și pe alocuri seducătoare, se manifestă aici mai rigid în ciuda libertății cu care teoreticianul își tratează sistematizările. E suficient să repetăm întrebarea enunțată de titlul pomenitului articol. Cum se aplică lui Shakespeare o asemenea situație a dramei?

De fapt Frye rezervă textului dramatic statutul altor categorii de scrieri în care cuvîntul are într-adevăr rosturi subordonate sau devine componenta unui întreg indivizibil, precum libretul de operă ori scenariul de film. Dincolo de cercurile specialiștilor e greu de vorbit de „cititori de librete” sau de „cititori de scenarii”. Teoretizările dar mai ales muzica lui Wagner au impus dacă nu „drama muzicală” — formulă devenită strigăt de luptă pe la 1880 — măcar o anumită echivalență, demnitate literară a libretului. De-a-urmas fanaticii Bayreuth-ului consultă concomitent și cu aceeași ferveoră poemul și partitura. Sînt puțini cititori poemelor wagneriene, în afara spectacolului și a relației dintre text și leitmotiv. Fără decoruri și fără prezența cîntăreților muzica lui Wagner fascinează în sala de concert chiar dacă auditorul nu recunoaște neapărat motivul sabiei,

nici motivul Rinului. Pe unii audiența în sală îl atrage chiar mai mult pentru că e ferită de situații comice nedorite și greu de evitat pe scene unde gabaritul Isoldeilor și aparența grotescă a corului de marinari pot fi inhibitoare.

Chiar cînd poartă semnături ilustre, libreturile rămîn îngropate în edițiile de opere complete. Care fanatic al lui Hugo — mai există — va reveni fără obligații profesionale la libretul pe care poetul l-a extras din *Notre Dame de Paris*? Scenariile se tipăresc în reviste, citeodată și în colecții speciale. Dar există cu adevărat „cititori de scenarii”?

Mai interesante, pentru că se arată mai nuanțate decît clasarea în afara literaturii pe care o implică sistematizarea lui Frye, sînt cîteva pagini de teoretizare ale lui Bernard Shaw.

Prefața la *Piese neplăcute și plăcute* are, pe lîngă meritul concentrării la care aveau să renunțe enormele monologuri ulterioare, o densitate de implicații critice și teoretice, unele hazardate, altele stimulatoare și surprinzătoare de actuale. Shaw dorește să-și justifice intervențiile directe în dramă pe care le aduc amplele lui indicații scenice. Acestea se extind cu mult peste rosturile lor regizorale, caracterizează direct, polemizează, glumesc, îl interpelează pe cititor. Indicațiile scenice devin la Shaw — cum urmas să fie și la Camil Petrescu — texte în primul rînd pentru lectură. De aceea în prefața dramaturgului ajunge să vorbească de un teatru al viitorului, de un teatru al lecturii. Lansează ipoteze îndrăznețe și, cu un gest caracteristic, le contrazice apoi în lumina bunului simț, recte a unei vivacități dialectice. Shaw visează la o sinteză a dialogului, narațiunii și indicației scenice: „Aceasta înseamnă instituirea unei arte noi și cîtează să spună că mai înainte ca volumul de față să fi îmbătrînit cu zece ani, încercările în acest sens vor fi de mult depășite și că obisnuitele, scurtele și ilizibilele indicații scenice care preced fiecare act se vor dezvolta într-un capitol sau chiar într-un șir de capitole — fiecare mai lung decît actul însuși dar nu mai puțin interesant și indispensabil. Fără îndoială că rezultatul va fi producerea de opere în genuri amestecate, parțial narațiune, parțial predică, parțial descriere, parțial dialog și (posibil) parțial dramă, opere ce se pot citi dar nu reprezenta.”

Profeția n-a fost confirmată nici de următorii zece ani, nici de următoarele trei sferturi de secol. Semnificativ este însă că Shaw abandonează imediat postura profetică și se declară interesat doar de telurile „dramaturgului practic”. „cu ochii ațîntiți asupra scenei”. După el spectacolul este superior consemnării grafice datorită registrului mult mai bogat al interpretării: „Deși foarte evoluată gramatical, arta literară se află încă într-un stadiu infantil în notarea tehnică a vorbirii. De exemplu, există cincizeci de moduri de a spune da și cinci sute de a spune nu, dar un singur mod de a le scrie.”

Accentul pus pe specificul spectacolului n-a însemnat niciodată pentru Shaw separarea de literatură și renunțare la contactul cu cititorul. Și-a grupat piesele sub etichete ironice — „neplăcute”, „plăcute”, „pentru puritani”, le-a tipărit și retipărit, a continuat să converseze cu cititorul în prefețe și postfețe, să repete gestul inutil al autoexplicării, să construiască și prin textele introductive un ambițios sistem de gândire, să arunce priviri retrospective sau anticipatoare. Toate se adresează cititorilor.

Falsa problemă cu privire la tipărirea și citirea teatrului e relativ recentă. Se tipărește și se citește teatru de secole fără nedumeriri teoretice. Se poate vorbi de dezobisnuirea cititorului contemporan? Anchetele sociologilor ar putea oferi aici răspunsuri interesante chiar cu aproximația pe care o implică. Răspunsul afirmativ n-ar însemna însă omologarea refuzului de a tipări piese. Gustul cititorilor poate fi orientat și educat așa cum auditorul e călăuzit de la romanță spre sonetă. Pe multe meridiane cititorii de poezie sînt în număr mic. La noi se citește mai multă poezie. Nimeni și nicăieri n-a pus cu seriozitate în discuție dreptul poeziei de a fi tipărită.

Există riscul năvalei spre tipar a pieselor mediocre. Este un risc inevitabil și întru nimic propriu teatrului. În nici un caz nu îndreptățește tratarea dramaturgiei ca pe o rudă săracă, tolerată doar pe intrarea de serviciu.

Silvian Iosifescu

Probleme actuale ale literaturii dramatice

Muntele de D. R. Popescu, cu actorii Horațiu Mălăele, Raluca Zamfirescu și Dan Borgia

O propunere concretă

DIÎN cînd în cînd, la doi sau trei ani odată, presa noastră literară și chiar Uniunea Scriitorilor fac un fel de puseu de febră și timp de o săptămînă sau zece zile descoperă că există un gen literar, cel dramatic, care „ar trebui discutat, dragi tovarăși — căci a rămas în urmă — și totuși ținînd seama că această artă a fost numită a cetății — ar trebui să vedem ce se întîmplă — pentru că nu putem totuși ignora că au existat unii ca Sofocle, Euripide, Shakespeare, Cehov, Caragiale — și chiar alții — care s-au ocupat ca să zicem așa de teatru — și ca atare are și genul ăsta dreptul de a revendica să ne ocupăm de el — ca să-l ajutăm tovarăși — să contribuie alături de alte genuri la înflorirea culturii noastre... etc.”

Bunăvoința e meritorie și nu trebuie trecută cu vederea, deși practic, asemenea „puseuri” de interes nu s-au soldat mai niciodată cu multe rezultate. Genul dramatic își vede mai departe de existența și condiția lui dificilă — mult mai dificilă decît a poeziei și prozei — înscrisă din cînd în cînd cîte o reușită care egalează fără nici un rabat izbînda cutărui roman sau volum de versuri. Iar supărarea autorului dramatic că nu e de ajuns de „luat în serios” e puerilă. Potrivit unei legi obscure a proporțiilor, dar care-și are probabil motivările ei, o piesă bună apare la zece romane bune, iar un dramaturg poate să se considere fericit dacă în urma sa, după o viață de muncă, rămîn patru-cinci lucrări de valoare.

La acest infantil „complex de susceptibilitate” a contribuit în mare măsură și cronica teatrală, care plecînd pare-se de la ideea fistiche a unui presupus progres valoric obligatoriu, judecă piesele unui autor „cu bucată”, fără să încerce o raportare a lor la ansamblul operei, fără să stabilească corespondențe sau să descopere structuri.

Nu contest valoarea teoretică a discuțiilor consacrate dramaturgiei, dar nu trebuie uitat că aceasta e indisolubil legată de teatru și nu-și găsește împlinirea decît într-un efort colectiv complex, din care nu trebuie eliminat nici spectatorul. Iată de ce unele nemulțumiri, greutăți și eșecuri ale scriitorului dramatic nu-și pot găsi rezolvarea, vrînd-nevrînd, decît cu condiția perfecționării așezării vieții teatrale în întregul ei. Orice inițiativă bună în acest domeniu trebuie stimulată.

De aceea în dezbaterea deschisă de „România literară” vin cu o propunere concretă.

Se cunoaște zgîrcenia cu care editurile (cu excepția Editurii Eminescu)

și revistele noastre publică piese. Pentru autorii tineri, pentru debutanți, problema e și mai complicată. Mărturisesc că de un timp încoace nu mai știu cum scriu și cum gîndesc tinerii care aspiră să devină dramaturgi. E motivul pentru care Teatrul „Nottara” propune, solicitînd și colaborarea în calitate de „co-patron” a „României literare”, înființarea unui Cenaclu al tinerilor debutanți. Am dori să-l numim „Cenaclu 30” socotind, arbitrar poate (dar în cazul acesta aproximația e inevitabilă), că pentru a corespunde intențiilor noastre vîrsta autorilor „tineri” nu trebuie să depășească 30 de ani, prag după care cei înzestrați sau norocoși au avut, se presupune, puțința să se facă și ei cît de cît „știuți” dacă nu cunoscîți.

Desigur, dacă proiectul nostru va întîmpina înțelegere și adeziune el va trebui să fie așezat pe baza unui program și a unui regulament precis pe care, deocamdată, nu-l pot decît schița.

Deci: în sala Studio a Teatrului „Nottara” (ambianța teatrală mi se pare utilă) ar urma ca odată pe lună să fie citite (de autorii înșiși sau de actori ai teatrului) piese scrise de tineri debutanți nepublicați și nejucați pînă la 30 de ani. Pieseile vor fi alese și recomandate dintr-un portofoliu ce ar urma să se constituie la secretariatul literar al teatrului și la pagina de specialitate a revistei „România literară”.

Lectura lor va fi premedie de o scurtă prezentare a celor care au selecționat textul.

Ședințele ar urma să fie conduse de personalități culturale marcante din viața teatrală și literară, beneficiind eventual de participarea altor doi sau trei invitați reprezentativi, constituiți într-un fel de masă-rotundă. Opiniile acestora ar fi menite să servească drept punct de plecare discuțiilor celor prezenți în sală (de preferință tineri). Pentru început, participarea acestora s-ar face pe bază de invitații.

În sfîrșit, la capătul unui an de activitate a Cenaclului, Teatrul „Nottara” s-ar obliga să propună introducerea în repertoriul său, pentru stagiunea următoare, a piesei celei mai valoroase. (Admițînd bineînțeles că ea se va lvi).

Supun acest proiect sumar discuției.

Horia Lovinescu

O PRECIZARE.

● La ilustrațiile cu scene din *Citadelă sfărîmată* și *Arborele genealogic* de la pag. 14 a nr. 3/19 Ian. 1978, — a se completa explicația cu precizarea că regia ambelor spectacole aparține lui MONI GHELERTER.

Florin Piersic și Geo Barton în Zodia Taurului (Teatrul Național)

Spectacol critic

UN ESEIST de formație filosofică, instruit, inteligent și subtil, este Ion Vartic, produs al aceleiași solide școli clujene, care ne-a dat, în ultimii ani, atîția critici remarcabili. **Spectacol interior** este un debut matur, fără ezitări, o carte superbă prin fantezie asociativă, într-un stil de o perfectă limpiditate a ideii. Preferințele autorului merg vădit spre teatru, nu numai în sensul genului ca atare, dar și în acela al unei anumite modalități a spiritului: e vorba nu doar de o artă a spectacolului, ci și de un spectacol al artei. Eseistica lui are, ea însăși, o esență teatrală, trăiește din înscenare, surpriză și efect. În această predilecție (semn incontestabil al talentului artistic), observăm totuși două stadii (kierkegaardiene la origine), dacă nu distincte, în orice caz deosebite: unul estetic, altul etic. Criticul se preocupă la început de autori minori, de curiozități literare, de afinități insolite: Minulescu un „Rokokomensch“, Mateiu Caragiale între estetismul din **Remember** și manierismul din **Craii**, Voronca poet baroc, Mihail Săulescu un Büchner român, Alcibiade, precursor al dandysmului. Stadiul estetic îl dezvăluie gustul pentru joc, păpușerie, mască, metamorfoză, pentru histriionism și donjuanism; pentru viața ca artă. Prin Ibsen, Kafka, Th. Mann, Camus, interesul eseistului se dirijează apoi spre sfera eticului: a opțiunii, conflictului și tragediei; pentru arta ca viață. Citindu-l pe Victor Gotl, personajul scriitorilor din **Negura**, Ion Vartic explică el însuși această trecere: „Risul nu-l decît pregătirea pentru tragedie“, spune eroul lui Unamuno. Și eseistul adaugă, poate gîndindu-se la titlul cărții sale: „În forul nostru interior, pe scena conștiinței noastre, fiecare reprezintă spectacolul îndoliat al bufonului care este“.

Exemplele ne stau la îndemînă. Cel mai interesant lucru din eseul despre Părvan este definirea, în autorul **Memorialelor**, a unui „poet alexandrin“: și punerea în relație a concepției lui despre tragedie cu aceea camusiană. „Există o confesiune gravă, decantată și însuflețită de măștile sale, de Ana-

Ion Vartic, **Spectacol interior**, Editura Dacia, 1977.

xandros, melancolicul de la Histria, ori de Algenor, sculptorul din cetatea luminii, Atena. Ca într-un joc de oglinzi, în confesiunea aceasta, cu caracter generic, drama existențială se reflectă în estetica sa, după cum în estetică se presimte nelișiștea spirituală a memorialistului. La I. Minulescu eseistul descoperă „atmosfera specifică amabilului secol rococo“, care, deși pare impregnată de elemente platoniciene, „nu reprezintă decît programul unei arte hedoniste“: „Poetul face elogiul miniaturilor grațioase și în special al porțelanului“. Peste toate plutește „senzualitatea melancolică și efeminată a unui Watteau“. Există însă la Minulescu și o evoluție de la „încrederea în imaginar“, de la trubadurescul înspirat, la iluzia muzeistică, decor și enumerare. „Mari gesturi solemne, avîntate ori zbuciumate, sînt simulate doar de dragul mimării, toate fiind păpușerie, teatralitate goală“. În **Amantul anonim**, „una din cele mai subtile piese românești“, răzbate aceeași „filosofie senzualistă“: Don Juan din piesa lui Molina fiind „un bărbat fără nume“, la Minulescu e, în același sens, un „amant anonim“. La fel de subtil, Aubrey de Vere al lui Mateiu Caragiale e văzut ca un dandy oarecum înrudit cu seducătorul lui Kierkegaard. „Transcenderea vieții prin artă înlocuiește eticul cu esteticul“. Frumosul ascunde în sine „o dedublare pustiitoare“, cunoscută lui Dostoevski, dar și decadențelor francezi de la finele secolului trecut care au influențat pe autorul **Crailor**: „Înscenări ale acestei frumuseți cu două chipuri sînt fie Rosalba, Mesalina-Fecioară, curtezana răsfațică a lui Barbey d'Aureville, fie biblica Salomee, **grande fleur vénérienne**, **acea beauté maudite** care-l urmărește pe eroul lui Huysmans, fie Mima lui Mateiu Caragiale“. Alcibiade, uimitorul bărbat zugrăvit de Plutarh, nu prostănacul pe care-l convertește Socrate în dialogul platonician, e un grec născut într-un veac nepotrivit: „devansează secolele, trăind deja într-o vreme a manierismului și a barocului (e de mirare cum acest atenian a scăpat atenției lui Gustav René Hocke)“. E un anti-clasic și un „unbekannte Mensch“, care anunță pe Brummel, natură dublă, androgin al istoriei. Ideea

o avusese și Barbey d'Aureville. Astfel de relații fac farmecul eseisticii lui Ion Vartic, nestînjinit în apropieri și salturi, deloc pedant, apelînd la ele ca la metafore definitorii. Johann Kreisler al lui Hoffmann și Kretschmar al lui Th. Mann? De ce nu? Hedda Gabler și Herodiade a lui Mallarmé? Desigur, de vreme ce Camil Petrescu putea spune despre sumbra eroină a lui Ibsen că e o esteta cu sfîrșit neronian. Cea mai șocantă din aceste analogii o găsim în eseul despre Proust, unde se analizează quijotismul lui Swann și proustianismul unui vis al lui Quijote. Între luciditate și himeră începe întreaga iubire a personajului proustian, care adoră în Odette iluzia asemănării cu Zephora lui Botticelli; și e gelos pe o femeie pe care imaginația artistului din el a creat-o. Iar Don Quijote, adormit în peștera Montesinos, nu cade el oare în acel somn, mai puternic decît orice somnifer, în care, cum spune Proust, „te-ai bătut cu atîția uriași“? Leverkühn are un anticipator în Solness: „Construcătorul încheie de fapt, ca și Adrien Leverkühn, un fel de pact, prin care, dacă i se interzice afectivitatea, i se dă arta“. În această serie, admirabil analizată critic, eu l-aș fi inclus și pe Ioanide.

Sclipitoarele asocieri ale lui Ion Vartic, denotînd, pe lingă mobilitate a spiritului, o finețe ce promite în el un excepțional eseist, învederează și o plăcere a scrisului critic, o imaginație în alarmă, gata oricînd să transforme datele literaturii în material de construcție critică. Orice critică începe de la reflecția transformatoare; e o dificilă opțiune: între a explica și a se justifica, între didacticism util și creație spirituală. Ca act de creație, critica se învecinează neapărat, la un capăt, cu jocul intelectual: unitatea n-o constituie temele, ci acel stil al relației prin care criticul își construiește, cu motive oferite de alții, propria casă. Eseistica lui Ion Vartic e un bricolaj intelectual, nu însă lipsit de cîteva preocupări grave, fundamentale. Scriind despre Camus, una din acestea apare: locul tragicului. Esteticul se reimplică în etic și în pătrunzătorul eseu despre Kafka. Între **Procesul** și **Castelul**, eseistul observă o simetrie ce ne conduce la substratul tragic-moral al

prozatorului praghez. În **Procesul**, transcendentul tentează umanul; e un roman al ezitării, al suspendării alegării, al refuzului libertății. În **Castelul**, umanul provoacă ordinea transcendentă. Romanele sînt complementare: „Lui K. i se acordă o ineficientă libertate de acțiune, el fiind subestimat, încurajat deci în revolta sa. Joseph K. nu știe să-și folosească libertatea, iar K. nu are în ultimă instanță ce face cu ea... El rămîne mereu stăpîn pe cîmpul de luptă, dar e vorba de niște victorii lipsite de sens“. Față de aceste două cărți, **America** stă într-o semnificativă opoziție: „Asemeni tragicilor greci, Kafka adaugă tragediilor sale o dramă. O singură dată el își salvează eroul și aceasta apelînd la magia modalității teatrale. Acolo, la Teatrul Oklahoma (ca și în vila magului Cotrone din **Uriașii munților**), oricine e binevenit și fiecare este ce vrea să fie. Cum romanul **America** e neterminat, nu se știe însă dacă pe utopica scenă a lumii de la Oklahoma nu urma să se producă și cruda lovitură de teatru...“.

Eseistica lui Ion Vartic se găsește deocamdată prinsă între estetic și etic, între lumea ca teatru și teatrul ca lume, atît de inextricabil confundate, dacă ne gîndim la Pirandello și Ibsen. Ce este criticul însuși față de această scenă: un spectator spiritual, amuzat, inventiv, sau un actor copleșit de dramatismul rolului? „Teatrul este o trecere de la starea de spectator către cea de actor, și invers“ — observă Ion Vartic într-una din efemeridele lui intitulate **Din culise**, pe jumătate aforistice, și atît de mature încît stîrnesc mirare într-un volum de început. Și: „O trecere pe care Puck o execută fulgerător, atras ca de un magnet de vraja scenei: «Cum? Joacă teatru? Ah, îi voi privi iar la nevoie, fi-voi și actor»“. Puck poate fi și criticul, căci nu este în definitiv critica, la fel cu teatrul, o trecere de la starea de spectator la aceea de actor, și invers?

Spectacol interior al lui Ion Vartic este o extraordinară carte de debut, una din acelea care nu apar în fiecare zi.

Nicolae Manolescu

Lunecînd prin anotimpuri

● Nicolae Dragoș vine de peste Olt. Din țara unde poezia e de platră și dorul dur. Cîteva secole la rînd, acolo cîntecul a fost de ananghie, de răscoală, de temniță, de sate arzînd, de cai însîngerăți. Gruia lui Novac, Tudor, Iancu Jianu... Speranțe și simboluri intrate-n alcătuirea echinocțiilor și solstițiilor. Sub zodia reei, ce-și păstrau ouăle miruite cu brumă în cuib împletit din flinte și pistoale bătute cu sîdeț, țara de peste Olt a acoperit pămînt și riuri cu balade, panduri, haiduci și coloane fără sfîrșit. Lipsit de Olt sufletul românesc ar fi în afara timpului. Cu Oltul — pasăre bătută cu diamante în grădina României, simți, ca și Nicolae Dragoș cum:

„...cade ora peste suflet... (și) sufletul e prînt la toate...“

Prin locurile de unde mă trag și care formează centura de pelin, de alge aromate și mărăcini a Brăilei, se spune că cea mai bună sare (sarea cu care se spoiesc blidele de nuntă și de botez) e sarea din Oltenia, ala păstrată în tigvă de turc atrînată la streasînă ca s-o bată vîntul dinspre Vidin. Gloria Constandini — înalță imn de slavă

singele — și o roată de căruță curge ametețor pe ulițele Fanarului:

„...nesfîrșite drumuri duc către lume / răsărînd dintr-un semet trecut /.../ țara, cer nestîns și vîrstă legendară“.

Dragoș e om de la sat. Din „pămîntul surizînd a griu“, zice el. Un prun înflorit devreme este, în ultima picătură de lumină a zilei, stropul de argint în trei petale ce unește sufletul cu eternitatea; satul, în poezia lui Dragoș, rămîne (sau poate a fost acolo dintotdeauna) în afara timpului dăruit cu moarte, veșnic suspendat pe grînzi de cîreș, lacrimă de rouă răsfrîngînd amintiri de mîiazăzi în streasîna peșterei care duce spre tînutul lui: „...te pierd... te caut... te mai sper... „E griul nalt în luncă? lucerna semănată? / cum vă mai duceți viața? / e bine? nu e bine? / aud că geru-nvinse sările albine / că te-ai cuprins cu iarnă, ca-ntr-o minune, tată / și ce mai face Motrul? tot trece și tot seacă / lăsînd în urmă umbre să-l povestească taina? / ascultă, uită asta, și stringe bine haina / că prea se lasă seara și parcă-i frig oleacă...“

Dragoș se sprijină de steaua frumoasă a poeziei mai ales în clipele de întoarcere a aerului în spațiul dintre două bătaii de clopot: „...lunecată ca-ntr-o doară / palidă în umbra lunii / lași uimirea să mă doară / pină-n marginile lumii / ai venit să-mi tulburi visul / și tăcerile să-mi furi / drumul șoaptei vechi, uciul / să-l învingi sub noi securi?...“

El știe bine că în răgazul circular al fîntinilor se topește tot atîta soare cît și umbră, că unei case, ca să viețuiască o sută de ani, îi trebuie un nuc lingă pridvor, un șarpe sub prag, o dragoste implinită și una amară: „...sub altare nevăzute / numai tu / nu revii și cu / nefirea ameninți / ah, cocorul, iată-n / dreptul inimii trecu / și-a dormi nostalgic lingă / pleoapa vechilor părinți / sub altare nevăzute / nimeni nu se-arată, / nu!“

În tinerețe, într-o scurtă trecere, plină de înfrîngeri și pahare sparte, prin facultatea de litere, i-am mincat lui Nicolae Dragoș, eu și Grigore Hagiu, un an din viață. „Băiatule, i-am zis noi, dacă vrei

să rămii ulcior întreg, ne treci prezenți în fiecare zi.“ Atunci bănuiesc că a scris el versurile: „...nici nu mai știu cînd am uitat să fiu / copilul cu păr negru, fără grije...“ și tot de-atunci, eu și Hagiu, putem declara cu mina pe inimă că oltenii știu să fie prieteni buni, indiferent că cel mai mulți se răspîndesc în trăgători prin țară cu speranța de-a ajunge să calce primii în urma ploii, cînd dovezile urcă sîni galbeni pe garduri. Dragoș știe vorba despre lună și cearcăne viorii, știe să deschidă ochii culorilor. Și mai știe un lucru care li se întîmplă numai poezilor: să facă portretul unui dans, al unui anotimp, al unui suflet în veselă desfrînzire: „cu al lumii vechi păcat / zidind viață, îmi port veacul / și mă duc de-a berbeleacul / vinovat nevinovat / pentr-o umbră de oftat / răzimat de buza gropii / mi-am jertfit în toamnă ploii / vinovat nevinovat“.

Fănuș Neagu

(Din Cartea cu prieteni)

„Turn de calm“

STĂM împăcați rânindu-ne de toate — afirmă Constanța Buzea într-o piesă din volumul **Ape cu plute** (1975), inclus în mod preferențial, cu cele mai multe titluri în selecția „celor mai frumoase poezii“, recent apărută*). Versul ni se pare a surprinde foarte exact condiția existențială a poetei, trăind în două registre de impresii complet diferite. Nervii „mîncați de oboască“, încordați la maximum, „răzvrățiți“ („de nervi răzvrățiți ne e boala“), sensibilitatea dureroasă, vibrând la cea mai slabă solicitare expun la fiecare pas, și în orice moment, ființa: „Stăm împăcați rânindu-ne de toate“ (s.n.). Caracteristică pare a fi „starea soră cu frica“. „Ce stare de inec“, exclamă poeta, copleșită parcă de valul suferinței, exasperată de dificultatea de a se ridica, salvator, pe creasta lui. Viața se scurge într-un provizorat ostentativ, de azi pe mâine, s-ar zice: „Ce-mi dai, să nu mor azi, să mai rezist?“, întreabă poeta cu un fel de șăgălnicie a disperării. Stare a intimității, astenia devine aici cosmică, se propagă la infinit: praful stelar însuși este „astenic“. Versurile poetei, care, pretutindeni „Nervilor rupți le recunoaște stilul“, ne proiectează „în astenia largă“ a lumii.

Și totuși, această „nevroză“, care se însinuează în toate ramificațiile lirismului Constanței Buzea, este în același timp dominată: „Stăm împăcați (s.n.) rânindu-ne de toate“. Nu e vorba de o cenzură a impresiilor, și nici măcar de o discreție a suferinței, cum ni s-a părut. Ci de o forță sigură de sine, liniștită, capabilă să absoarbă orice frământare, să potolească orice agitație. O implacabilă digestie a placidității inghite pînă la urmă cele mai acute exasperări ale poetei. Poezia Constanței Buzea constituie un impresionant receptacol al suferinței, dar cutia ei de rezonanță este de pislă. Ceva înăbușă mereu țipătul, care scapă totuși, se exprimă, direct, cu toată gura. Deși — după cum spuneam recenzându-l un volum anterior — poeta este un excelent **medium** pentru durere, pe care o captează și o suportă în fiecare clipă, ea reușește mereu în același timp să și-o înstrăineze, s-o treacă parcă în contul

*) Constanța Buzea, **Poeze**, Colecția „Cele mai frumoase poezii“ Editura Albatros, 1977.

unei alte existențe, contemplate de la o mare depărtare. Apostolatul suferinței coexistă aici cu **alienarea** ei. Dramele existenței, ale conștiinței, intimpinate deschis, frontal, asumate cu un rar curaj, sînt depășite prin vitalitatea de neînfrînt a ființei, Impresia de pasivitate, de „indiferență“ în fața durerii este un reflex al acestei puteri, intruchipate de pildă în granitul tăcerii: „Să fac un anotimp întreg / — zice poeta — Din zilele în care tac“, sau într-o toropeală cotropitoare, masivă, atenuind ecoul tumultului interior: „cit somn spre mine vine“ — constată undeva, parcă mirată, Constanța Buzea. Un „Turn de calm“, după cum splendid se caracterizează singură, poeta este asemenea unui Gulliver privind de sus la agitația liliputană a suferințelor ce o asaltează. Acestea o pot prinde în plasa lor, o pot ține captivă. Puterea ei nu îi asigură însă mai puțin, din această cauză, o securitate în risc, o stranie imunitate în plină suferință.

Această dualitate a structurii se răsfîrtează și asupra poeziei pe care Constanța Buzea o scrie. Pe de o parte, asemenea unor fișe medicale, poeziile — „ușoare astenii de zi“ — înregistrează cu exactitate starea „pacientului“ liric. Însă pe de altă, poezia oferă un ecran protector, ceșos, filtrind în tonuri moi lumina supărătoare, prea puternică a lumii din afară, constituie o ciudată stare de **somn**: „Și poezia e un somn / Din care nu te mai trezești // Cu ochii larg deschiși sub mări, / Visind la spasmele lumești, // Cu perle pleoapele plîngînd / Sărate buzele albești // Nefericit, înspăimîntat / Printre comori pirateresti, // Păreri de rău că nu-nțelegi / Mișcarea gurilor de pești, // În calmul monștrilor sorbit, / Măcar astfel să te ferești, // Fără să fii de tot primit, / Nici inecat, nici viu nu ești, // Să poți trîni o poartă grea, / Să tragi perdele la ferești, // Și poezia e un somn / Din care nu te mai trezești.“

Așa cum este alcătuită, selecția de poezii a Constanței Buzea reprezintă un monolog de dragoste, un discurs neîntrerupt, dramatic, adresat celui absent, înlocuit mereu, provocat adeseori. Poeta depunge starea de „Stîrv al perechii“, „Trupul jertfit zadarnic al asceze“. Ea se lasă pradă amintirilor: „Stătea într-un fotoliu vechi, mult aplecat scriind poeme / Pe care le citeai candid unei femei

care-mpletea“, nostalgiilor: „De-aș fi lăsată să mă molipsesc / De-o zi bolnavă, de-un poem al tău!“, dă semne de înțelegere: „De nori să-ți fie milă, / Și de schimbarea lor / De care nu sunt vinovați“, încearcă să se justifice: „Și nu-nțeleg ce vină am. Că sînt ? / Că s-a-ntîmplat să fim aceleași păsări / Cu-aceleași pene lungi pînă-n pămînt?“, sfidează: „Ei, fără tine, cu tine — același demers — / Praful astenic al stelei în univers. // Și fără tine, în față, sunt mișcătoarele dăți, / Și după tine rămîne o cale de mers“, se resemnează să lase lucrurile în voia lor: „Tăcerea mea e ca o țară moartă, / Dar nici nu cred că alta e mai sfîntă. / De ce ți-aș ține-nchisă gura ? Cîntă, / Vinează, dacă vrei, această soartă.“ În versuri memorabile, poeta evocă deopotrivă acea vocație a disponibilității, superior feminină: „Și vei dori prin mine să aluneci / La fel de lin ca miinile prin mineci, / Cînd eu foșnesc și ele să foșnească“, ca și trista fragilitate a iubirilor: „Și cum să porți nepedepsit aceste / Iubiri care se sparg ca niște cești“. Tipică pentru Constanța Buzea este „privirea gravă, muștrătoare“, după cum remarcă Eugen Simion, care semnează un substanțial **Cuvînt înainte**. O poezie a incriminării scrie însă autoarea nu numai în erotica ei, ci și atunci cînd evocă natura: căzînd, frunzele „aduc înspre pămînt urme de vină“. De o neliniște aspră, născută din insomnia și obsesii, poezia Constanței Buzea își caută neîntrerupt „starea / de calm curat“, intruchipată de simbolul, mereu reluat, al **colinei**: „Atît de rar ne este dată starea / de calm curat, cînd ninge și-mprejur e / O rariște de pini, ori o pădure / Ca fumul ne-nconjoară, și ca marea.“ În această stare lirismul încordat al poetei se destinde citeodată ca într-o reverie adîncă: „Citeodată pacea / E atît de dulce, / Citeodată în amiezii aștept // Să apară vîntul / Ca un om albastru, / Transparent, cu miinile pe piept“; „Întoarce lin perechea ta de cai, / Cu sceptru verde vine luna mai, / Plin de polen și dulce ca un nai, / Cu griu alunecînd înalt în pai“. Un anume retorism, o încredere oarbă, uneori, în elanul verbal pur, dorința de a frapa cu orice preț produc și unele versuri precum: „Abia cînd or să care fără bice / Ochii, precum trapași, plîns de rouă“

CONSTANȚA BUZEA

sau: „Gîndind mereu același bine, / Fi-
resc ar fi să știu să simți, / Ești, ca și cînd
n-ai fi cu mine, / Un enervat cu ochi cu-
minți“, ori o imagine ca „Jilț în haos“,
scoasă în titlul unei poezii. N-am înțeles
apoi de ce **măslinii** ar trebui să fie neapă-
rat sceptici (p. 108). În ce privește eter-
na „taină de Voroneț“ („Să tăcem s-au-
zim ce spun vechii pereți, / Poate vom
desluși taina de Voroneț“), pe care se
pare că absolut toți poeții și-au propus
să o evoce, ne exprimăm temerea că ea
se va transforma într-un nesuferit cli-
șeu cu mult înainte de a fi dezlegată
(dacă dezlegarea unei taine artistice are
în sine vreun sens).

În ansamblu însă, „cele mai frumoase
poezii“ ale Constanței Buzea confirmă o
voce lirică puternică, tensionată, o voce
care, deși dură, știe să rămînă totuși pro-
fund feminină: „Acolo unde cred că ești,
/ Nici trenurile nu străbat, / Acolo ca de
sticlă par / Pădurile de brad brumat, //
Tot mai departe simți și taci / Adăugat
la rest mereu, / Și nu mai pot înalta /
Decît pierzîndu-mă și eu. // Cum ninge,
alb, e orice drum, / Și alb respiră-ntregul
timp, / Nici nu te-aș recunoaște-acum /
Desperecheat și fără nimb. // Mi-e milă
și să-mi amintesc, / Dar nici să uit nu
mă îndur / Cită părere-i în destin, / Cită
greșală-i împrejur. // Cu degete de frig
adun / Ca sub un șal înzăpezind / Sufle-
tul nostru încă bun, / Mișcarea lui către
argint. // Cum ninge, nu s-ar mai opri, /
Și fi-vor brazil îngrădiți, / Acolo unde
cred că ești, / Printre barbari meteoriți. /
/ În fiecare an aștept / Să ningă, să te
pot vedea / Dacă privești, dacă ascuți, /
Dacă mai înțelegi ceva.“

Valeriu Cristea

Roman de analiză

GOLFUL SĂLBATIC*) este un roman de dragoste (apare, de altfel, și într-o colecție profilată pe o astfel de literatură), semnat de un poet. Nicolae Motoc renunță însă, pentru moment, la poezie și scrie o carte în care încrederea sa în proză, în capacitatea acesteia de a sonda lumea cu arme proprii, este absolută. Nu se „poetizează“, așadar și nu se recurge, după cum ne-am fi așteptat, nici la un lirism excesiv. Ambiția prozatorului este de a scrie un **roman psihologic**, folosind „ustensilele“ prozei de analiză. Cititorului i se oferă o radiografie a iubirii. Terenul pe care ne aflăm însă este cit se poate de „alunecos“ și prozatorul este conștient de faptul că a pătruns într-un domeniu unde nimic nu e așezat definitiv, din contră s-ar putea spune că totul este cit se poate de nesigur și de schimbător. Cu ajutorul analizei însă — atunci cînd este minuțioasă, lucidă și penetrantă — și cele mai secrete uși pot fi totuși deschise, iar misterul oricît ar fi el de nepătruns, începe, încetul cu încetul, a-și dezvălui tainele... Acestea ar fi, deci, premisele care îi servesc autorului drept punct de plecare. Pornind de la ele, Nicolae Motoc scrie un roman de factură camilpetresciană, o carte în care personaje se autoanalizează cu frenezie, în căutarea mereu a

unor certitudini sentimentale, precum și a propriei lor identități. Pentru că nu numai sentimentele sau reacțiile **celuilalt** sînt greu de înțeles: tot atît de greu pare a fi — sînt de părere eroii din **Golful sălbatic** — să te înțelegi și pe tine însuși. Există întotdeauna o fărîmă de incertitudine, un fel de incapacitate a eroilor lui Nicolae Motoc de a se „descifra“ ei singuri și cit ai bate din palme. Un sentiment, de pildă, care li se pare a fi autentic li se relevă, în cele din urmă, a fi fals. Adevărata iubire e un fel de Cenușă-reasă și nu se lasă ușor descoperită. Dilema este cu atît mai acută pentru Șerban Banu, de vreme ce el are de ales între două femei, neștiind, mult timp, pe care dintre ele o iubește cu adevărat. („Se întîmplă desul de repede în perioada în care mă întîlnesc cu Ozana fără s-o văd pe Roua, niște mutații ciudate pe care nu mi le pot explica în mod rațional. Pe măsură ce încerc s-o înțeleg pe Ozana, nu reușesc, retroactiv, decît s-o înșel pe Roua. Cuvintele, gesturile Ozanei, mi se par niște taine cu zeci de peceti, care cad de îndată ce mă gîndesc la Roua. Prezența Ozanei, voit tulburătoare, nu izbutește decît să-mi facă și mai de nesuportat absența Rouei.“) Trebuie deci ca eroul nostru să accepte iubirea celei dintîi, o iubire, spon-

tană, dezlănțuită, lipsită de orice notă de artificiu („Ea acționează tot timpul ascultînd de primul impuls“) sau, din contră, pe cea a Ozanei, dragostea acesteia din urmă nefiind, poate și din pricina lucidității ei fioroase, chiar în afara oricărui calcul. („Da. Ozana gîndește. Își calculează cu luciditate fiecare gest, fiecare acțiune. Ea hotărăște cunoscînd foarte bine urmările“). S-ar putea însă ca tocmai acele elemente care țin de „regie“ să aducă în iubire acea notă de mister, din care pricină Șerban poate fi mult timp încredințat c-o iubește pe Ozana, abia spre sfîrșitul cărții lucrurile clarificîndu-se într-adevăr...

Ca într-o partitură muzicală, „vocale“, destinele, se interferează, stabilindu-se între ele raporturi și mutații cit se poate de neprevăzute. Partitura fiecăruia este într-o permanentă dependență de a celuilalt, caracterul relațiilor schimbîndu-se de la o clipă la alta. Personajele sînt „desființate“ și „reînființate“ — ca să folosim termenii folosiți de autor — mereu. Important pentru ele este „ceea ce își închipuie unul despre celălalt“, dar nu numai atît. Pentru că „nimic nu se poate fixa“; singurul lucru care îi rămîne prozatorului este să pornească în căutarea unui „acum neîncetat și regăsit“ cu certitudinea că de fapt „pentru fiecare celălalt ar putea fi și altcineva“.

Scriind „un roman de dragoste“ Ni-

colae Motoc a refuzat rețetele după care se confecționează nu de puține ori astfel de narațiuni. Căci, după cum se știe, cel mai sincer, mai autentic dintre sentimente, a avut nu de puține ori parte, culmea paradoxului, de cele mai neautentice, mai false, mai neadevărate povestiri care s-au scris vreodată! (O „capodoperă“ din acest punct de vedere, rămîne istorioara lui Segall care multor inimi „duioase“ și „sensibile“ le-a smuls lacrimi dintre cele mai „sincere“.)

O mai mare bogăție „faptică“ ar fi adus, probabil, cărții lui Nicolae Motoc o tensiune în plus, dar și așa cititorul se poate lăsa cucerit, urmărind paginile dense ale acestui bun roman psihologic.

Sorin Titel

*) Nicolae Motoc, **Golful sălbatic**, Editura Eminescu, 1977.

Jurnalul unei experiențe intelectuale

ÎN JURNALUL său parizian recent apărut*) Eugen Simion nu ezită să divulge că a fost incitat, scriindu-l, cel puțin în punctul de pornire, de mobiluri polemice: „Însemnările acestea, fragmentare prin natura lor, nu constituie — țin să subliniez — jurnalul unui furist cultural, gen din ce în ce mai răspândit și mai greu de suportat în literatura contemporană [...] Cînd vii din altă parte a Europei, cu alte mentalități și cu alt sistem de valori în minte, înțelegerea cu o oraș occidental capătă, fatal, aspectul unei confruntări înțele și profunde”.

Mă alătur criticului în respingerea transportării în literatură a turismului cultural, și inutil, pentru că acela care vrea să se documenteze prin lecturi despre marile muzee, biblioteci, monumente vestite etc. poate recurge cu mai mult câștig la scrierile de specialitate (tratate, istorii ale artelor ș.a.), și iritant-prezumțios pentru că, vrînd-nevrînd, adoptă un ton de superioară pedagogie față de cititorul neumbat el însuși prin locurile de care e vorba (nu oricine e un globe-trotter), aducîndu-l așadar, pe acest cititor, în situația psihologic neconvenabilă de a se instrui prin mijlocirea unuia mai îndrăgît de soartă decît el.

Iată de ce în cărțile de factura celei de față mă interesează nu îngîmfatele inițiative de ghidaj cultural, ci felul în care este răsfrîntă o experiență de conștiință, acea „confruntare înceată și profundă” de care vorbește Eugen Simion, angajînd fețe multiple ale trăirilor celui care depune mărturie despre o lume altfel decît a noastră. Caut prin urmare în astfel de cărți nu atît latura documentară și evocatoare, cît spectacolul confruntării de atitudini, reacțiile de acceptare sau refuz, de asumare sau respingere, tot ceea ce decurge, în fine, din procesul interior al unui scriitor român care a avut prilejul unor contacte mai de durată cu realități din alte spații de spiritualitate și civilizație decît cel național.

Credincios telurilor enunțate de la bun început, Eugen Simion adoptă oriunde în jurnalul său perspectiva **confruntării**, adică a spiritului critic, asta neînsemnînd altceva decît dispensarea de orice complexe și prejudecăți spre a putea privi lucid și înțelege în profunzime. Cu o dispoziție mereu atent-receptivă, iscoditor însă fără vehemență, doritor, desigur, să cuprindă cît mai multe în raza privirii dar neprovocîndu-și experiențele ci trăindu-le firesc,

*) Eugen Simion: *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (Jurnal parizian), Editura Cartea Românească, 1977.

potrivit împrejurărilor, Eugen Simion adună impresii de viață pariziană pe care le așterne lipsit de preocuparea unei organizări anume. Aceasta pare să și fie una din sursele plăcerii, vizibile, cu care și-a redactat memorialul, neconstrîns de rigori pedante, lăsînd gîndurile să se plimbe, cum mărturisește autorul, „într-o libertate absolută, de la cărți la viața străzii și din nou la cărți”. Se string astfel, în pagini, impresii despre lecturi, spectacole, expoziții, considerații despre stilul vieții universitare, despre viața publică în Parisul anilor '70, evocări ale înțelirilor cu compatrioți în trecere sau stabiliți acolo de mult timp, convorbiri cu literați dar și cu oameni de toată mîna, pe bulevarde, în metrou, în bistrouri și cafenele, reflecții despre mișcarea de idei literare și filosofice, despre tendințele criticii (sînt incluse și trei convorbiri cu reprezentanți iluștri ai acesteia: Jean Pierre Richard, Jean Rousset, Georges Poulet), totul urcînd spre capitolul final (*Spiritul francez*) unde materia întreagă e revăzută mai de sus, căutîndu-se perspectiva sintetizatoare.

Tot ce am înșirat, fără a epuiza, cred că dă o sugestie despre multimea aspectelor tratate în jurnal. Elementul care le unifică e **atitudinea**: o curiozitate intelectuală mereu dirijată spre descifrarea cauzelor, antrenată să dea la o parte aparențele, să găsească explicații prin raportare dialectică la un complex de factori. Stilul nu e uscat ci atașant-evocator, suplu și divers în procedee, autorul nerefuzîndu-și plăcerea de a se exersa și în portretistică, făcînd uz, din cînd în cînd, și de oarecare mișcare epică, accentul rămînd totuși pe semnificația mai cuprinzătoare a faptelor înfățișate, pe răsunsetul lor în sfera moralei, a ideologicului și socialului. În cartea aceasta Eugen Simion destăinuie înclinații de moralist căci întreprinde și o critică a moravurilor (sociale, politice, literare), creionînd fizionomii pariziene (de literați în special) care-și au citeodată corespondențe și în lumea literară de acasă, la care criticul face trimiteri subînțelese: „Viața ambițiilor literare este lungă. Trebuie să avem inteligența s-o facem suportabilă. Altfel, spectacolul vanității grave este lamentabil. Nimic nu mă înfurie și nu mă deprimă mai mult decît orgoliile literare dezlănțuite, pierderea stăpînirii de sine [...] Acea grosolanie a talentului care vrea să facă pustiul în jurul lui, să domnească într-un regat al dezastrelor”.

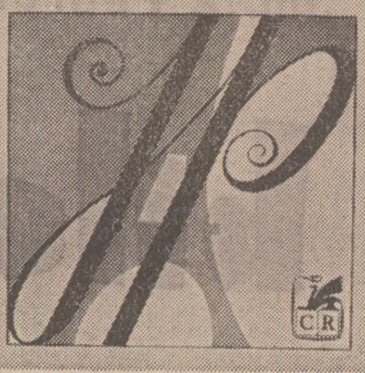
În genere stăpînit, calm, cordial-ironic, privind cu senină înțelegere în jurul său, autorul are așadar și clipele lui de inflamare, amintindu-ne de po-

lemisful incisiv care poate fi uneori Eugen Simion; căci jurnalul acesta este și unul de stări sufletești, colorînd diferit reprezentările realului, după dispoziția intimă din anume momente: „Astăzi umoarea mea este rea, sufletul este o catedrală părăsită. Nimic nu-mi place, orașul îmi apare străin, un polip uriaș. Merg de la Porte Saint-Martin înspre Cergierul Latin, pe altă rută decît cea obișnuită, și judec cu o neferescă asprime tot ce întîlnesc. Simt un fel (cum să-i spun?) de rău de existență, senzația că sînt prizonierul unei lumi străine și absurde...”. Nu aceasta e totuși starea de spirit generalizată. De cele mai multe ori umoarea criticului e „bună”, privește destins lumea observînd surizător, uneori cu o contrariere doar ușor alarmată, comportamentele bizare, tot ceea ce este insolit, pentru ochiul său, în marele oraș ten-tacular. Niciodată însă nu demobilizează de la căutarea explicațiilor, supunînd totul judecății calme.

Desigur că o mare parte din jurnal este dedicată unor aspecte ale vieții universitare din Franța (în cei trei ani petrecuți acolo autorul a funcționat la Sorbona în cadrul lectoratului de română) și este cazul să arăt că pentru înțelegerea oară cititorului de la noi are o imagine atît de avizată și de cuprinzătoare asupra subiectului. Viața universitară franceză, profilată pe ecranul politic și social, privită în contradicțiile și frîntările ce-i sînt caracteristice, conectată la problema mai largă a tineretului în societatea contemporană de consum, agitată de acțiunile contestatelor de diverse nuanțe, acea contestație care în primăvara lui 1968 avea să declanșeze o mișcare cu atîtea grave implicații sociale, toate acestea își găsesc în Eugen Simion un cronicar pasionat dar și de extremă rigoare.

O preocupare mereu vie a criticului, temă obsedantă a meditației sale, este în legătură cu șansele culturii noastre de a pătrunde, mai lesne și mai bogat, pe măsura valorilor de care dispune, în aria de interes europeană. Multe pagini din jurnalul său le consacră Eugen Simion acestei chestiuni, dezbătută nu numai în latura principilor dar și din unghiul experiențelor practice, al demersurilor făcute de el sau de alții în capitala franceză. Cum să fie cultura română, literatura, spre a interesa în afară, spre a-și impune prezența în ritmurile mai repezi și în forme mai puternice definitorii decît pînă acum? Răspunsurile sînt de tot felul, dar cel la care se oprește Eugen Simion este în spiritul maioreșcian al unei atitudini de echilibru și organizate, de calmare a exceselor — fie ele în direcția izolaționistă, fie în aceea a

eugen simion

timpul trăirii
timpul mărturisiriiJurnal
parizian

deschiderii fără limite, pînă la pierderea identității. „Detest, scrie el, orgoliul intelectualului provincial care crede că cerul pe care îl vede este unicul posibil, detest și pe acela care consideră că o cultură tină (în formele ei culte) ca a noastră este prea strîmtă pentru el! Încă o dată îndemnul lui Maiorescu este sănătos, este dialectic: **să fim naționali cu fața spre universalitate!**”

Revenind la orizontul francez vom spune că după ce a desfășurat un evantai atît de cuprinzător de probleme, după ce s-a înfățișat pe sine și pe alții în mediul parizian, implantat temporar într-o ambianță ce i s-a dezvăluit progresiv, așadar după ce a procedat prin alăturare de imagini și impresii, de reflecții fragmentare, schițe de portrete, evocări de situații ș.a.m.d., autorul își rezervă și favoarea unui zbor planat pe deasupra întregii materii, încercînd să distingă din perspectivă personală cîteva trăsături ale **spiritului francez**, categoriile la care au meditat și alți intelectuali români (Zarifopol, Ralea, Cioculescu etc.) în virtutea unei tradiții de afinitate care apropie cele două culturi. Pagini substanțiale, nuanțat sintetice, probînd capacitatea criticului de a depăși, prin acces la tehnica eseului, vizionarea parțială și anecdotică. Desigur că prin ce afirmă aici Eugen Simion nu epuizează vastitatea subiectului, desigur că sînt și repetări, reluări de idei, de ipoteze expuse și în paginile anterioare (lăsate astfel poate tocmai spre a nu altera caracterul de liberă transcriere al jurnalului); e însă dens, scris cu participare, cu vibrație; și, totodată, cu grija de a nu trăda spiritul lucid și disociator.

Deși sperase de la această carte, Eugen Simion nu a reușit într-adevăr să-și ofere „o mică vacanță critică”, fiindcă spiritul critic rămîne treaz de-a lungul celor 400 de pagini; dar ne-a dezvăluit în schimb o față nouă a personalității sale, astfel cum ne apare ea astăzi, în anii maturității depline.

G. Dimisianu

Prima verba

Critica prin eseu

● UN aer de înaltă ținută intelectuală respiră eseuistica lui Andrei Brezianu (*Odiseu în Atlantic*, Ed. Dacia). Fără a fi necunoscut, autorul n-a fost totuși, cel puțin pînă acum, atras de publicistica literară, mulțumindu-se cu apariții episodice, cînd totul — inteligența, cultura, stilul — l-ar fi îndreptățit să fie o prezență recunoscută în peisajul literar de azi. O probabilitate timiditate sau poate o inhibiție de altă natură l-a făcut să persevereze în discreție chiar și atunci cînd (uneori tocmai de aceea!) întîrzieră afirmării, din pricina inefabile, fusese depășită. În cazul său, ca de altfel și în cazul altor critici și eseiști din ultimul timp, condiția de debutant trebuie privită în relativ... *Odiseu în Atlantic* promite, dacă avem în vedere titlul și textul inaugural, o cercetare comparativă a circulației unuia dintre cele mai durabile motive literare desprinse din eposul Greciei antice. Promisiune numai parțial respectată fiindcă firul inițial se ramifică după primele două capitole ale cărții, conducînd, într-o direcție, spre autori și teme din literatura britanică, în alta, spre literatura americană, motivul titular păstrîndu-se numai în legătura (fatală) cu opera lui Joyce. Dacă *Odiseu* se arată a fi, pînă la urmă, doar un pretext lesne deviazabil, *Atlanticul* rămîne o constantă, în sensul că eseuistul decupează mereu

din aria literaturii de expresie engleză (britanică, irlandeză, nord-americană). Anglist redutabil, Andrei Brezianu e obsedat de modernitate, a „modernilor” precum Joyce, Stevens, Bellow dar și a „clasicilor” precum Swift, explorînd universul cărților din această perspectivă și căutînd însemnele modernității ca pe niște dovezi ale spiritului confratern, făcînd, în consecință, act de redistribuire a semnificațiilor și de recompunere „în termeni de conștiință”, cum ar fi zis Blaga, a operei. Doi autori solicită preferențial atenția eseistului: Swift și Joyce. Eseul dedicat celui dintîi (divizat în trei secțiuni) impresionează prin subtilitatea analizei și prin tendința de exhaustivitate într-un discurs critic restrîns. Ce se urmărește e „o nouă abordare a satirilor swiftiene” prin degajarea instrumentalului satiric atît de abil ascuns în structura frazeologică a autorului lui *Guliver*. Privit ca spirit fundamental polemic, Swift se relevă eseistului ca strateg desăvîrșit al satirei, statură a inteligenței și maestru al ironiei suple. Probele doveditoare sînt culese deopotrivă din *Guliver* și *Povestea unui poloboc*, din *Bătălia cărților* și *Lucrarea mecanicească a spiritului*, din *Povestea postăvarului* și *Smerita jalbă*, toate acestea opere satirice într-un registru foarte variat, de la ironie fină la pamflet, strivînd atributele nega-

tive ale moralei dar și un sistem politic, sub un șir de măști dîndărătul cărora scriitorul manevrează ca un păpușar de geniu o întreagă armie de procedee stilistice. Căci masca lui Swift e toată numai stil și retorică a satirei. Descifrînd funcțiunile stilistice și arhitectura generală a satirei din opera beletristică, Andrei Brezianu acordă egală importanță Jurnalului lui Swift, premergător marilor opere, semnificativ pentru chipul adevărat, fără mască, al scriitorului. Contrapunerea celor două imagini, ambele într-un fel scormonitor deslușite, mi se pare o cheie critică foarte potrivită pentru accesul spre simbulene de modernitate al literaturii swiftiene, după cum plină de sugestii este cercetarea comparată a lui *Guliver* și a *Istoriei ieroglicice cantemirene*, punînd în evidență „la două margini ale continentului, două modalități superlative ale inteligenței satirice”. Cele două eseuri despre *Ulysses* al lui Joyce, fără pretenția de a spune lucruri noi, ne dau, într-o materie înfinit interpretabilă, cîteva puncte de reper comparatist, mai mult niște sugestii (meritînd a fi conectate într-un studiu de tip monografic) despre sensul periodic și proiectia alegorică ale acestui roman de răsruce în proza modernă (mai puțin semnificativă, în ciuda eforturilor eseistului, este digresiunea detectivă: „James Joyce și mențiunea bătăliei de la Plevna în *Ulysses*”). Fin degustător de poezie sub orizont cultural („Pe marginea motivului solar în poezia lui W. Stevens”), spirit speculativ în tradiție carteziană („Lupul de mare și Omul-lup la Jack London”), Andrei Brezianu e un eseist cu vocație critică, specializat deocamdată pînă la erudiție în literatura anglo-saxonă, dar apt de a da studii remarcabile și în domeniul, tot mai frecventat în critica de astăzi, al literaturii comparate.

Laurențiu Ulici

Calendar

- 23.I.1928 — s-a născut Mircea Horia Simionescu
- 25.I.1911 — s-a născut G.G. Ursu
- 25.I.1931 — s-a născut Ion Hobana
- 26.I.1935 — s-a născut Corneliu Sturzu
- 28.I.1927 — s-a născut epigramistul Gh. Grosu
- 29.I.1895 — s-a născut D. D. Roșca
- 29.I.1895 — s-a născut Paul Constant
- 29/30.I. (12.II.st.n.) 1832 — s-a născut Ion Luca Caragiale (m. 8/9.VI., 22.VI.st.n. 1912)
- 30.I.1932 — s-a născut Dinu Săraru
- 31.I.1928 — s-a născut Dominic Stanca (m. 26.VII.1976)
- 1.II.1838 — s-a născut Nicu Gane (m. 16.IV.1916)
- 1.II.1912 — s-a născut Vasile Netea
- 2.II.1868 — s-a născut C. Rădulescu-Motru (m. 6.II.1958)
- 2.II.1913 — a murit Alexandru G. Djuvara (n. 1858)
- 2.II.1913 — s-a născut Ion G. Pană
- 2.II.1938 — s-a născut Mihai Nadin
- 3.II.1828 — s-a născut Dora d'Istria (Elena Ghica, m. 1888)
- 3.II.1888 — s-a născut Mihai Săulescu (m. 1916)
- 3.II.1944 — s-a născut Petre Anghel
- 3.II.1934 — a murit Ionel Teodoreanu (n. 7.I.1897)

Joi. 2 Februar 1928

No 1.

Bilete de papagal

DIRECTOR
T. ARGHEZI

BILETELE DE PAPAGAL

Un ziar atât de mic n'a mai apărut niciodată, nici la furnici. Neavând ziarul mare, în care să scrie nerozii importante, redactorul acestei foite de țigare, dă la lumină mai puțin de cât o fituică și se mărginește să publice crimpete surzătoare. Idealul lui nu era de altfel decât să realizeze în universul hârtiei tipărite, un echivalent al puricelui din lumea de carne și oase. Un purice nervos, dotat cu o remarcabilă natură de inspector general, atât de o inițiativă și o ipoteză nouă la fiecare săritură și zigzag, este originea o creațiune catalogată în albumul ilustrat al lucrurilor făcute de Dumnezeu, în ziua lui a șaptea, de odihnă.

Inițiind un bilet de papagal fără flăsnăță, ne-am gândit să satisfacem cu acest cuvânt numai firma: puricile rămâne capitalul. Dar ce o puricile altceva decât un ac cu gămălie animat? Blajin la un capăt, cu capătul celălalt înțepat, dar abia a înțepat, delicat, în vederea unei mâncărimi ca o sărutare, că el a și pornit mai departe. Păzească invocația Papagalului, patronul acestui ciumpi de gazetă, să nu se întârzieze puricile mai mult într-un cojoc. Pentru stațiunile lungi ale mâncărimei natura întocmise un alt personaj, de moravuri sedentare, musulman, cu familie, cu har-uri, și cu rotative, care nu are nimic comun cu personagiul nostru nomad, neinstalat și celibatar.

Preocuparea noastră de căpetenie nu este totuși a face pe oameni să se scarpine, ci pe cititor să zimbească. Odată pe zi, un surâs nu e de lepădat și doi lei pe zi ca să surâzi e un record de ieftinătate și o medicină bună. Niciodată omul nu a fost mai bolnav decât de-atunci de când a început să fie serios și tragic. În războiul popoarelor medicii au făcut observația că aceleași răni se vindeau mai repede la soldații victorioși de cât la cei învinși.

Tendința „Biletelor de Papagal”, care în primele zile vor apărea amestecate, este să dea zilnic cititorului numere individuale, organizându-și colaborările așa în cât fiecare număr să fie scris și semnat în întregime de unul și același colaborator, care își va lua inspirația, în libertate, ori de unde-l-ar plăcea. Cititorului i se asigură o lectură variată, elastică și unanimă și foaia noastră este sentită de umpluturile și de colaborările foarfecilor, care în adesea ri locul scriitorilor direcți.

Surzând treptat, în fiecare zi, cititorul se va obișnui să și rădă: educația optimismului trebuie făcută cu băgare de seamă după război — și, rîzînd, îi va crește inima, cum zice o vorbă bună țărănească.

Este ridicul să mai afirmăm, dat fiindu-le formatul, că „Biletele de Papagal” apar din inițiativa strict personală a unui scriitor, fără Bănci, fără idoli, fără partid politic și fonduri inexplicabile; adică în toate condițiile dorite de expresia sincerității.

T. A.

Din „editorialul” primului număr, reprodus fragmentar și dinadins nițel mărit, spre a fi mai lesne lizibil.

LA 2 FEBRUARIE 1928, a apărut primul număr al revistei lui Tudor Arghezi, „Bilete de de papagal”, cu apariție zilnică; se imprima la tipografia „Cartea medicală” și avea redacția și administrația pe Bd. Elisabeta (la nr. 5), azi Bd. Gh. Gheorghiu-Dej. Frontispiciul revistei era simplu, cu o tehnoredactare cuneiformă, cu un papagal drept emblemă, iar formatul alungit, de dimensiunea unei jumătăți de pagină (pe lung) din actualele formate de reviste săptămânale. Apariția a surprins și a incitat. Chiar articolul-program, semnat de Tudor Arghezi, atrăgea atenția asupra caracterului independent, aproape frontal al revistei: „Este ridicol să mai afirmăm, dat fiindu-le formatul, că „Biletele de papagal” apar din inițiativa strict personală a unui scriitor, fără Bănci, fără idoli, fără partid politic și fonduri inexplicabile; adică în toate condițiile dorite de expresia sincerității.”

Dar, la apariția „Biletelor de papagal”, Tudor Arghezi nu era la prima experiență redacțională; mai scosese singur sau în colaborare câteva reviste. În liceu, împreună cu Gala Galaction redactează fantomatica foaie șapirografiată „Zig-zag”, inexistentă azi în vreo colecție, dar reală (B. Brănișteanu o recenzează în „Adevărul” nr. 2530, din 8 mai 1896, p. 2). Sint cunoscute împrejurările în care a apărut „Linia dreaptă” (cu apariție bilunară), între 15 aprilie — 15 iunie 1904, în total 5 numere, avînd redactori pe Arghezi și pe V. Demetriu și beneficiind de colaborarea lui Gala Galaction (Gr. Pișculescu). Cei trei „erau sălbatic de independenți și iconoclaști” scrie Gala Galaction mai târziu, și se războiesc cu toată lumea. Chiar numele revistei e un pamflet.

Împreună cu prietenul său Th. Cornel, Arghezi a redactat, imediat după întoarcerea în țară, în 1911, după modele franceze, un dicționar biografic periodic, în două limbi (română și franceză), intitulat *Figuri contemporane din România*. A urmat apoi „Cronica”, apărută între 12 februarie 1913 și 7 februarie 1916; director: I. N. Theodorescu-Arghezi; direcția literară: G. Galaction. Programul revistei era arghezian prin esență. „Cugetul românesc” e o revistă înființată dintr-o necesitate națională, imediat după primul război mondial. A apărut între 1922—1924, primul număr în februarie 1922. Arghezi a fost delegat cu conducerea revistei, avîndu-l ca ajutor pe Ion Pillat și ca secretar de redacție pe Basil Munteanu. După un an, Arghezi părăsește revista în favoarea lui Ion Pillat, pentru că nu admitea să fie dependent de o mină de oameni politici, „membri de carnaval în consilii și consilieri tehnici de ordin burlesc în societăți industriale...” (Medalion: Urmuz în „Bilete de papagal”, I, 16, 15 febr. 1928). Cîva timp conduce, în 1923, ziarul „Națiunea”.

Apariția „Biletelor de papagal” era deci precedată de o bogată experiență redacțională și de o extraordinară activitate literară. Apăruseră, un an mai înainte, *Cuvintele potrivite* (se tipărea în 1928 ediția a doua); Mihai Ralea scrisese că poetul era, în poezia noastră, a doua figură în ordinea valorii, de la Eminescu; colaborase în presă intens și devenise un pamfletar temut.

„Biletele de papagal” erau concepute ca o foaie zilnică, scrisă de un singur autor, idee nerespectată chiar de la pri-

mul număr, în care, în afara articolelor editoriale și a notelor semnate sau tate de Arghezi, mai întîlnim numele zatorului N. M. Condiescu (*Forma etică specială*). În nr. 2 George Ceanu publică *parodii originale* (cu să la poeziile lui Arghezi din *Cuvintele potrivite*). În mare se menține prin expus de Arghezi în articolul pre Nr. 4 e scris de Otilia Cazimir, nr. Felix Aderca, nr. 9 de Ionel Teod nr. 13 de Tudor Arghezi și N. Dan nr. 16 de Urmuz și Tudor Arghezi. A cuvîne o explicație. D. Demetrescu magistru (grefier la Curtea de C botezat de Arghezi Urmuz, aduses tului mai multe manuscrise; două și Stamat, roman în patru părți, și și Turnavitu) i le publicase în „C românesc” (I, 2, 1922 și I, 3, 1922). se sinucide în 23 noiembrie 1923, t ghezi publică postum în „Bilete d pagal” (I, 16, 1928) schița *Algazy & mer*, însoțită de o scrisoare inedită Urmuz, urmată de un medalion-pam de un portret imaginar de Icewan Vărbănescu). Medalionul e imp pentru că ni se dezvăluie faptul că donimul Urmuz e creat de Arghezi, dau cîteva amănunte din biografia de neștiută a precursorului supra mului, este sugerată paternitatea ziană a piesei *Omul cu mirfoaga* nată de I. Ciprian.

COLABORATORI ai prime rii sînt (citarea se fa ordinea numerelor), alții: Felix Aderca, Sadoveanu, Adrian Tudor Mănescu, R. Dianu, Jean Bart, Al. O. Teodorean Biberi, D. Gherghinescu-Vania, Stolnicu, Horia Roman, Horia Bottru Manoliu, B. Jordan, N. Milcu, Mateescu, Eugen Ionescu, Sergiu George Lesnea, Virgil Gheorghiu, Damian, Ion Pogan, Maria Banuş, Steriade, C. Nisipeanu, Pavel N. Crevedia, Cicerone Theodorescu, Boureanu, Paul Daniel, Victor Dumitrescu, George Bogza (Geo B. Mihai Beniuc, Emil Botta, Eugen leanu, N. Furcă, Al. Călinescu etc.

Aici Felix Aderca s-a impus ca fletar antipășunist, Mircea D sau Ion Biberi și-au făcut ucenicia, gen Ionescu sau Ion Sava au semn mele microdrame. Trebuie notat f ori de cîte ori avea un colaborat deosebit, „directorul” foii îi oferea de frunte; în nr. 310 din 8 febr. 1 laborează Paul Zarifopol. Tableta ghezi urmează după articolul gi lui Gherea. Este impresionant mod „Biletele de papagal” salutau pe poeți sau cum înregistrau apariția reviste. Cînd Eugen Jebeleanu și Chendi (probabil fiul lui Ilarie C scot la Braşov o foaie, ca format la „Biletelor de papagal”, denumită si „Pe drumuri noi”, Arghezi le urea ces, considerînd munca lor un pî și rîvnind în mod ideal la înmulț lor de acest tip, în fiecare regiune. Mai mult, „Bilete de papagal” patr o mișcare de acest gen în țară: intelectuali, din toate orașele și t care vor să se întovărășească seri tru scoaterea cîte unei foi de dimi „Biletelor de papagal”, găsesc la un tarif de cost, tiparul și hirtia p numere ale unui ziar, trimițîndu-ne scrisel pe răspunderea lor, cu d să găsească în localitate un nua aproximativ 500 de cititori. Și cum blicație este datoare să învingă tîle de apariție și să progreseze, tinerilor ei colaboratori nu va ave de cîștigat mîntind o tipografie mî nă și lucrînd personal cu dragoste la nerea tiparului publicației lor” („B papagal” II, 326, 27 febr. 1929, not nă B.d.P.). Acest lucru îl va face Arghezi, cîțiva ani mai târziu, la M

Principalul autor proiectat de re Tudor Arghezi, dar, într-o sinteză sară, nu e lipsită de interes o an a citorva colaboratori. Astfel, aici poezii de Romulus Dianu sau de Manoliu.

Eugen Ionescu semna (nr. 51—5 poeme din *Elegii pentru flînte* m Virgil Gheorghiu, colaborator ab își începe aici *Cîntecele de faun* d desprindem: „Am strîns trei zile ierbii rare / Și-ntr-un poc al de copac / Am picurat-o cu îndemînă, dar ales iubitei ca să-l fac”.

Geo Bogza, semnînd George B cepe să colaboreze din 5 oct. 19 206) cu o *Scrisoare deslipită*, u deghezit, adresat „știrbilor litera mată (în nr. 257) de poemul *Toam* și de o definiție portret intitulată Stolnicu: „Poem plămădit din lună

azur — poet / pe catifeaua serii dansul muzelor discret / îl cară la ecuator corăbiile mici / cu jucării fragile și mari-ari pitici". Dar geobogziană e deabia poema intitulată **Nicolae Ilie**, o poemă petroliferă, scrisă pentru un accident într-o explozie: „Val Nicolae Ilie, tu nu mai ești flăcăul Nicolae Ilie / barba ta rasă de briciul focului / și ochii copti ca niște castane / și miinile, miinile negre ca un tăciune / au bătut cu ciocane de spaimă / în sufletul iubitelor tale și le-au gonit pre ele..”

În nr. 413 (15 iunie 1930) Emil Botta publică versuri, iar în nr. 477 (5 oct. 1930) proză. În același număr e prezent Eugen Jebeleanu cu poemul **Indemn**, amintind de jebeleanismele antologate mai târziu în **Inimi sub săbii**: „Havuzul cerului stropește spada / încremenitul cavalier sub ea / Bronz înverzit sub recea acoladă / Plecat grumaz tăceri nu străpungea”.

Seria I a „Biletelor...” cuprinde 477 de numere, ultimul număr în 5 oct. 1930, cu mențiunea că de la nr. 462 (22 iunie 1930) formatul s-a lățit cu doi centimetri.

Primul număr al seriei a doua apare la 7 iunie 1937; redacția este la început pe str. Oltea Doamna 6 și apoi pe Prelungirea Mărtisor 37 (București 5); formatul se reduce la jumătate, revista are acum o copertă orange. (Pe coperti se imprimă texte, mai ales note). Cîțiva colaboratori

Autoportret

sînt aceiași la care se adaugă: Traian Chelariu, Ștefana Velisar, Pericle Martinescu, Ioan Micu, Ion Sofia Manolescu, Eduard Sbiera, N. Papadopol etc. Arghezi angajează acum polemici (de exemplu cu N. Iorga). În 1938 revista își interrupe apariția; seria a treia apare pe format mare, între 1 dec. 1944—14 febr. 1945. În timpul dictaturii antonesciene, Arghezi încearcă să scoată altă serie a „Biletelor de papagal”, după cum îi declară lui Ion Biberi în interviul reprodus în vol. **Lumea de miine**: „Am făcut o seamă de formalități. Am așteptat răspunsul [...] ca să aflu pînă la urmă că primul ministru e împotriva apariției. [...] Văzînd că nu pot face nimic fățiș am intercalat «Biletele de papagal». în «Informația zilei». Aici, după cite știm, a apărut pamfletul **Baroane I**, în numărul din 30 septembrie 1943, pentru care autorul a fost închis trei luni în lagărul de la Tg. Jiu (cabana nr. 5, camera 8).

DUPĂ Eliberare, în 1946, Arghezi își strînge într-un volum, tipărit de Casa Școalelor, tabletele apărute în „Bilete de papagal”, dînd cărții același titlu. Între 1965—1967 „Argeș” din Pitești preia sub frontispiciul vechii serii o nouă serie a „Biletelor de papagal” unde Arghezi publică, de regulă, tablete.

Revista în formatul liliputan a avut chiar imitatori. În nr. 293 din 18 I 1929 al „Biletelor” Arghezi se ridică împotriva papagaliștilor, împotriva celor 15 reviste care-l imitau foaia inventată de el: „Din toate provinciile ni se trimite la redacție cite o foaie lungărească ca a noastră, al cărui format aparține impertinentei mostre personale. [...] «Biletele de papagal» au apărut și au avut succes; singurul lucru care poate fi imitat mai cu greu”.

Am arătat mai sus cam cine au fost colaboratorii revistei, lăsînd la urmă contribuția lui Arghezi care și-a publicat aici o mare parte a pamfletelor sale politice, inventînd o nouă specie literară — **tableta**

(așa cum a inventat în poezie **Creionul**, **Psalmul**, **Inscripția**); azi utilizăm în mod curent cuvîntul **tableta** și nu ne mai gîndim de unde vine; de la Argezi, din „Bilete de papagal”, de la Tabletele lui Coco.

Încă din 1916, în „Cronica” Arghezi și-a definit concepția despre pamflet: „A înjura e o artă literară tot atît de spinoasă ca și lauda, în acatiste, în sonete sau la... notițe”, adăugînd: „Un om care iubește frumosul trebuie să știe deasemenea să-l urască admirabil”. În mărturisirile lui din 1941 (**Dintr-un foișor**), Arghezi își recunoaște un dar de pamfletar care l-ar fi putut duce spre situații deosebite în lumea politică, dar n-a acceptat soluția aceasta ușoară a „banditismului de presă”. Unii critici l-au apropiat, ca mare pamfletar, de francezul Leon Bloy; Ion Vinea îl considera drept unul din cei mai mari pamfletari ai lumii, citînd în această linie o suită de nume ilustre începînd cu Ezechil și Timon din Atena și sfîrșînd cu Rochefort și Jaurès.

Citite, în retrospectivă, tabletele din „Bilete de papagal” ne conving că autorul lor a avut în permanență o viziune critică a întregii ordini morale, sociale și politice a lumii burgheze, pe care o consideră un balamuc imens, un infern construit din jocul cu absurdul, cu halucinația. Pamfletele sale politice sînt variate ca teme, nu ca sens. Iată-l biciuînd moravurile claselor avute care „anemiază tineretul” prin putregaiul lor moral (nr. 203/1928) sau aplaudînd „iubirea de oameni” a socialistului dr. Ghelerter (nr. 248); vorbind despre miniștri burghezi îi ironizează: „Miniștrii, Coco, nu se fac, ci se nasc. Școala cu reputația ei de a pregăti totul, încă nu a parvenit să prepare miniștri, ca pe profesori...” (nr. 262). În nr. 314 se ridică împotriva „d-lui Moralescu”, personaj tipic al culturii burgheze (se pare C. Kirilescu), pōzitor al moralei în artă și poezie: „Și în morală ca și în dragoste se cade să fim delicati și discreți...”

Uneori revista se constituie prin Arghezi, drept acuzator public întrebînd pe foștii miniștri de unde și-au strîns averile (322).

Argumentele lui Arghezi dintr-o tableta adresată tot păturii conducătoare (nr. 329 2 III 1929) sînt ale unui socialist nedecarat: „Echilibrul nostru pentru mulțumirea individuală și pentru garantarea muncii, se poate obține dintr-o sărăcie individuală și o avuție colectivă”. Să încheiem aceste adnotări ale pamfletelor politice cu două, cele mai vitriolate: **Sergentul Răiculeanu** și **Maria Nichifor**. Sergentul Răiculeanu, invalid, mare mutilat din luptele de la Mărășești, deși de trei ori erou, e o victimă a justiției. Înainte cu șapte zile de luptele de la Mărășești, un maior, comandantul lui, l-a dat ordin să atace singur, ziua, frontul german. Sergentul a refuzat să execute acest ordin absurd. Deși ulterior a luptat ca un erou, deși a contribuit la victorie, deși a fost de trei ori rănit și de șase ori decorat, a fost trimis în judecata Curții Marțiale și judecat, aproape peste un an, la 17 III 1918. Sentința a fost dată fără deliberare și condamnat. La citirea sentinței sergentul și-a smuls cele 6 decorații și le-a călcat în picioare. Curtea, simțîndu-se înjurată, îl dă din nou în judecată și i se pregătește pedeapsa cu moartea. Salvat cu greu prin depozitia unor generoși medici militari, care-l declară nebun, sergentul Răiculeanu rămîne cu prima pedeapsă. Cînd îl întilnește poetul în închisoare (în 1919), făcuse recurs, i se judecase, i se casase sentința și procesul trebuia rejudecat de o altă curte marțială. Eroul mai avea 11 frați, 8 muriseră pe front pentru țară și trei erau răniți, iar sergentul Nicolae Răiculeanu, eroul de la Mărășești, zăcea la Văcărești, „spînzurat de două lemne”.

Tot un peisaj de bolgie e și-n tableta **Maria Nichifor** (nr. 338/1929).

Și în fiecare zi au fost strigate drame, peste 600 de drame, în peste 600 de tablete. Erau strigate și dramele literaturii, ale artei, ale visului...

„Biletele de papagal” includ în ele o epocă și o metodologie jurnalistică în termenii cei mai severi. (Pe cartea de vizită, poetul își indica profesiunea: jurnalist). În prefața volumului **Bilete de papagal**, poetul definea Tableta sau Biletul ca niște **sinteze** ce pot lua „accente de la vers, clarități de la satiră, arome și culori de la poezie”.

În istoria presei românești „Biletele de papagal” deși insolite ca format, au surprins mai ales prin aerul nou, modern (fără eshibiții), grav și în același timp generos.

În editorialul primului număr poetul mărturisea că dorește să-l facă pe oameni să zîbească în fiecare zi, să zîbească fără mari sacrificii, numai cu doi lei. Dar citînd „Biletele de papagal” unele personaje ale vremii scrișeau din dinți.

Emil Manu

VICTOR EFTIMIU,

povestitor, memorialist și cultivator al scrisului frumos

Victor Eftimiu a avut de la început darul povestirii. Acest dar formează cea mai adîncă și mai personală trăsătură a operei sale de prozator și chiar a operei sale literare în general. Vizibil chiar de la primele sale scrieri în proză, acest dar al povestirii își află o deplină strălucire în volumele sale de amintiri, în *Fum de fantome*, în *Spovedanii*.

Ce nu găsești în ele! Portrete ale oamenilor pe care i-a cunoscut scriitorul — și citiți oameni și de tot felul n-a cunoscut el! —, amintiri din viața literară de la noi și din alte părți, din Paris, mai ales; apoi impresii de artă; critică dramatică; șfichiuri de satiră socială; însemnări de tot felul despre oameni, despre viață, despre artă, scrise fără altă grijă decît aceea a adevărului vieții, într-o expresie de mare armonie verbală. Spiritul polemic este de multe ori prezent, acest spirit fiind unul din componentele de seamă ale personalității lui Victor Eftimiu, egal cu vocația poetică și cu aceea atît de puternică de dramaturg, de desăvîrșit om de teatru.

Faramecul caracteristic povestitorului se imbină la Victor Eftimiu cu o precizie realistă în notații, care dă impresia adevărului, fără nici o infrumusețare și, totodată, fără nici o urîțire răutăcioasă care, și una și alta, ar putea denatura adevărul. Poezie, nu poetizare: acesta este pentru un spirit critic și pentru o inteligență artistică principiul călăuzitor. În scrierile sale, Victor Eftimiu s-a lăsat întotdeauna condus de acest principiu al măsurii și al armoniei care este în esență un principiu clasic. El însuși la sfîrșitul volumului său de memorii, *Spovedanii*, într-un mănunchi de reflecții, care sînt tot atîtea lecții de măsură și de bun gust într-o formă simplă și discretă, fără insistențe pedante, scria: „Există două stiluri, cel clasic făcut din simplitate, precizie, limpezime — într-un cuvînt din lealitate — și un anumit stil modern, întortochiat, sulemenit, arțagos — pe care francezii, îl numesc tarabiscotat. Luminos și clar, cel dintîi își arată pînă-n fund adîncimea, reliefurile sau platitudinea peisajului submarin, gîndul creatorului. Al doilea, joc de suprafață, arabescuri și zorzoane, îți interzice, prin opacitatea lui, sondeaje în adîncuri.”

Prin fire și prin vocație, prin educația sa artistică și prin preferințele sale cele mai adînci, Victor Eftimiu a fost și rămîne mereu în literatura noastră cultivatorul strălucit al aceluia stil clasic de care vorbește. Profunzimea în claritate a fost principiuul său de creație literară, în versuri, în teatru, în proză și, fidel acestui principiu, el a dat în fiecare din aceste genuri, opere demne să fie luate drept model.

Și este cu atît mai mare meritul său cu cît imaginația lui debordantă și fantezia lui bogată l-au îndemnat desigur de multe ori să înfrîngă regulile de măsură și de armonie pe care singur și le-a impus. Vocația lui clasică l-a oprit însă și nicăieri în opera lui nu ne întîmpină extravaganțe și elucubrații. Îl opresc de la acestea și grija lui de a scrie frumos.

În volumul său *Magia cuvintelor* el scria:

„Să cerem cuvîntului o sonoritate plăcută — califonia cum spuneau vechii greci — să nu sîsîie, să nu strănute, să nu scrișnească, să nu se răstească, să nu hăuie, să nu sforăie, să nu stropșească, să tindem, în alcătuirea frazei, la evitarea cacofoniei, a hiatusului, a îngrămădirii de consonante”.

Într-o vreme în care scrisul frumos era din ce în ce mai puțin cultivat, ba era chiar disprețuit de unii și alții, Victor Eftimiu a avut curajul să infrunte tendințe și maniere menite să aplatizeze stilul literar sub motivul că scrisul frumos împiedică observația realistă a vieții. Nimic mai fals. Am luat și eu pe vremuri, ca și Victor Eftimiu, apărarea scrisului frumos și acesta a fost desigur și unul din motivele care ne-au apropiat unul de altul. Amîndoi aveam încredere în valoarea de neînlocuit a poeziei și pentru amîndoi literatura nu era o ocupație ca oricare alta, pe care o înveți, ci o vocație adîncă pe care desigur că trebuie s-o cultivi și s-o imbogățești mereu, ca s-o păstrezi fără nici o știrbire.

Victor Eftimiu, în toată viața lui, s-a devotat scrisului literar, scrisului frumos. Și iată de ce poezia sa, proza sa, dialogul său dramatic au greutate, echilibru, măsură: literatura pe care a scris-o este caldă, comunicativă, extrem de sociabilă și de atașantă.

În dezvoltarea sonetului românesc, după Eminescu și Mihai Codreanu, el are, probabil, contribuțiile cele mai semnificative, după cum, cantitativ, el poate fi socotit printre cei mai productivi sonetiști ai lumii. Iar cultivarea acestui gen de poezie atestă încrederea lui în propriu-i talent, vocația lui clasică adîncă și voința de a scrie clar, frumos, măsurat.

„— Eu am venit pe lume să aduc bucurie și frumusețe”, spune el la începutul acelor *Spovedanii* din care am mai citat.

Ar fi putut spune cu tot atîta dreptate: cititorule, cu mine n-ai să te plictisești niciodată. Nu sînt mulți scriitorii care ar putea să afirme acest lucru cu toată siguranța că nu se înșală.

Al. Philippide

ADUNAREA FESTIVĂ

În Capitală a avut loc, marți, sărbătorirea a 125 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din București, moment de o semnificație deosebită în istoria primei noastre scene, a mișcării artistice românești.

Aniversarea a fost marcată printr-o adunare festivă, desfășurată în sala mare a Teatrului Național.

Au luat parte tovarășii Ștefan Voitec, Cornel Burtică, Ion Dincă, Miu Dobrescu, Radu Beligan, directorul Teatrului Național din București, actori și regizori care au dat strălucire acestei scene, reprezentanți ai vieții noastre culturale-artistice, un numeros public.

Tovarășul MIU DOBRESU, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a dat citire MESAJULUI ADRESAT DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA, COLECTIVULUI TEATRULUI NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE” DIN BUCUREȘTI, cu prilejul acestei sărbătoriri.

Mesajul a fost primit de participanți cu vii și îndelungi aplauze, într-o atmosferă de puternică însuflețire și mândrie patriotică.

A fost citit apoi **DECRETUL PREZIDENTIAL** prin care se conferă Ordinul „Meritul cultural” clasa I Teatrului Național „I. L. Caragiale” din municipiul București.

Înminind distincția, tovarășul ȘTEFAN VOITEC, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, a spus:

„Îmi revine înalta cinste și deosebit de plăcuta misiune ca, în numele conducerii de partid și de stat, personal în numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, să adresez cele mai calde felicitări Teatrului Național din București cu prilejul conferirii înaltului Ordin al republicii „Meritul cultural” clasa I la gloriosul său jubileu, ca omagiu adus îndelungatei, nobilei și remarcabilei activități a tuturor slujitorilor de ieri și de astăzi ai primei scene dramatice românești.

Exprim din inimă urări de noi și neîntrerupte succese Teatrului Național pentru necontenita sporire a strălucitului patrimoniului teatral, pentru înflorirea artei și culturii naționale în condițiile minunate create de orînduirea noastră socialistă, de gloriosul partid comunist”.

În numele Naționalului bucureștean Radu Beligan a mulțumit pentru mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru înalta distincție acordată. În continuare au luat cuvîntul George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Dina Cocea, vicepreședinte al Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Teofil Vilcu, directorul Teatrului Național din Iași, Petre Bucșa, directorul Teatrului Național din Cluj-Napoca, Maria Bistray, directoarea Teatrului maghiar de stat din Cluj-Napoca, Marcin Ioniță, muncitor, Erou al Muncii Socialiste, Alexandru Dincă, directorul Teatrului Național din Craiova.

Publicăm, în ordinea roștirii lor, aceste texte, în paginile de față.

Participanții la adunarea festivă au adoptat apoi textul unei telegrame adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu.

După adunarea festivă a fost prezentat un spectacol omagial cu piesa „Căruța cu paie” de Mircea Ștefănescu

Radu Beligan

Sub zodia umanismului revoluționar

ÎN această clipă solemnă de mare emoție pentru noi toți cei ce slujim Teatrul Național îngăduiți-mi să mulțumesc în numele colectivului pentru mesajul adresat și înalta distincție cu care am fost cinstiți. Ea onorează talentul și eforturile atîtor muncitori cu spiritul și cu întreaga lor ființă ai scenei românești. E cea mai frumoasă răsplătă a dăruirii lor. Ea înseamnă un nou și puternic impuls activității artistice. Și angajamentul de a urma luminosul exemplu de energie creatoare și devotament față de idealurile României Socialiste, al secreta-

Se citește Mesajul

rului general al Partidului Comunist Român.

Vreau să-l asigurăm pe tovarășul Nicolae Ceaușescu de totala noastră adăziune la ideile cuprinse în mesaj, încredințându-l că nu ne vom precupeți strădanile pentru a contribui la dezvoltarea dramaturgiei originale, a valorificării scenice a scrierilor naționale și a creațiilor progresiste din alte literaturi, la înfăptuirea unor opere teatrale purtînd în ele semnul distinct și original al trăirilor revoluționare, cuprinzătoare și generoase care ne definesc și ne reprezintă astăzi în lume. Vrem să-l asigurăm pe tovarășul Nicolae Ceaușescu că vom face totul pentru ca operele noastre să se apropie tot mai mult de năzuințele și realitățile țării, oglindindu-le cit mai profund și mai adevărat, convinși că arta constituie unul din factorii cei mai importanți în dimensiunea spirituală a omului nou. Vrem să-l asigurăm pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a dat ființă și vigoare acelei mari emulații a muncii și frumosului, amplă sferă de manifestare a personalității, talentului și pasiunii creatoare care e „Cin-tarea României”, că vom participa cu tot ce avem mai bun la afirmarea și înflorirea continuă a edificului spiritual al societății noastre. Vrem ca fapta noastră de artă să se așeze în lumina vieții și operei tovarășului Nicolae Ceaușescu, care ne sint criteriu și indemn sub zodia umanismului revoluționar și în deplină comuniune cu preocupările, victoriile și idealurile României independente și socialiste.

George Macovescu

Din forța și sensibilitatea acestui neam

JUBILEUL celor 125 de ani de existență a Teatrului Național din București, această sărbătoare plină de emoție a scenei românești, are loc în luna ianuarie a acestui an 1978, an în care sărbătorim 60 de ani de la actul Unirii de la Alba Iulia, a Transilvaniei cu România, și anul de înaltă recunoaștere și cinstire a operei și personalității tovarășului președinte Nicolae Ceaușescu la împlinirea a 60 de ani de viață și peste 45 de ani de activitate revoluționară neîntreruptă.

În veacul și mai bine care a trecut, prima scenă a României a fost întotdeauna prezentă în mijlocul istoriei acestui neam, cu responsabilitate și curaj. La începuturile ei, a constituit una din importanțele mijloace pentru redășteptarea conștiinței naționale. Astăzi, contribuie în mod remarcabil la împlinirea idealurilor umaniste, de dreptate și echitate, proprii socialismului.

Între obștea scriitorilor și teatru au existat dintotdeauna legături care au trecut dincolo de textele rostite pe scenă.

Cărturari patrioți, de aleasă ținută, ca Dinicu Golescu, Iancu Văcărescu, Ion Heliade Rădulescu, Ion Ghica, transilvănenii Gheorghe Bariț și Timotei Cipariu au adus o însemnată contribuție la așezarea temeliei teatrului românesc.

De la poetul Grigore Alexandrescu, membru în comitetul Teatrului Mare, trecînd la Alexandru Odobescu, cel care în calitate de director al teatrelor a așezat pentru prima oară în bronz denumirea de Teatru Național, în februarie 1875, adică doi ani înainte de dobîndirea independenței, ajungînd la marele Ion Luca Caragiale, la Alexandru Davila și apoi la pleiada de elită a scriitorilor — directori ai primei scene românești în perioada dintre cele două războaie mondiale —, legăturile scriitorilor din această țară cu teatrul au lăsat viitorului un exemplu și un indemn.

Fie că este vorba de Victor Eftimiu, Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu sau Zaharia Stancu, prezența acestora la conducerea Teatrului Național a însemnat întotdeauna un dialog atît de necesar între artă, un prilej de unire rodnică a eforturilor celor care au servit de-a lungul vremii, cu condeii sau cu replica înaripată, aceleași idealuri de frumos și de dreptate ale întregului nostru popor.

Fiind o cultură generoasă în creația proprie, izvorită din marea forță și sensibilitatea acestui neam, dar și deschisă încă de la început spre tot ce se întîmplă în lume, cultura noastră — deci și teatrul românesc — s-a întîlnit în mod firesc cu cele mai autentice valori ale culturii altor popoare. Nu le-a preluat epigonic, ci le-a asimilat în mod natural, organic, transformîndu-le, apoi, potrivit condițiilor și disponibilităților proprii.

Aceasta este explicația originalității specifice pentru fiecare din etapele pe care teatrul nostru le-a parcurs de la primele spectacole în limba națională — care i-au asigurat o misiune de avangardă în lupta antifeudală, pentru slujirea idelilor de eliberare socială și națională — și pînă la împlinirile de astăzi, care, în vremea socialismului, definesc atît de grăitor trăsăturile esențiale pe care gîndirea și sensibilitatea românească le-au adăugat substanței generale a teatrului universal.

Prezenți alături de pleiada unor actori de excepție din școala interpretativă românească, atît de firesc situată la loc de cinste în ierarhia mondială, scriitorii români au dat strălucire prin operele și prin osteneala lor acestei instituții de mare și binemeritată mîndrie națională.

Cu puțină vreme în urmă, după memorabilul moment al inaugurării, în decembrie 1973, a noului Teatru Național, în care ne aflăm astăzi, alte arte s-au adăugat sărbătorii pe care acesta o oficiază, seară de seară, în viața spirituală a țării. Lucrările de artă decorativă care impodo-

besc interioarele acestui mare templu al Thaliei, condus astăzi cu atîta dăruire de artistul poporului Radu Beligan, sînt nu numai o împlinire, dar și un indemn.

În ce ne privește pe noi, scriitorii, jubileul celor 125 de ani de existență al Teatrului Național din București este un prilej de a dori ca operele noastre de astăzi și de mine să poată merita, cit mai des, cinstea de a putea fi rostite de pe cea dintîi scenă a țării.

Teatrului Național, conducerii sale și tuturor celor care-l slujesc cu talent, dăruire și neodîhnă, Uniunea Scriitorilor, scriitorii din România le prezintă un binemeritat omagiu și un sincer „La mulți ani!”

Dina Cocea

În slujba umanității

SĂRBĂTORIM astăzi împlinirea a 125 de ani de la înființarea Teatrului cel Mare din București — Teatrul Național de astăzi — acest leagăn al deșteptării naționale și lăcaș de frunte al spiritualității României socialiste.

Din multiplele etape istorice parcurse de Teatrul Național, perioade grele de pionierat, sau ani de îndelungate și perseverente lupte pentru afirmarea teatrului românesc — epoca socialistă este aceea care a creat condițiile plene ale ascensiunii sale și a întins temeinice punți pe meridianele lumii.

Continuînd tradițiile înaintate ale culturii noastre naționale, acest nobil lăcaș de cultură a dat viață pe scenă momentelor și figurilor reprezentative ale istoriei patriei noastre, contribuind la reflectarea prin artă a epopeii naționale; a făcut cunoscut publicului tezaurul literaturii dramatice clasice și universale; a promovat dramaturgia noastră contemporană — opere prin al căror mesaj și simbol poporul nostru și-a recunoscut chipul; a contribuit decisiv la afirmarea plenară a creației scenice românești și a înscris în palmaresul său o pleiadă impresionantă de mari actori, regizori și oameni de teatru devotați scenei, generații ce se armonizează prin talent, ideal, atitudine, civism și indisolubilă legătură cu viața „cetății”, alcătuiind totodată un adevărat și puternic detașament de forțe creatoare, de talente originale, angajate cu întreaga lor capacitate în slujirea idealurilor socialismului și comunismului.

Cu legitimă mîndrie, putem afirma astăzi că, în cronică teatrului românesc contemporan, ultimul deceniu și jumătate, grație politicii partidului nostru, a însemnat pentru Teatrul Național un autentic reviriment.

Succesele sale sînt legate de impulsul dat creației artistice de Programul partidului nostru și de sprijinul nelimitat acordat de Președintele țării, tovarășul

inaugurarea Teatrului Național din București

Teatru

Se înmînează Ordinul „Meritul cultural”

Nicolae Ceaușescu, ctitor al culturii românești contemporane, omagiat recent de întregul popor cu prilejul aniversării a 60 de ani de viață și peste 45 de ani de activitate revoluționară neîntreruptă.

Pus în slujba umanității, teatrul românesc — acest minunat mijloc de comunicare — este angajat acum și în viitor, ca prin limbajul său, să slujească omul, demnitatea și măreția lui.

Să dorim Teatrului Național, în această zi, în care-l sărbătorim 125 de ani de prezență vie, dinamică, în viața clocotitoare a patriei, să ajungă — așa cum își exprima dorința Ion Ghica — „la o prosperitate care să facă onoare națiunii române”, să ducă mai departe flamura artei teatrale românești, s-o înalțe pe noi culmi.

Ca artistă, care mulți ani am slujit scena Teatrului Național și care astăzi trăiesc bucuria acestor emoționante momente de sărbătoare, îmi exprim neștrămutata convingere în succesele viitoare ale Teatrului Național, în strălucirea sa continuă.

Doresc, de asemenea, ca în numele obștei pe care o reprezintă în calitate de vicepreședinte a Asociației oamenilor de teatru și muzică, să urez tuturor slujitorilor de azi ai Teatrului Național noi energii creatoare și succese durabile în opera de înflorire a primei scene a teatrului românesc.

Teofil Vilcu

„În miezul unui ev aprins”

TEAȚRUL Național „Vasile Alecsandri” din Iași, care nu de mult și-a sărbătorit a 160-a aniversare, aduce omagii distinși și frățesc Teatrului Național „I. L. Caragiale” din București, la această înălțătoare sărbătorire și îi urează o tot mai rodnică prezență în viața spirituală a României socialiste.

În memoria poporului nostru rănin scumpe acele momente care ne-au deschis perspective spre mai bine, spre mai frumos, spre o viață corespunzătoare năzuințelor lui. Unul din acestea a fost și cel de acum 125 de ani cînd preafrumoasa și străvechea noastră limbă românească, îmbrăcînd veșmintele ceremoniei teatrale, a răsunat pe scena Teatrului cel Mare care avea să devină casa teatrului românesc. I s-a conferit astăzi teatrului românesc un rol de prim ordin în formarea omului societății socialiste. Este, de fapt, o continuare firească a nobilei meniri ce a însușit din prima zi activitatea Teatrului Național — aceea de a fi o instituție artistică de căpetenie a națiunii, prezentă în toate ceasurile mari ale istoriei patriei. Dacă generațiile trecute de oameni de teatru au avut de luptat, alături de întregul popor, pentru unire, pen-

tru independență națională, pentru libertate și dreptate socială, generația creatorilor de astăzi își pune întregul talent în slujba edificării celei mai înalte conștiințe a veacului: conștiința socialistă.

Teatrul Național din București și-a înțeles datoria de a fi contemporan cu cei ce trăiesc în miezul acestui „ev aprins”, oferind publicului de azi spectacole de reală eficiență educativă, construindu-și programul pe baza criteriilor exigenței ideologice și artistice, repertoriul Naționalului bucureștean configurîndu-se astfel, în tot mai mare măsură, drept veritabilă operă de cultură; operă de cultură de opțiune politică și discernămint critic. Urmind înțeleptele îndemnuri ale conducerii de partid, ale tovarășului secretar general Nicolae Ceaușescu — Naționalul bucureștean și-a fundamentat progresul pe trunchiul puternic al tradiției valoroase, legîndu-se prin aindici rădăcini de cultura și istoria neamului, înscrîndu-se implicit pe traiectoria unui teatru ce contribuie, alături de toți creatorii bogăției materiale și spirituale a țării, la construcția noii orînduirii.

Dînd prioritate adevăratelor valori, pieselor cu fond social și mesaj ideologic prețios, el și-a creat un prestigiu și o autoritate de netăgăduit; luminile Naționalului bucureștean strălucesc cu noblete și vigoare în constelația teatrelor noastre, iar prezența sa peste hotare este întotdeauna un semn al necostenitei vitalități a artei teatrale românești.

Ajuns la această frumoasă vîrstă, mereu setos de inedit, de primenire, de tinerete, Naționalul bucureștean își redimensionează obiectivele tradiționale, ținînd cont și de noul său public, dornic de înaltă cultură și artă autentică.

Dumneavoastră, cei care sluiți cu atîta dăruire această instituție fondată de iluștri înaintași, aveți datoria de a oferi acestui public atât fructul nobil al unei arte nemuritoare, bucuria de a cunoaște, cit și optimismul robust, încredere nețărmurită în om, în valorile umanității, în viitorul nostru comun.

Fie ca ani fără număr, Teatrul Național să slujească și de aici înainte limba românească în nobila menire de a răspîndi arta și cultura, adevărul și frumusețea, buna și limpedea înțelegere între oameni.

Nu putem încheia acest salut fără a ne gândi o dată mai mult la omul de care sînt legate toate cuceririle noastre prezente, tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a veacului nostru românesc, de a cărui ființă se leagă și frumosul edificiu în care ne aflăm în această clipă.

Să-i oferim și la această sărbătorire cele mai alese recunoștințe din partea întregii suflări a oamenilor de teatru.

Petre Bucșa

Făurirea omului nou

DATI-MI voie, onorată asistență și stimați colegi, ca în acest cadru solemn în care sărbătorim cu adevărată emoție împlinirea a 125 de ani de la înființarea Teatrului Național din București, să aduc, în numele personalului artistic al Teatrului Național din Cluj-Napoca, valorosului său colectiv artistic cel mai sincer omagiu și să-i adresez cele mai calde felicitări.

Ce anume a însemnat și înseamnă pentru națiunea noastră activitatea acestei prestigioase instituții artistice, care este locul ei în ansamblul culturii României moderne, care a fost și este contribuția sa la mișcarea de idei din această îndelungată perioadă de timp, la promovarea autenticilor valori din dramaturgia românească și universală, la dezvoltarea neîntreruptă a artei spectacolului, la opera de educare patriotică și — în anii noștri — comunistă a maselor de spectatori, au făcut-o și o vor face, desigur, istoricii de teatru.

Ceea ce aș dori eu însă să menționez aci este faptul că înființarea la București acum 125 de ani a Teatrului Mare a constituit un eveniment de o deosebită importanță pentru toți românii, deoarece, în condițiile istorice și social-politice date, activitatea acestei instituții artistice s-a înscris și s-a integrat în mod organic în marele și din ce în ce mai largul front al luptei pe care românii de pe ambele versante ale Carpaților au desfășurat-o pentru înfăptuirea mărețelor idealuri de unitate a lor într-un singur stat independent și suveran, de lichidare a asuprașii lor naționale și sociale. Căci în pofida unor granițe artificiale, nefirești, care au despărțit veacuri de-a rîndul cele trei provincii românești, valorile spirituale au circulat în permanență pe întregul teritoriu românesc, contribuind astfel la menținerea și dezvoltarea conștiinței unității poporului român, la încetăținirea ideii că înfăptuirea statului unitar român era o necesitate istorică, pentru ca România să poată deveni un stat cu adevărat independent și suveran.

La începutul secolului trecut numeroși intelectuali transilvăneni animați de idealurile Școlii ardelenice au venit în Moldova și Țara Românească pentru a-și desfășura activitatea și iată că mai tîrziu după ce au luat ființă în principate instituții profesionale de spectacole, actori de renume animați de aceleași năzuințe organizează în orașele și satele Transilvaniei numeroase turnee ale căror spectacole se bucurau de o imensă popularitate. În această activitate profund patriotică Teatrului Național din București i-au revenit merite deosebite. De altfel, actorii primei scene a țării au știut totdeauna să facă din teatru o adevărată școală de educare a spectatorilor în spiritul idealurilor patriotice și umanitare.

De la înființarea Teatrului Național din Cluj în 1919 și pînă astăzi, schimbul de va-

luri între teatrele noastre nu a încetat, iar în anii construcției socialiste el a cîștigat în amploare avînd la bază mărețele idealuri comuniste, idealurile umanismului revoluționar, făuririi omului nou, țel pentru realizarea căruia, în largul front al muncii culturale și ideologice, valorosul colectiv artistic al Naționalului bucureștean împreună cu personalul artistic al tuturor instituțiilor de spectacole de pe cuprinsul patriei își dedică întregul lor talent, întreaga lor putere de muncă.

Bucurîndu-se de grija și îndrumarea permanentă a partidului și personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, mult stimat și iubitul nostru secretar general, personalitate proeminentă a lumii contemporane, mișcarea teatrală din România cunoaște o înflorire necunoscută pînă acum.

Însufleții de înalte idealuri comuniste, de exemplul personal al secretarului general al partidului, oamenii de teatru nu precupețesc nici un efort ca, prin talentul lor, să transforme fiecare scenă într-o adevărată tribună de pe care să se proclame, prin limbajul specific artei, nobilele idei ale umanismului revoluționar, idei care, reverberînd în conștiințe, să declanșeze convingeri, să determine atitudini creatoare.

Adresînd colectivului artistic al Teatrului Național „I. L. Caragiale” felicitările noastre cele mai sincere pentru succesele obținute, permiteți-mi, în același timp, să-i urez, în numele colectivului artistic al Teatrului Național din Cluj-Napoca și al meu personal, noi și tot mai mari succese în activitatea sa plină de răspundere, spre înflorirea continuă a teatrului românesc, spre realizarea cit mai grabnică a nobilelor și însuflețitoarelor țeluri spre care ne conduce cu atîta clarviziune partidul, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului nostru.

Maria Bistray

Printre cele mai de seamă valori ale socialismului

INCERC un sentiment deosebit participînd la această sărbătoare a teatrului românesc, pentru că în ea răsună grav o istorie și o tradiție, este sintetizată incandescența prezentului socialist și sînt implicate mari deveniri. Parcurgînd treptele de luptă, viață și artă pe care s-a înălțat strălucita tradiție a Teatrului Național, căruia azi îi cinștim cei 125 de ani de activitate, evoc cu un sentiment de profundă recunoștință opera unor iluștri cărturari și artiști, ce au înțeles adevărul fundamental: că viața artei se întîrește prin viața poporului, că istoria teatrului se împletește cu istoria națiunii; că pe scena teatrului vibrează spiritualitatea națiunii, angajată în lupta pentru dreptate socială, pentru libertate, unitate și independență națională. Această osmoză dintre teatru și viață investeste teatrul cu calitatea unei tribune de la care se exprimă cu patos marile idei și idealuri; cu calitatea de școală a vieții, a caracterelor, o școală a umanismului politic și revoluționar, a marilor principii etice, a frumosului și adevărului ca date fundamentale ale existenței. Teatrul românesc, în ansamblu, și-a asumat, ca pe suprema sa demnitate, misiunea de a se considera în serviciul comandat al poporului. De-a lungul celor aproape treisprezece decenii, Teatrul Național din București a slujit această vocație educativă cu vigoare și amplitudine, binemeritîndu-și apelativul de prima scenă a țării. Și a reușit acest lucru, în primul rînd, prin consecvență, cu care a slujit piesa românească, pe care s-au edificat cele mai mari izbînzii artistice ale sale.

În ultimele decenii, însuflețit de elanul revoluționar care configurează România modernă, sursă fecundă de artă și spiritualitate, angajat ferm în făurirea istoriei contemporane, Teatrul Național și-a cîștigat merite deosebite în cultivarea celor mai înalte trăsături umane. Să recunoaștem că aceste succese, care definesc în ansamblu teatrul românesc, au putut fi obținute datorită îndrumărilor ferme de către partid, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, demurg al României socialiste multilateral dezvoltate, care a situat cultura și arta printre cele mai de seamă valori ale socialismului.

În acest climat, fiecare cuvînt rostît pe scena Teatrului Național a fost, este și va fi un act militant; a fost, este și va fi: o mărturie vie a devotamentului față de popor și de partid.

De aceea considerăm că sărbătorirea Teatrului Național este sărbătorește întregii noastre mișcări teatrale. Menirea sa este a tuturor teatrelor: să militeze pentru viitorul României socialiste, patria comună a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate; să contribuie la făurirea și dezvoltarea omului nou, întruchiparea desăvîrșită a umanismului revoluționar. Aduc un omagiu solemn Teatrului Național din partea colectivului Teatrului Maghiar de stat din Cluj-Napoca, a celorlalte teatre ale naționalității-

(Continuare în pagina 16)

Sărbătorirea a 125 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din București

(Urmare din pagina 15)

lor conlocuitoare, care sînt călăuzite de același ideal, sînt însuflețite de aceleași sentimente. Arta noastră se exprimă în limbi diferite, limbile noastre materne, dar, ca fii ai aceluiași pămînt, încălziiți de soarele aceluiași bucurii, pătași ai aceluiași destin istoric: muncim, gîndim, trăim la fel. Sîntem vizitatorii revoluționari ai aceluiași ideal, România comunistă, patria noastră comună.

Vă rog să-mi îngăduiți ca, în numele oamenilor de teatru din rîndul naționalităților conlocuitoare, să vă îmbrățișez frățește și să vă asigurăm: că fideli pămîntului pe care ne-am născut, poporului din care facem parte, vom milita împreună pentru împlinirea idealurilor comuniste ale patriei noastre, România socialistă.

Marin Ioniță

Despre năzuințele, despre realizările noastre

CA reprezentant al oamenilor muncii, al celor care, statornic, cu dragoste și căldură aplaudă spectacolele Naționalului, îmi revine aleasa cinste de a saluta și de a felicita pe toți membrii distinsului colectiv pe care-l sărbătorim astăzi.

Am venit la această sărbătorire însuflețit de un sentiment de mîndrie pentru realizările primei scene a țării, realizări care, însumate de-a lungul anilor, s-au constituit în reprezentații de o înaltă dînută artistică, în reprezentații care au pus în valoare capodopere ale dramaturgiei universale de ieri și de azi și care înainte de toate, au oferit minunate spectacole cu piese românești care au văzut lumina scenei în această instituție. Mi se pare, de altfel, că este contribuția cea mai importantă a Naționalului în dezvoltarea culturii noastre, menirea sa dinții și dintotdeauna: să descopere, să încurajeze și să lanseze acele opere care, într-un ales limbaj artistic, să vorbească despre năzuințele, despre realizările noastre, despre ceea ce sîntem noi, cel chemați astăzi să dăm vieții un nou profil și un nou conținut.

Am venit la această sărbătorire însuflețit de dorința de a mulțumi tuturor creatorilor de frumos din Teatrul Național pentru clipele de neasemuită incintă pe care le-au oferit de-a lungul anilor și le oferă celor ce îi urmăresc, clipe născute dintr-un nesecat izvor de pasiune, de fierbinte ardere pentru ceea ce zămislesc cu trudă și dăruire, de profund și sincer respect pentru public.

Am venit la această sărbătorire însuflețit de dorința de a-l indemnă pe slujitorii teatrului să continue și în viitor, cu ur elan și mai fierbinte, opera lor de a face din scenă o tribună a înaltelor idealuri etice și artistice, o tribună de promovare a culturii românești. Căci astăzi, cînd orice vis cutezător se poate transforma într-o apropiată realitate, cînd toate eforturile partidului și statului nostru se îndreaptă spre creșterea nivelului material și spiritual al tuturor oamenilor muncii, teatrul — și mai ales Teatrul Național — nu poate lipsi din primele rînduri ale acestui proces de transformare și de desăvîrsire a conștiințelor.

Nu pot încheia salutul meu, fără să constat cu profundă emoție că festivitatea de astăzi se desfășoară în climatul de înaltă prețuire cu care întreaga națiune a sărbătorit cea de a 60-a aniversare și a peste 45 de ani de activitate revoluționară a secretarului general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Dați-mi voie ca în numele tuturor celor pe care îi reprezintă la această mare sărbătoare a teatrului românesc, să urez slujitorilor Teatrului Național noi succese în marile sarcini pe care partidul nostru, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le pune în fața oamenilor de teatru: să ridice cultura noastră socialistă pe culmi tot mai înalte, pentru afirmarea națiunii, pentru formarea omului nou, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Alexandru Dincă

Spre un orizont de noi împliniri

SĂRBĂTORIREA Naționalului din București constituie și pentru colectivul nostru prilej de vie emoție, semnificația zilei de azi depășind cu mult pe aceea a simplei aniversări dictate de calendar. Vîrsta jubiliară în sine este respectabilă, numărînd 125 de stagiuni; sentimentele de prețuire le

stirnesc, însă, faptele primei scene, dramatice românești.

Contemporană cu aproape toate marile evenimente care au împlinit destinul României, instituția și-a demonstrat, cu prisosință, vocația de tribună a educației celor mai largi pătri ale poporului, împrind în cugetul și inima iubitorilor de frumos respectul pentru adevăr, pentru egalitate, dreptate și libertate socială și națională. Cîtorit în „timpurile copilăriei teatrului nostru”, după cum afirma însuși patronul său spiritual, Ion Luca Caragiale, Naționalului bucureștean i-a fost hărăzit, în lungul existenței sale, să fie unul din principalii arhitecți, care — intuind și construind căile de modelare a unei conștiințe umane de tip superior — au asigurat accesul poporului nostru la cultură, progres și civilizație.

Ne va fi greu ca, schițînd un gest de evocare, să-i amintim aici pe oamenii de mari fapte ai Naționalului sărbătorit; cu excepții neînsemnate, înainte de anul construcției socialiste, tot ce s-a afirmat ca exponent al artei dramatice românești, configurîndu-l personalitatea, și-a legat prestigiul de acesta. Împărtășim bucuria de a fi înscrise cu majuscule și în istoria Teatrului Național din Craiova numele unora dintre corifeli de odinioară ai scenei bucureștene — Costache Caragiale, Aristizza Romanescu, Agatha Bărescu, Petre Liciu, Ion Manolescu spre pildă, cum tot astfel, unele din „capetele de afiș” ale Teatrului Național „Ion Luca Caragiale” au onorat, la începutul carierei lor, Teatrul din Bănie.

Sărbătorirea primei scene dramatice naționale marchează un bilanț strălucit, deschizînd, totodată, larg fereastra spre un orizont de noi împliniri pe care le stimulează intens Programul ideologic al Partidului Comunist Român, în direcția unei mai depline angajări a oamenilor de artă în procesul de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate; împliniri pe care, cu inegalabilă devoțiune și clarviziune, le prefigurează secretarul general al partidului. Omagiînd instituția gazdă, gîndul nostru se îndreaptă plin de recunoștință spre președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru minunatele condiții materiale și spirituale create oamenilor de artă, căruia și noi craiovenii îi datorăm inițiativa ridicării unui modern lăcaș de lumină, în care trăim, muncim, și năzuim către tot mai prestigioase realizări artistice. Cuvintele de apreciere și indemn ce ni le-a adresat în urmă cu doi ani, la jubileul celor 125 de ani de existență a Naționalului craiovean, ca și decretul prezidențial prin care ni s-a conferit Ordinul „Meritul Cultural” clasa I, au avut vii ecouri în colectivul nostru, declanșînd noi energii pentru dezvoltarea în continuare a artei interpretative românești. Este un fericit moment pentru toți slujitorii Thalei de a-i exprima nețărmurita noastră recunoștință, la citeva zile după ce țara a făcut din aniversarea a 60 de ani de viață a celui mai iubit fiu al ei, una din sărbătorile sale și să ne angajăm ca, prin calitatea superioară a activității instituțiilor noastre, să răspundem prezent înaltelor îndatoriri pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le pune în fața națiunii.

Încheindu-se seria cuvîntărilor, participanții la Adunarea festivă au adoptat textul alăturat TELEGRAMĂ:

TELEGRAMĂ

Mult stimată și iubite tovarășe secretar general NICOLAE CEAUȘESCU.

Cu nețărmurită dragoste și recunoștință, cu profundă admirație și stimă pentru grija statornică ce o purtați culturii și artei românești, care străbate datorită orientărilor și sprijinului dumneavoastră una dintre cele mai înfloritoare etape, colectivul Teatrului Național „I. L. Caragiale”, toți oamenii de teatru, vă transmit calde mulțumiri pentru cinstirea adusă teatrului nostru și prin intermediul lui tuturor slujitorilor artei dramatice românești, prin Mesajul dumneavoastră, adresat cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la inaugurarea primului edificiu al Teatrului Național.

Mesajul dumneavoastră, în care vibrează o mare dragoste pentru cultură și artă, dă o înaltă apreciere activității generațiilor de actori și animatori de cultură ce și-au pus viața și talentul în slujba scenei, militînd pentru cele mai nobile aspirații ale poporului nostru de libertate, unitate și independență națională, de progres social. Vă mulțumim din inimă pentru aprecierea dată tradiției artistice a Teatrului Național, prezent, cu o înaltă conștiință politică, în toate marile evenimente ale istoriei românești. De-a lungul celor 125 de stagiuni, Teatrul Național a considerat că menirea sa supremă este să facă educația patriotică și artistică a masei, printr-o artă călăuzită de ideile umanismului și progresului, năzuind să fie o înflăcărată tribună a conștiinței naționale.

În această tradiție a unei arte profund angajată social, Teatrul Național „I. L. Caragiale” a participat activ la procesul de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste, la educarea masei în spiritul mărețelor idealuri ale socialismului și comunismului. Rezultatele bune obținute în activitatea noastră au fost determinate de îndrumarea fermă de către partid a întregii vieți culturale-artistice și, în primul rînd, de către dumneavoastră, oferindu-ne un îndreptar sigur în vederea intensificării contribuției la formarea omului nou, înaintat, al timpului nostru, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, la transformarea teatrului într-o artă profund populară, prin conținutul și mesajul ei, o artă a tuturor oamenilor muncii. Datorită dumneavoastră, Teatrul Național își desfășoară acum activitatea într-un modern edificiu, expresie a locului important al artei spectacolului în cultura noastră, dar și a răspunderilor deosebite care-i revin.

Pentru toate acestea, permiteți-ne, mult stimată și iubite tovarășe secretar general Nicolae Ceaușescu, să vă exprimăm — alături de toți oamenii de artă — profunda noastră recunoștință și stimă. Vă asigurăm, totodată, că vom urma neabătut direcțiile de activitate trasate în Mesajul dumneavoastră și nu ne vom precupeți eforturile de a răspunde prin opere de artă înaltelor cerințe și exigențe ale societății noastre contemporane, de a participa la Festivalul național al muncii și creației

„Cîntarea României” cu spectacole valoroase, de a asigura osmoza firească timpului nostru dintre mișcarea artistică profesionistă și cea amatoare. Decorarea Teatrului Național cu Ordinul „Meritul Cultural” clasa I constituie un nou stimulent de a ne mobiliza forțele, participînd tot mai activ la împlinirea politicii partidului de continuă îmbogățire și lărgire a orizontului de cunoștințe, de educare politică și revoluționară a oamenilor muncii. Ne luăm un solemn angajament de a ne spori strădanile în vederea creării unor spectacole care să redea gîndurile, sentimentele și faptele făuritorilor societății socialiste multilateral dezvoltate, să dea o pregnantă expresie artistică idealurilor poporului nostru de pace, prietenie și înțelegere între state. Puternic animați de hotărîrile celui de al XI-lea Congres al Partidului și ale recente Conferințe Naționale, ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, ne vom intensifica eforturile pentru a ne îndeplini datorita față de țară și de partid.

Mult stimată și iubite tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU,

În aceste zile cînd întregul nostru popor v-a sărbătorit cu prilejul împlinirii a 60 de ani de viață și peste 45 de ani de activitate revoluționară, alături de toți oamenii de cultură, oamenii de teatru vă cer îngăduința să-și exprime încă o dată profunda lor recunoștință și admirație pentru lupta dumneavoastră neabătută de a înălța România pe cele mai înalte trepte ale civilizației materiale și spirituale, de a asigura înflorirea continuă și fără precedent a culturii și artei. În dumneavoastră, întregul nostru popor cîntește cu alese sentimente pe cel mai strălucit și iubit fiu al său care și-a pus viața și gîndirea cutezătoare, deschizătoare de noi drumuri, în slujba edificării României moderne, multilateral dezvoltate, orientînd-o cu pilduitoare fermitate revoluționară spre împlinirile de seamă ale comunismului. Gîndirea dumneavoastră clarvăzătoare dă un sens dinamic și creator devenirii noastre istorice, însuflețește și călăuzește activitatea tuturor oamenilor de cultură și artă care înțeleg să răspundă celei mai înalte îndatoriri patriotice punîndu-și talentul în serviciul cauzei mărețe a socialismului, contribuind cu și mai multă eficacitate la educarea oamenilor muncii în spiritul normelor etice și echității socialiste. Uniți în jurul dumneavoastră, devotați idealului pentru care militați cu energie și consecvență, în semn de fierbinte omagiu ne exprimăm angajamentul hotărît de a face totul ca teatrul românesc să-și aducă o contribuție tot mai importantă la înflorirea spiritualității noastre socialiste. Permiteți-ne să vă adresăm din toată inima urarea de multă sănătate, de viață îndelungată spre fericirea și propășirea poporului nostru, pentru împlinirea mărețelor năzuințe ale României socialiste.

Festivalul de teatru contemporan de la Brașov (23-29 ianuarie) a reunit pe afișul manifestării douăsprezece spectacole din toată țara, iar în colocolul consacrat dezbaterii asupra repertoriului modern al scenelor noastre, peste o sută cincizeci de scriitori, artiști, critici, oameni de cultură, Juriul competiției a decernat premiul pentru cel mai bun spectacol reprezentativ Teatrului Mic cu Efectul razelor gamma asupra anemonelor de Paul Zindel (în fotografie un moment din spectacol cu Adriana Șchiopu — stînga — și Rodica Negrea).

O viață închinată fericirii poporului

Cinema

FLASH-BACK

Vocația identificării

■ ÎNCEP printr-un adaos la cele scrise nu demult despre Arhiva Națională de Filme: cu o apreciere adusă cercetătorilor ei și ai Institutului de Istoria Artei care, sub egida acestuia din urmă, au participat de-a lungul unei perioade de peste un deceniu la elaborarea istoriei cinematografului românesc. Prin câteva aspecte, activitatea lor seamănă cu o redimensionare a datelor pe care le aveam despre trecutul filmului nostru. Cu o nouă interpretare, mai atentă și mai demnă, a priorităților din decursul timpului. Românii au fost printre primii care au adoptat aparatul de proiecție al lui Lumière, cu numai cinci luni după premiera mondială de pe Boulevard des Capucines. Era acesta un accident sau o vocație? În orice caz, un semn din care se putea deduce pofta de noutate a unui popor care se întilnise cu mirajele tehnicii.

După numai doi ani, în 1898, profesorul Gheorghe Marinescu folosea pentru prima dată pelicula cinematografică în cercetarea medicală: o premieră mondială, preluată de contemporanii ei cu atita rezepiciune încât citeva decenii a fost uitat tocmai protagonismul ei.

Profesorul D. Gusti, trei decenii mai târziu, a fost și el printre promotorii folosirii filmului în cercetarea sociologică. Încă un exemplu din care se poate vedea cu cită aplicatie au știut să-și dea mîna pe terenuri diverse știința și cinematografia. Primii noștri operatori au fost deci oameni ai exactității științifice. Într-o vreme, chiar, cînd filmul zis artistic se pierdea în bijbieli de fiecare dată luate de la capăt.

Aceste antecedente fac parte nu numai din niște file de istorie, ci stau în celula intimă a filmului nostru contemporan. Am avut de cînd știm un cinematograf documentar excelent, iar reușitele filmului artistic, atîtea cîte au fost, s-au caracterizat printr-o mare sobrietate a tonului, printr-o adîncă, științifică aproape, responsabilitate a gândirii. Ilu, Ciulei, Pintilie, Pița, Verolu sint niște arhitecți de imobile în care toate vorbele și toate șoaptele cad într-o acustică perfectă. Perfecțiunea formei cere neapărat, la ei, o deplinătate a conținutului. Pelicula nu e un ambalaj pentru scene de viață, ci un recipient existențial în care autorul se topește și cu care se confundă, obiectivînd un univers, o trăire, o simțire.

Vocația identificării, acest mod de a da, în cinematografie, prin cei mai buni, ori totul, ori nimic, este marea moștenire și marea speranță a filmului nostru, de ale cărui începuturi ne-am amintit acum.

Romulus Rusan

Urări de An Nou

DIN TEZAUURUL cu prețioase documente — cuprinzînd înseși elementele autentice ale hărții trecutului și prezentului țării —, filmul **O viață închinată fericirii poporului** desprinde riguros actele și gîndurile, semnificațiile plenare ale marilor evenimente, desfășurate de-a lungul a șase decenii de istorie românească. Reunite prin gestul și privirea omului cu destin exemplar, născut să călăuzească evoluția tuturor către lumină, proeminente date se înlanțuie chemate de propria lor logică intimă. Mărturiile scrise, detaliile filmate, fragmentele publicate se alătură cursiv, reliefînd chipul adolescentului revoluționar. Formarea sa începută timpuriu, încă de pe meleagurile Oltului, desăvîrșirea sa în lupta legală și ilegală se fac în anii dirzei împotriviri în fața nedreptății și terorii, ani marcați de importante bătălii de clasă, de revendicări sociale și politice, de hotărîtul protest antifascist.

Invită din substanța realității, succesiunea cinematografică subliniază implicarea adîncă a tînărului comunist în momentele de afirmare — dincolo de suferință și durere — a voinței poporului român. Iar pelicula, fidel purtător al adevărului, reușește să transmită și să fixeze astfel pregnant devenirea unei personalități de excepție. Fluente cronologică a evocării se îmbogățește prin revenirea, cu intonații lirice de leit-motiv, la fotografiile-portret, pe care ritmurile egale — ale mișcării de translocare — le apropie, le contopesc elocvent cu sevele vremii.

De la intrarea în noua eră a societății noastre, de la insurecția națională armată, antifascistă și antiimperialistă, filele de cronică păstrează mai amănunțit și mai amplu traiectoria dinamică a contemporaneității. Efortul de sugerare al autorilor se metamorfozează; formulele sintetice, prin care selecția de imagini încearcă să definească o tînică și tulburătoare „viață închinată fericirii poporului”, domină patetic comentariul și construcția de ansamblu a filmului. Pașii fermi al secretarului general al partidului, ai președintelui țării sint pașii întregii națiuni socialiste; toate localitățile patriei, ogoare, șantieri, edificii industriale sau culturale, fiecare din numeroasele împliniri, din realizările și din mărețele proiecte ale României își trăiesc geneza și înflorirea, nutrite de ideile și faptele ctitorului revoluționar.

Cu venerație și emoție, autorii acestui lung-metraj documentar (scenariul e semnat de Nicolae Dragoș și Dinu Săraru, iar regia de Virgil Calotescu și Panтелей Tutuleasa) recompun itinerarul omagial dedicat unei îndelungi și impetuoase activități revoluționare, crescînd din rădăcinile profunde ale străvechilor năzuințe, iluminate de flă-

căra înnoitoare a ideologiei comuniste. Dialogul democratic, al congreselor și întîlnirilor de lucru constituie o poartă deschisă larg către izbîndă, către concretizarea, în realul imediat, a nobilelor aspirații. Muncitorii și țărani, savanții și artiștii neamului românesc sint, din îndemnul și sub atenta sa coordonare, înfăptuitorii și beneficiarii roadelor pămîntului, ai progresului în toate domeniile, ai efervescentelor manifestări culturale ale zilelor socialiste.

La aniversarea celui mai iubit fiu al țării, elogiul cinematografic răsună puternic; căci discursul filmic se impune ca o retrospectivă a reușitelor, din care izvorăște clar și maestuos drumul viitorului. În imaginile ce dezvăluie succint, dar grăitor, tandrețea și caldă grijă a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru copiii patriei, ori în secvențele ce descriu inițiativele omului politic — perspicace și important promotor al unei noi concepții umaniste, în viața internă și internațională — se descifrează clar programul dinamic, propensiunea strălucită a României. Vitalitatea firească a maturității, precum și asumarea conștientă a trăsăturilor pro-

prii vocației și spiritualității veșnic tinere își găsesc o supremă înfrumusețare tocmai în actele sale cotidiene, precum și în idealurile de amplă perspectivă, în truda senină și neobosită, desfășurată clipă de clipă, alături de tovarășa sa de viață, alături de ceilalți conducători de partid și de stat.

Desigur e greu de cuprins, în cuvînt și imagine, o biografie atît de complexă, atît de bogată în nenumărate culmi ce se identifică direct cu lupta istorică și cu munca prezentă pentru fericirea întregului popor; dar filmul difuzat pe ecranele televizoarelor noastre în sârbătoreasca zi de 26 ianuarie își dobîndește viabilitatea deplină, intrînd în rezonanță cu gesturile de prețuire și cinstire, cu impresionantele urări rostite de inimile și glasurile țării. Pelicula (realizată în Studioul „Al. Sahia”) este doar una din variatele modalități prin care națiunea noastră socialistă și-a exprimat sentimentele vibrante patriotice, de dragoste și înaltă stimă pentru fiul cel mai prețuit, pentru tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ioana Creangă

Radio Televiziune

Sfîrșit de ianuarie

■ Cuvîntul atîtor reprezentanți ai opiniei publice a continuat să se facă auzit, încărcat de o puternică emoție, sinceritate, căldură, la radio și la televiziune cu ocazia sărbătoririi Președintelui țării. Un portret colectiv constituit din numeroase mărturii și mărturisiri, un portret omagial realizat de întreaga țară și în care întreaga țară se recunoaște în ceea ce are mai esențial.

În perspectiva timpului, emisiuni ca cele văzute și ascultate în acest sfîrșit de ianuarie vor deveni semnul distinctiv al unui moment istoric.

■ Revenim asupra a două evenimente teatrale ale ultimei perioade. La radio, vineri 20 ianuarie, pe programul III: **Cablul și vîntul**, scenariu de Doru

Moțoc (regia artistică Titel Constantinescu, regia tehnică ing. Tatiana Andreică), prima transmisie stereofonică realizată pînă în prezent de redacția de specialitate, „premieră” ce a implicat, desigur, un intens și complex efort de asimilare a unor tehnici noi, specifice de realizare a coloanei sonore, a înregistrării propriu-zise, a lucrului cu actorii... La televiziune, în aceeași săptămînă, s-a difuzat **Vocație**, o nouă premieră a tînărului dramaturg Constantin Munteanu, în regia artistică a Letiției Popa, piesă filmată de talentații operatori Edviga Adelman și Constantin Chelba. Regăsim aici leit-motivul esențial al scrișului lui Constantin Munteanu și acesta nu este decît marea deziderat prin care Nicolae Labiș inaugurase curajos și

strălucitor — în urmă cu două decenii — o nouă etapă în dezvoltarea literaturii noastre actuale: lupta cu inerția. Constantin Munteanu crede, prin eroii săi, în valabilitatea și necesitatea ofensivei contra rutinei și traiului călduț, el știe, alături de eroii săi, că munca învinge totdeauna aranjamentele birocratice sau de alt fel, crede în victoria noului, în puterea cinstel și a adevărului, în mîndria neînduplecată de a fi tu însuți indiferent de conjuncturi. Interpretată de o bună echipă de tineri actori, piesa **Vocație** se distinge în ansamblul repertoriului teatral al televiziunii.

Foarte bun scenariu Camelliei Stănescu difuzat în ciclul radiofonic (ce ar putea cu atita îndreptățire să fie preluat de platourile televiziunii) **Biografia unei capodopere** și avînd ca obiect celebrul tablou **Domnișoarele din Avignon** de Pablo Picasso. Textul, interesant gîndit și elegant redactat, a beneficiat, de altfel, de o distribuție ideală: Gina Patrîchi, Ion Caramitru, Virgil Ogășanu, Ștefan Iordache și, în rolul pictorului, Florian Pittiș.

Ioana Mălin

Telecinema

■ „Așteptați coerență într-o asemenea situație?” — întreba cu logică de trestie gînditoare unul din muritorii acelei lumi ieșită din țîșni și agonizînd lent. Întrebare firească, uimire îndreptățită în felul ei, fiindcă, într-adevăr, ceea ce părea absurd, ceea ce putea, aparent, să clatine orice judecată era chipul în care oamenii acelui **Ultimul tărîm** căutau patetic, într-o altă logică decît cea a minții, o coerență, un sens trecutului și mai ales prezentului lor lipsit de orice viitor.

O coerență interioară în stare a se opune cu orice preț ca ideea morții inevitabile să devină forma însăși a vieții.

O coerență capabilă să conserve într-un om credința că din moment ce primește semnale dintr-un loc, atunci înseamnă că în acel loc, fie el și al dezagregării, fie gîndul acesta cît de

Oamenii lui Kramer

nebunesc, s-ar putea afla alt om; o coerență care să păstreze nealterat impulsul ancestral de a răspunde acestui om și de a-l căuta.

O coerență care, odată găsită, ridică suflutele, precum într-o supraviețuire, deasupra dezordinii exterioare și agitației interioare.

O coerență ce poate încheia dincolo de orice pace și împotriva oricărui război o poveste cu ce? — cu un bărbat și o femeie, firește.

O coerență din miezul căreia țîșnește, într-o lume muribundă, cea mai zguduitoare, cea mai vitală șoaptă de dragoste a femeii către bărbat: „Chiar dacă aș vrea să te uit, nu mai e timp...”

O coerență în stare a opune neantului esențială sinteză de sublim și veselie în care sărutul dintre această femeie și acest bărbat e pecetluit de corul băutorilor ce în-

tonează în camera alăturată: „Dansez cu Matilda, valsez cu Matilda — cînta într-una tînărul. N-ai să mă prinzi niciodată viu, îi spuse el spumei care umbla prin lume...”

O coerență a cărei armă împotriva armelor este o pensulă capabilă a scrie pe o bucată de pînză literele care țîpă: „Frate, încă ne-a mai rămas timp...”

Cine oare altul decît Stanley Kramer putea povesti mai cu tîlc (fiindcă omul nu s-a ferit niciodată de tîlcuri, dimpotrivă) basmul acesta cu o mîină de oameni ce-și poartă pasul prin pulberea celui mai moral dintre ținuturi, acolo unde spumei îi este opusă rațiunea, iar disperării efortul încăpăținat, dus pînă la capăt, de a găsi un sens, o coerență în zvîcnul pulsului de sub timpă?...

Aurel Bădescu

PRIVITE în ansamblu ca fenomene curente și semnificative, expozițiile lunii ianuarie au calitatea de a reflecta, desigur la proporții reduse și în raport cu preocupările particulare, diversitatea obiectivă de atitudini și procedee ce caracterizează creația plastică actuală.

La galeria „Simeza”, pictorița **Rodica Lazăr** a prezentat datele unei picturi figurative ce nu-și propune intervenții de esență asupra structurii modelelor alese și grupate în cicluri — de data aceasta cai, balerine, păsări și peisaje — ci doar deplasări, asocieri și efecte de natură coloristică, asemeni unor exerciții demonstrative. Bună desena-toare, în sensul capacității de a reține și reda sintetic și elocvent caligrama fenomenului în ceea ce are el caracteristic, artista își concentrează atenția asupra intenției clar exprimate de a concilia sensul expresiv al picturii cu valorile decorative virtual existente în subiectul ales, mizând pe colaborarea asociațiilor cromatice. Recurgând la o definire prin raportarea la precedente autoritare, am putea vorbi despre o amprentă fovă, exaltarea tonală conferind acea incandescență datorită căreia atenția este captată și dirijată, nu fără o intenționată doză de fascinație optică, în zona reacțiilor afective intense. Asociațiile și contrastele cromatice se realizează frecvent din tonuri pure sau foarte puțin „preparate”, dintr-o firească rațiune picturală, urmărindu-se nu racordul mimetic la realitate ci un coeficient de amplificare a complexității imaginii și a eficienței sale. Ca într-o concretizare paradigmatică a teoriilor culorii și luminii, cu toate efectele psihofiziologice consecutive, complementarele se stimulează reciproc, albul și negrul își asumă funcții autonome și active, triada tonurilor primare — roșu, galben, albastru — își extinde acțiunea în asociații ce vizează nu simplul șoc optic, ci și pe cel emoțional, mai profund. Dacă acceptăm soluția reluării unor motive formale, poate nu totdeauna riguroase alese — păsările, dar și balerinele degas-iene, atractive prin diversitatea posibilităților oferite dar parcă prea solicitate — vom stabili cota certitudinilor conținute de arta Rodicăi Lazăr, seriozitatea preocupărilor și in-

RODICA LAZĂR : Cai

contestabila picturalitate intrinsecă, date acumulate în **Livada, Peisaj II, Raci, Balerinele II, IV, VIII, Cai I și IV**, exemple ale unor preocupări de atelier consecvent împlinite.

PE ACEEĂȘI linie de expresivitate cromatică, de data aceasta grefată pe tema prezenței umane, dar și a peisajului ca spațiu receptacul, și mizând pe evanescența structurilor vizuale, se înscrie și expoziția lui **Tudor Tudan** de la „Căminul Artei”. Temperatura coloritului său este solar-explozivă, acordurile se fac în game calde, roșul și galbenul domină ansamblul, cu toate combinațiile și derivatele lor, generând o stare psihică stenică și pleneră, dinamizând compoziția și spațializând-o prin tricul optic al trecerii de la culorile expansive la cele ce se contrag, pentru a sugera adâncimea planurilor. Preocupat de problemele culorii ca unică modalitate de a încorpora și restitui desenul, volumul și perspectiva, artistul operea-

ză variațiuni, reluări, sublimări, în teritoriul unor cicluri ce tind să acopere aria conceptelor lîmpede enunțate de la început: **Naturi, Grupuri-buchetmulțimi și Hibridi**, adică acele fenomene de interferență, aflate în domenii de graniță prin chiar imposibilitatea existenței unor structuri absolut pure. Ideea abordării noțiunilor de „grup” și „mulțime” ar putea să ne sugereze o evadare în zona picturii matematizate, dar în realitate ne găsim în fața unor preocupări de compunere cromatică eficientă, fixînd nu numai prezența umană ca o constantă, ci mai ales dorința de a rezolva prin culoare problemele semnului polisemantic și ale spațiului acaparator.

MATEMATIZARE, în sensul superior și decis, ceea ce presupune un alt unghi de abordare a realităților obiective și subiective, de o riguroasă și austeră disciplină, aduce, în schimb, **Corneliu Boambeș**, tînărul expozant de la „Ori-

zont”, personalitate ce depășește cochetăria unui constructivism romantic și decorativismul efectelor optice și cinetice, prin implicarea contribuției ciberneticii în elaborarea unei imagini plastice expresive. El face parte dintr-o familie spirituală în care, pe planuri distincte ca mod de manipulare a semnelor, dar aderînd la un același program conceptual, cîțiva artiști români au reușit să aducă un ton particular într-o problematică acută, tot mai solicitată de civilizația contemporană. Atent la valențele plastice — poate inadecvat denumite „picturale”, în virtutea unei terminologii insuficient nuanțate — ale universului de rigori geometrice devenite în timp semne cu valoare signaletică și expresivă, artistul caută punctul convergenței depline a tuturor calităților cerebrale și afective, pentru a configura o structură comunicativă ce atestă o viziune științistă și un alt mod de a vedea soluționată problema ambientului modern. Această atitudine presupune, desigur, un program riguros, explicit exprimat prin expunere, multă pasiune și o severă cenzură, dar mai ales preocuparea față de problemele reale ale noului cîmp conceptual și imagistic, în afara modelelor sau a jocului gratuit. Regăsim aceste calități, dar și o ineluctabilă doză de „poezie a matematicii” în ciclurile **Construcții plastice și Structuri cibernetice**, în interiorul cărora posibilitățile picturii colorist și ale constructurii de semne abstracte alternează, pe un alt plan al inteligenței umane, cu pasionanta contribuție a programării cibernetice, capabile de infinite variațiuni ale structurilor decise racordate la solicitările ultimelor decenii. În acest caz și programatorul — **Dinu Braunstein** — joacă un rol important, dar pasiunea și seriozitatea artistului, ca și finalitatea programului său clar conturat în raport cu profilul epocii și cu „explozia” tehnică fără precedent, sînt factorii determinanți, reafirmînd primatul talentului și o reconfortantă încredere în disponibilitățile creatoare, pozitive, ale geniului uman.

Virgil Mocanu

Sergiu Celibidache la Filarmonică

un contrapunct al violinelor, care trebuie făcut expresiv, are uneori nevoie și de zece retușuri, ca în **andantele Simfoniei** lui Brahms. În concert acest moment a atins sublimul.

IN FINE, în etapa ultimă, cînd prinde contur planul mare al muzicii, se luminează rațiunea multiplexelor eforturi cheltuite pentru detalii cu aparență de pure efecte sonore, dar care își dezvăluie adevărata semnificație doar în context. Cîtă energie, cîtă elocință gestuală, cîte opri și explicații numai pentru a reține coardele să urce pe culmile tăriei! (Este ceea ce lasă să transpară acel glanț al suflătorilor de lemn, specific orchestrei lui Celibidache). Dar cînd, dimpotrivă, sînt îndemnate să facă acest lucru, de exemplu, o singură dată în partea întâi a **Simfoniei** lui Brahms, în dezvoltarea finală, expresia devine coplesitoare. În fapt, reprezentarea, pe care o are oaspetele Filarmonicii din aceste săptămîni, asupra resorturilor

EGREU de imaginat o experiență mai bogată și mai completă în dirijat, ca artă, decît contactul cu bagheta lui Sergiu Celibidache. Fanatismul lui năzuind spre absolut în realizarea partiturii este contagios. Fascinant pentru orchestră prin naturalitatea drumului pe care îl propune. Covîrșitor pentru publicul care nu-și poate crede urechilor că are în față obișnuita orchestră a Filarmonicii. Cînd și unde începe miracolul? De la prima repetiție, cînd maestrul însuși supraveghează o operațiune de rutină cum este acordajul orchestrelor. Minuția lui, stăruind pentru puritate și pentru omogenizarea perfectă a sunetului pe partide și în ansamblu, devine un simbol, o juruire pentru comuniunea intimă a ansamblului.

Repetițiile, zece-cincisprezece, niciodată mai puține, se eșalonează în trei etape. Ar fi mai înțil citirea obișnuită a textului, dar numai pentru aflarea automatismelor și artificilor profesionale cu care s-au deprins pe alocuri interpretii să simuleze trăirea muzicii. Dezbrăcarea titlului nu se face lesne. Poate că tocmai acest efort prelungit explică numărul suplimentar de întîlniri cu orchestra pe care îl pretinde din capul locului Sergiu Celibidache. Fondul de candoare și de totală dăruire este cel mai de seamă bun pe care îl oferă în compensație apoi dirijorul colegilor interpreti pe care îi conduce. Cum altminteri s-ar fi putut obține o spusă atît de firească a violinelor, care încep **Simfonia 4** de Brahms, poate mai umană și mai comunicativă din toate cîte s-au mai auzit?

Etapa a doua ar consta din configurarea momentelor de microstructură, fixarea eșantioanelor din discurs. Aici mai cu seamă se pregătește paleta de culori.

Acum intervine spectaculos intuiția muzicianului, ineputabilă în revelarea obiectelor sonore inedite în pagini pe care lumea era convinsă că le știe bine: **Păsărea de foc** (Stravinski), **Alborada del gracioso** (Ravel). Aici este orchestra invitată să-și extindă cîmpul de nuanțe cit mai subtil între freamăt și șoaptă, murmur și adiere. Acum dirijorul este profesor pentru fiecare specie de instrument în parte. Oricine solicitare pentru un anume fel de sunet mai puțin comun e însoțită și de o instrucțiune asupra modului cum trebuie dozată și direcționată coloana de aer spre mustiuc, sau în ce loc exact, și la ce intensitate, se atacă coarda cu arcușul pentru a obține cutare efect. Întotdeauna fără greș. De pildă, doar printr-o ușoară deplasare, spre mai „dulce”, a sunetului de trompetă și prin atacul cu arcușul apropiat de coarde, aerul solemn din finalul **Păsării de foc** capătă deodată o notă de mister, ca în nici o altă versiune știută. Iar în **Alborada**, tresăzirea arcușelor, desigur perfect sincronizate cu percucia, dar la o intensitate ceva mai moderată, a produs acel efect de pastă omogenă și perfect mată, care l-ar fi încîntat pe Ravel însuși. În același moment se mai conturează și detaliile frazelor, modelată cu accente și respirații după firescul adresei prin gesturi vorbire. Frazarea este și ea un resort important al artei lui Celibidache, prin savanta descoperire a simplității chiar și acolo unde acest lucru părea deplin elucidat, ca în **Rapsodia I** a lui Enescu. Tot atunci se stabilește echilibrul între vocea principală și vocele interioare, nu și pasive însă, spre a lua și ele parte la jocul de complementarități ale discursului. Ioc ce dă energia și transparența muzicii condusă de acest șef de orchestră fără pereche. Fixarea unui asemenea echilibru, de pildă, între melodia intonată de violoncelle și

intime ale fiecărei piese muzicale impresionează prin complexitate. Evident, rațiunea nu e suficientă pentru a explica arta unuia din marii dirijori ai secolului nostru. Mai trebuie adăugată, la această intuiție a relațiilor sonore din partitură, și abilitatea extraordinară a lui Sergiu Celibidache de a comunica orice semnificație prin gest și de a stăpîni arta tăcerii cu maximă virtuozitate, exercitînd asupra orchestrei o imensă forță magnetică. Și totuși din demersul artistului se desprinde dramatic sentimentul că imaginea model, pe care o are asupra realității sonore, se situează dincolo de puterea realizărilor umane. Iată o punte de relații, printre multe altele, cu Enescu și cu Lipatti, iluștrii săi conaționali, care poate din același motiv ne-au lăsat prea puține mărturii gravate pe disc. Celibidache e mai radical, cînd afirmă că adevărul din partiturile realizate sonor de el scapă transcrierilor pe disc. Și nu acceptă această formă de cunoaștere a dirijorului. Refuzul său e de natură socratică. De aceeași inspirație pare a fi și faptul de a nu-și atribui exclusiv meritul limpezirii textului, ci de a-l privi ca o grație acordată oricărui orchestrant, care trudește alături de dirijor să descopere adevărul din muzică. Membrii Filarmonicii bucureștene au recompensat cu deosebit zel încrederea, arătîndu-se a fi o orchestră importantă, la etalon internațional, nelimitată în posibilități ce trebuie doar antrenate. Nu numai solo-urile lui Radu Chișu (oboii), Vladimir Mendelshon (violă), Aurelian Octav Popa (clarinet), Virgil Frîncu (flaut) — enumerarea ar trebui continuată — au fost momente de mare satisfacție ale inițiativei individuale. Dar șeful de orchestră, atît de subtil în realizarea continuităților conținute în devenirea muzicală, orchestra i-a răspuns inteligent, punînd în funcțiune propriul mecanism de corecție, cu adevărate performanțe camerale. De regulă, legătura lui Sergiu Celibidache cu orchestra se întemeiază pe afinități îndelung cultivate. Celibrul dirijor refuză contactele întîmplătoare pe care le organizează impresarii de turnee, de aceea ansamblurile din lume, cu care lucrează acum, se pot număra pe degetele de la o singură mînă. Printre ele a început să fie și Filarmonica „George Enescu” din București.

Radu Stan

Arhitectură și poezie

Eseu

DUPĂ lectura volumului *Izvoare și popasuri*, însumind o bună parte din scrierile lui George Matei Cantacuzino (antologate și prefăcute cu competență și îndreptățit entuziasm de Adrian Anghelescu și tipărit de Editura Eminescu, a cărei inițiativă nu poate fi îndeajuns elogiată), ne-a urmărit chipul unui maestru cu bănuiala că i se potrivea aidoma. L-am descoperit pe măsură ce parcurgeam această carte, apoi nu ne-a mai părăsit până la ultima filă. Viața și trăsăturile morale ale lui Drăghici Valahul, Maestrul de altădată, se suprapuneau peste existența și stilul celui care își desfășura înainte-ne gindurile și năzuințele sale. În Maestrul de altădată am deslușit un autoportret nemărturisit privindu-ne din grupul unor personaje de epocă, cu fixitatea gânditoare (contrastând cu voioșia generală) a celor care își strecoară într-un tablou, fără ca nimeni să o știe, propriul chip. Destinul arhitectului umanist din secolul XX traducea o existență care se desfășurase cu multă vreme înainte, cind celălalt **magister** „cunoștea legile Apusului și Răsăritului, cunoștea dialectica spinoasă a Soborului de la Niceea și luminoasa înțelepciune a lui Platon. La Veneția învățase să sape în piatră și citise cărțile lui Vitruviu, iar la Pisa învățase cum se apără o cetate... Avea întoldeauna cu dînsul povestirea călătoriilor lui Herodot și vieților lui Plutarh”.

Adrian Anghelescu, în temeinicul său studiu, a stabilit raporturi electivă între cei doi maeștri cu aceleași trăiri și elanuri creatoare după experiențe similare. Scriind despre vechiul **magister** care își contemplă în amurgul vieții înfăptuirile „ultimilor ani ai deplinei puteri”, G. M. Cantacuzino nu face decât să-și mărturisească un dialog tîrziu cu propriile opere — așa cum marii artiști se întorc mereu, cu teamă și speranță la omenieștile lor realizări — poate cu noul corp de clădire de lângă palatul Mogoșoaiei, dezvăluind cititorului că Drăghici Valahul „se plimba într-o seară sub arcadele rupte ale palatului ducal. Făcu scotoala ca trei lovituri ale limbii de aramă corespund cu timpul necesar pentru a merge din mijlocul unei arcade la mijlocul arcadei următoare. El chibzui în același timp că ritmul unui număr pereche în spațiu poate avea o legătură prin mijlocirea timpului ca un ritm de număr nepereche în timp. Pus astfel pe calea armoniei unice, observă că un monument aduce nu numai mulțumire ochilor și spiritului, dar și un soi de bucurie greu de tălmăci care se răsfîrte asupra întregului corp”.

Admirabile rînduri, de mare literatură, care pot sta alături de proza unui Hermann Hesse, de gîndurile unui **magister ludi**, apropiat de modelul unei perfecțiuni universale și absolute. Drăghici Valahul reprezintă și el un **magister**, cunoașterea fiind idealul pe care și-l dorea și și-l apropiase, pe care o punea la temelul edificiilor sale, căutînd în sine legile noilor sale înfăptuirii, încredințîndu-se izvorului elanului său creator.

Adrian Anghelescu își începe studiul cu evocarea dăruirii totale a acestui mare arhitect poet, subliniind continuitatea dintre viață și operă, ultima ducînd mai departe firul primei, lăsînd-o în urmă, pierzînd-o în prefăcerea pămîntescă a elementelor, ca o jertfă străveche: „Locul unde se afla mormîntul lui G. M. Cantacuzino continua să rămînă pentru mine o nedezlegată enigmă”. Lîngă lașul pe care îl proiectase, așa cum artiștii Renașterii gîndeau și înfăptuiau „cetatea ideală”, identitatea pierdută a Arhitectului apare nîmbată de gloria anonimă și universală. Ce alt destin mai potrivit pietrei de mormînt a lui G. M. Cantacuzino decît să slujească vreedată, cînd inscripția-i se va risipi ca și rîndurile de pe lespezea lui Drăghici Valahul „drept piatră de temelie” pentru noi edificii, pentru nesfîrșitele laude ale existenței?

Găsim la G.M. Cantacuzino preocuparea de a surprinde esențialul, de a afla răspunsuri la probleme de primă importanță pentru sine și cultura căreia îi aparține, încercînd să desprindă din frumusețile pe care le întâlnea nu numai puterea creatoare a artiștilor, ci și propriile chemări și virtuți spirituale. Învățînd din riguroarea marilor maeștri, se desăvîrșea pe sine, definindu-se pe măsură ce se descoperea în înfăptuirile altora sau ale sale. Acest proces complex de îmbogățire interioară, care poate fi urmărit de la **Palladio la Pătrar de veghe**, este destăinuit cititorului, care află pe G.M. Cantacuzino „în căutarea unui echilibru și stabilirea unei discipline” (**Biserica Antim**).

VERSUL lui Valéry „Cea mai mare libertate naște din cea mai mare rigoare”, pe care îl evocă ca pe un postulat artistic, ne relevă vocația pentru clasicism, ca și feroarea pentru Vitruviu, Vignola și mai cu seamă Palladio, căruia îi dedică un important studiu. El ne apare preocupat nu numai de operele teoretice și arta lui Palladio, dar și de Goethe, atras și el, ca și G.M. Cantacuzino (care stabilește „afinități electivă” ale acestor două mari spirite) de monumentale arhitecturii din Viena, desenîndu-le și scriind despre ele. Luînd cunoștință de opiniile lui Goethe despre arta lui Palladio prin pana lui G.M. Cantacuzino, ne putem repre-

zenta o triplă reverberație, care adună și luminează trei personalități din trei culturi diferite. (Vocația lui G.M. Cantacuzino pentru **Wahrheit und Dichtung** ne evocă de asemenea feroarea lui Hesse pentru **Wilhelm Meisters Wanderjahre**).

Clasicismul lui G. M. Cantacuzino se vădește și prin rolul conceptului universal în studiile sale care tratează adesea despre „meșterul” sau „zugravul de altădată”, despre „piață”, despre „grădină” sau despre „biserica de sat”. El se vădește clasic atunci cînd caută caracteristicile unui oraș și trasează profilul lui pe fondul orizontului, această linie în aparență simplă, dar cu ample complexități de conținut.

G.M. Cantacuzino vede în casa țărănească „germenul unei monumentalități nedezvoltate” (**Impas și temă**), iar în bisericile lui Ștefan cel Mare „aceeași voită disciplină în proporții, aceea intenționată sobrietate, aceea naturală energie... arhitectură pură de orice romantism, cruțată de orice dezordine ornamentală” (**Ștefan cel Mare sau izbînda moldovenească**). Importanța pe care o acordă în scrierile sale unui element arhitectural ca terasa ne apare firească în lumina admirației pentru Palladio, dar ea simbolizează și înălțimea viziunii sale, noblețea sa spirituală.

Clasicismul lui G. M. Cantacuzino se impune cu evidență, dar trebuie să ne prezentăm un clasicism „de substanță”, cum îl definește Adrian Anghelescu, „care nu are nimic comun cu imitarea servilă a stilului grecesc sau roman”. Evocînd pe Berenson care recomandă ca în locul imitării stilului antichității să aprofundăm acest stil pentru a-i răpi noblețea și gustul, taina deplinei înțelegeri a naturii sau principiul fecundității sale unice, G. M. Cantacuzino arată că prin clasicism nu înțelege un stil sau o evoluție a stilurilor, ci „o atitudine morală” (**Dicționar, s.v. clasicism**).

Monumentele ca și natura fi sint lui G.M. Cantacuzino un prilej de cunoaștere de sine. Ca și pentru contemporanul său Valéry, „frumusețea cîmpilor, splendoarea orașelor, voioșia apelor și umbra delicată a copacilor i-au fost podoabe îndepărtate ale meditației, pretextul incitîtor al îndoielilor, făgăsul pașilor spre propria ființă” (**Eupalinos sau Arhitectul**). Pentru G.M. Cantacuzino — cum aflăm citindu-i definițiile despre proporții, ritm și armonie — un templu reprezintă o imagine matematică a unei ființe omenestii, reproducîndu-i cu fidelitate proporțiile. Omul dăruiește templului ceea ce acesta îi încredințează.

Nici o incompatibilitate între formația clasicistă a lui G.M. Cantacuzino și modelul lui „istoric” de a privi monumentele sau fenomenele de cultură.

EVOLUTIA unui gen artistic, a unui stil, a unui oraș, este prezentată cu fenomenul uman pe care îl tînuiește sau pe care îl relevă. G.M. Cantacuzino percepe realitatea în mișcare, animată de fluxul propriei conștiințe însăși, spre deosebire de Proust, nu delimitează această mișcare la propria-i experiență, dincolo de care ea se îstovește, ci îi deschide perspectiva viitorului, a timpului care urmează să ia în primire această realitate, așa cum arhitectul care a conceput și a înălțat o casă, se retrage în fața locatarului, care o va folosi și o va anima (**Locuința românească**). G.M. Cantacuzino privește trecutul ca pe o sursă care activează viitorul și adesea îl determină (la Proust constatăm un sens contrar, din prezent spre trecut). Referindu-se la experiențele școlii românești de arhitectură din primul sfert al secolului XX, el con-

sideră epoca brincovenescă ca „o platformă de unde inspirația își poate lua zborul... un program de realizări pentru mai multe secole”. G.M. Cantacuzino distinge ciclurile de cultură închise și pe cele deschise, ultimele cu ecouri în epoci mai tîrzii (considerațiile despre arta vremii lui Ștefan cel Mare și Brîncoveanu). Arhitectul și poetul intuiește legăturile tainice între edificii și peisaj, între tărîmul celor vii și celor morți, între „vitejie” și „fericire”. Citind rîndurile închinăte lașilor, mănăstirii Văcărești sau bisericii Stavropoleos, ne vin în minte cuvintele Fedrei către Socrate: „Nimic din ceea ce e frumos nu poate fi despărțit de viață și viața este ceea ce moare” (**Eupalinos**).

Ochiul poetului nu surprinde numai superba sfidare a marilor monumente, ci și tăcutul remember al pietrelor funerare din jur. El nu urmărește să sublinieze contrastul dintre ceea ce rămîne și ceea ce piere în lume, ci strînsa legătură dintre viață, frumusețe și moarte, pe care o citește în înfrățirea orașelor vii cu marile cetăți dispărute, în energia creatoare a trecutului, din care își trage puterea, ca dintr-o sîmînță istovită, prezentul.

Dacă Blaga prezintă adesea specificul românesc în concepte atemporale, în cadrul unei morfologii ideale, G.M. Cantacuzino ne înfățișează acest specific adesea la prezent, cu proiecții din trecut spre viitor sau invers. Dorind să stabilească un tip de cultură și să delimiteze ideea de sat ca atare, Blaga îl vede într-o geografie mitologică, drept centru cosmic, cu echivalențe evidente în lumea preistorică. Referința lui G.M. Cantacuzino este la satul contemporan, fiind preocupat de structura lui, de raportul între suprapunerea de straturi arheologice, de etajarea culturilor în timp, lăsînd cititorului acel simțămînt nedefinit al duratei și al măsurilor omenestii.

G.M. Cantacuzino vădește un mare rafinament în prezentarea gradată a obiectivelor pe care urmează să le înfățișeze în plină lumină. Cu o tehnică literară modernă, folosește cadre care se succed cinematografic, iar valorile cromatice, intensitatea și umbrele sint savant dozate. Monumentul este privit inițial în peisaj, de la distanță, ocupînd tot cadrul. Cutare sat se află „la adăpostul prafului drumurilor mari, în apropierea unei ape”. Apoi imaginea se apropie, odată cu privitorul „am mers cu pași înceți în jurul marelui edificiu”. Neobositul călător cercetează suprafețele, stăruie asupra ritmului volumelor, armoniei și muzicalității raportului lor. Privirii sale în mișcare îi corespund fragmente de realitate care se dilată sau se micșorează, îngustîndu-se spre puncte de fugă schimbătoare, asociindu-se contrapunctic sau suprapunîndu-se.

Arhitectul este prezent în poemele în proză ale lui G.M. Cantacuzino iar poezia îi animă asocierea figurilor din planul de bază. Ne pare plin de semnificație procedeul literar al ogîndirii, ceea ce el numește „dubla imagine a arhitecturilor”, folosit de pildă cu prilejul evocării palatului Mogoșoaia „cea liberă și clară tulburată doar de zborul unci păsări, cea adîncă și mai misterioasă a apelor, intreruptă ici colea prin îmbobocirea unor flori de nufăr”.

Dacă imediatul cultural al evului mediu românesc evocă, după G.M. Cantacuzino, lumea bizantină, zarea spirituală aparține artei populare și romanității, către care el se îndreaptă cu feroare. După ce V. Părvan sublinia caracterul latin al creștinismului de început al protoromânilor și precizase momentul difuzării sale într-o populație care timp de secole își

va mărturisi cu mîndrie calitatea de popor neolatîn, în articolul **Despre stilul românesc** G.M. Cantacuzino cere „să ne punem de acord cu ceea ce este mai valabil în tradiția noastră și în cultura europeană, al cărei leagăn a fost Mediterana”.

În vreme ce Blaga ne apare preocupat de preluarea moștenirii bizantine și de reînnoirea acestei tradiții prin influențe gotice și cele baroce, G.M. Cantacuzino se îndreaptă cu predilecție către lumea latină, către temeiul clasic al culturii românești. În prefata sa Adrian Anghelescu subliniază cu pătrundere admirația lui G.M. Cantacuzino pentru spațiul dobrogean, pentru contribuția „fărîmului sting”, prin succesiunea greacă, romană și bizantină, la procesul de formare al culturii autohtone.

Ne apar revelante opiniile lui Blaga și ale lui G.M. Cantacuzino în legătură cu geneza picturii exterioare moldovenești: primul susține că „ideea acestei picturi... vine din concepția bizantină, potrivit căreia biserica trebuie să fie revelația unei lumi transcendente”, iar cel de al doilea vede în ea o substituie a marilor ansambluri gotice de pe fațadele catedra- lelor, presupunînd că inițiatorii acestei picturi au urmărit un scop didactic, „un fel de enciclopedie populară”.

Din numeroasele capitole ale volumului alcătuit de Adrian Anghelescu — care a adunat cu pilduitoare hărnicie notele, articolele, conferințele și studiile marelui arhitect și poet — cele închinăte artei populare, „marele patrimoniu comun” sînt numeroase și vădesc în primul rînd efortul autorului lor de a desprinde trăsăturile specifice naționale și de a le pune în lumină. Ca și Blaga, el nu consideră izbutite experiențele sincretiste ale lui Ion Mincu, Grigore Cerchez sau Petre Antonescu, considerînd că „elementele scoase din arta trecutului și adaptate nevoilor de azi ne duc la un impas” (**Tradiționalism și modernism**).

PASIONAT admirator al artei populare și al artei vechi dar om al vremii sale și, prin urmare, cu privirile îndreptate și înspre viitor, G.M. Cantacuzino consideră că „trecutul, cu comoara lui de realizări și belșugul lui de motive, ne apare... astăzi mai curînd ca un element de control al posibilităților noastre creatoare, decît ca un catalog de modele ușor de copiat”.

Cu toată temeinica sa cultură, cu experiența de „cunoscător” acumulată în frecvente călătorii și mai cu seamă în propriile sale proiecte și înfăptuiri, G.M. Cantacuzino nu este atras în mod deosebit de istoria artei, dezinteresîndu-se de evoluția unui gen, de stabilirea unor interfețe sau de reconstituiri filologice. Dacă ne gîndim la monumentele de excelență, sau cele din secolul al XVI-lea care vădesc nașterea unui stil românesc, putem afirma că el nu a urmărit să reconstituie istoria artei românești, ci și-a propus să pună în lumină caracteristicile unei specificități. Cucerit de dovezile istorice și arheologice ale lui V. Pirvan, care corespundeau meditațiilor sale din Italia și de la monumentele cercetate sau restaurate de el însuși în țară, G.M. Cantacuzino se oprește cu precădere la epocile lui Ștefan cel Mare sau Brîncoveanu deoarece consideră pe primul un inițiator al unui clasicism popular, iar pe celălalt animat de idealuri renascentiste de ritmicitate și armonie, ambii autentici reprezentanți ai etosului românesc.

Stilul literar a lui G.M. Cantacuzino ne evocă liniștea și calmul colonadelor armonioase ale palatului Mogoșoaia. Nici odată descrierile sale nu s-au limitat la considerații științifice, ci au transfigurat realitatea, incit „prozele” sale se îndepărtează mult de modelele genului. Cititorul se oprește fermecat lîngă un vers ca „Această singurătate în care soimii plutesc purtați de vînturi” (**Valca Oitului**). Nimeni ca el în literatura română nu a evocat tărîmurile în care trecutul își risipește miracolele lîngă promisiunea viguroasă a viitorului, pe fundalul aceluiași prezent schimbător: „Prea multe prefaceri au luat bisericii orice caracter. Numai cadrul ferestrelor pare a fi din epoca originară. Lîngă bucătăria care mai păstrează ceva din silueta structurilor sale prime, cu cărămizile ce au căpătat o patină verzuie care contrastează cu rosul închis al petelor de umezeală, e o porțiță care ducea probabil în grădina mînăstirii, grădină care astăzi este cîmîtîrul săracilor din mahalaua dimprejur... Poetica curte, transformată în cîmîtîr, își va pierde încetul cu încetul frumusețea, și cavouri de familie își vor întinde pretențiile pînă la zidurile mîndre și coapte de veacuri ale mînăstirii” (**Plumbuita**).

G.M. Cantacuzino. Un neobosit călător care contemplă marile minuni ale lumii și poposește lîngă însemnele de frumusețe ale propriei sale țări. „Prozele” sale ne destăinuiesc tot atitea momente biografice, subtile dialoguri cu deostoinicia omenească sau cu risipirea ei. Ceea ce arhitectul admiră și înțelege, poetul trăiește și transcrie pentru viitorime.

Acest subtil **magister** prefigurează pe A. E. Baconsky, un alt mare căutător al înțelesului spiritualității românești, descoperit și el nu de mult într-un ochi nemîșcat de eternitate.

Pavel Chihaiia

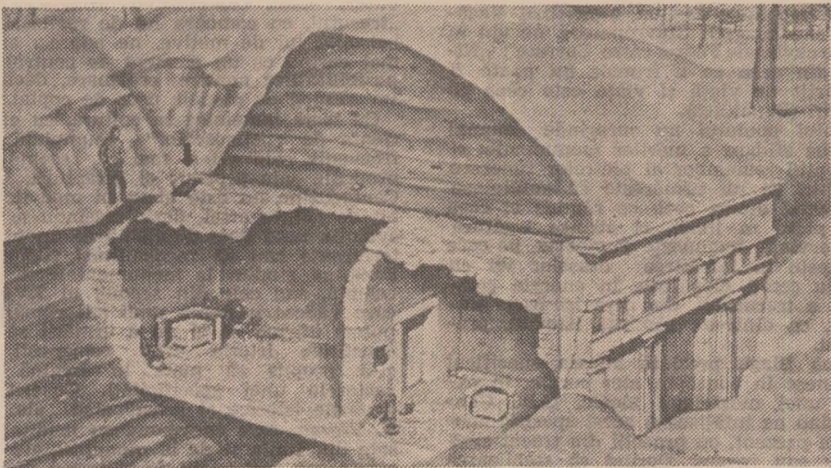
Mormintul de aur al lui Filip al II-lea al Macedoniei

● SUB acest titlu, revista „Match” (nr. 1495/20 ianuarie 1978) publică un amplu reportaj semnat de Colette Porlier, însoțit de numeroase ilustrații, asupra uneia din cele mai importante descoperiri arheologice datorite profesorului Manoles Andronikos, în cursul anului trecut. E vorba de localitatea Verginas, în Macedonia, nu prea departe de marea Egee, unde, după ce în cursul anului precedent buldozerele deplasaseră peste 20.000 tone de pământ, în noiembrie 1977 profesorul de la Universitatea din Salonic a reușit să dea la iveală ceea ce bănuia a fi (în urma unor cercetări începute încă din 1937): mormintul lui Filip al II-lea, regele Macedoniei, tatăl celebrului Alexandru cel Mare.

Profesorul Andronikos a avut ca punct de plecare relatările făcute de Plutarch. Studiind cu atenție vestigiile tombale ale regelui care și-a găsit moartea în Argos, profesorul Andronikos a observat unele picturi murale reprezentând răpirea Proserpinei de către Pluton, operă ce putea fi atribuită lui Nicomaras, pictor menționat de Pliniu cel Bătrîn că ar fi decorat monumentele regilor Macedoniei în secolul al IV-lea î.e.n. Și astfel, continuând săpăturile în profunzime, echipa pro-

de 5 m. pe 4,50 în care „trona” un sarcofag. Când Andronikos îl deschise, găsi o urnă de aur, pătrată, fiecare parte măsurând circa 40 cm., urnă cântărind 11 kg. Ea era decorată pe părți și pe capac cu semnul soarelui, emblema regilor Macedoniei. În interior — oasele calcinate ce rămăseseră după incinerare erau învelite într-o țesătură de purpură. Era limpede: ceremonialul era întocmai celui home-ric, — adică acela ce constituia o tradiție pentru regii macedoneni. În sfârșit, în interiorul sarcofagului, profesorul Andronikos descoperă și o coroană de aur cu podoabe figurind frunzele de stejar; apoi, o altă coroană de aur, aceasta figurind foi de mirt, un sceptru de bambus aurit și o spadă al cărei miner de lemn acum putrezit, dar de asemeni încercuit în aur. În fața sarcofagului, arheologul găsi cinci figurine de filde, reprezentând cinci personaje în picioare; numai că nu li se mai păstrase decât capetele, de 2 cm. înălțime.

„Ceea ce m-a frapat — a declarat profesorul Andronikos — a fost faptul că două din aceste capete seamănau în mod straniu unul cu celălalt, iar unul avea întocmai chipul lui Alexandru. Nu mai era nici o îndoială:

feșorului din Salonic a degajat o fațadă de 6 m. lungime, împodobită cu frescă de circa 1 m înălțime reprezentând o scenă de vânătoare de lei, animalul de preferință al suveranilor Macedoniei. E ceea ce lăsa a se bănuia prezența în mormint a unui personaj de singe regal. Mai important încă: porțile incastate în marmură ale fațadei păreau a fi rămase intacte, adică nefolite, precum atâtea alte monumente funerare. Profesorul Andronikos a decis, atunci, pentru a nu deteriora prețioasa fațadă, să se introducă în monumentul respectiv prin bolta lui, degajând o deschidere de 40 cm. pe 60, cât să poată pătrunde un corp omenesc (a se vedea desenul respectiv, săgeata indicând locul de pătrundere în mormint). Strigând „Totul e neatins!”, Andronikos a pătruns chiar în camera mortuară regală. În fața lui, împrăștiată într-un arc de cerc — diferite obiecte de argint, vase de diferite forme care conțineau vin, lapte și miere, ofrande pentru zei. Într-un alt unghi — obiecte de bronz caracteristice împodobirii cailor care erau și ei sacrificați odată cu ilustrul defunct, apoi o cască, tipic macedoneană, o armură — semne că era vorba de un cavaler înarmat; scutul, de aramă și lemn, avea încrustații de aur.

Toate acestea se aflau într-o sală

cele 5 capete de aur reprezentau pe Alexandru cel Mare, pe Olimpia (mama sa), pe Filip II (regele cu barbă) și pe părinții acestuia, Amyntas și Euridice.”

Într-o încăpere alăturată, mai mică, arheologul și echipa sa găsiră un alt sarcofag cu o urnă de aur în greutate de 8 kg. Osemintele erau la fel învelite în pinză de purpură cu aur. O diademă de aur era înăuntru.

Printre alte vestigii, un obiect semănând cu un arc cu săgeți.

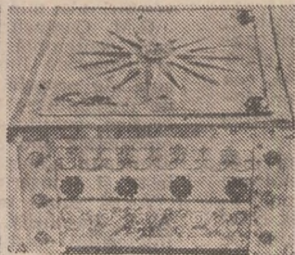
Reportajul continuă cu o largă incursiune în istoria Macedoniei, a familiei regelui Filip al II-lea (care a domnit între 356—336 î.e.n.), ca și a celei, de glorioasă legendă, a lui Alexandru cel Mare, care i-a succedat la tron.

Fapt e că profesorul Andronikos este absolut sigur că a descoperit mormintul lui Filip al II-lea (a se vedea imaginea urnei funerare de aur cântărind 11 kg aflată în sarcofag) și că chipul marelui rege (care nu este exclus — afirmă Andronikos — a fi murit asasinat de soția sa Olimpia și de însuși Alexandru, când acesta avea 20 de ani) este acela înfățișat de figurina în fildeș (imaginea de sus, din dreptul titlului nostru).

Trad.

Pe harta Greciei — Verginas

Urna funerară

Profesorul Andronikos

Didier DECOIN: ORAȘUL

● Cel mai disputat premiu literar francez a fost decernat unui tânăr și binecunoscut romancier, romanul său, *John l'enfer*, reușind să intrunească în cel de-al cincilea tur de scrutin sufragiile celor zece literați, scriitori și critici care formează juriul Goncourt. Alegerea nu a surprins foarte mult căci, încă de la apariție, romanul s-a impus imediat criticilor de specialitate și marelui public, situându-se în primele locuri ale topurilor literare. Didier Decoin s-a născut la 13 martie 1945 la Boulogne-Billancourt. Este fiul cunoscutului cineast Henri Decoin. Studii la Sainte-Croix de Neuilly și apoi la Facultatea de litere din Paris. După o foarte scurtă carieră în învățământ, se dedică meseriei de ziarist. A lucrat, succesiv, la redacțiile unor mari publicații ca „France-soir”, „Figaro”, „Nouvelles Littéraires”. În același timp, colaborează cu redacțiile radiofonice Europe I și Radio Monte Carlo, semnând și două texte destinate unor filme de televiziune (*Un clown dans la nuit* și *L'enfant martyr*) precum și două adaptări dialogate pentru filmele lui Marcel Carné: *La merveilleuse visite* (1974) și *La Bible* (1977). Primul său roman, *Le procès à l'amour*, apare în 1966 și este distins cu Bursa Del Duca, importantă distincție destinată în special tinerilor autori. *Elisabeth ou Dieu le sait* apare în 1971 și obține o altă distincție importantă, *Le prix des quatre jurys*. Un an mai târziu, i se decernează *Prix des libraires* pentru romanul *Abraham de Brooklyn*. A mai publicat, în 1973, romanul *Ceux qui vont s'aimer*, iar în 1975 un eseu, *Trois Milliards de voyages* și un alt roman, *Un policeman*.

Didier Decoin, în *John l'enfer*, reușește să prezinte o frescă — de dimensiuni mari și cu o minuție și exactitate fotografică — a unui mare oraș american. Orașul așa cum este el, cutureiat de „duhurile spaimii, ale drogaților morți și violenței”. Foarte de curind, revista

„Paris Match” publica, în numere consecutive, un amplu reportaj fotografic despre „cartierele pustii” ale New York-ului, acele cartiere devenite loc de adunare pentru toți delincvenții și criminalii orașului, loc de refugiu pentru emigranții reduși la postură de cerșetori. Este o imagine a lumii în care Didier Decoin își plasează eroii. O face fără ostentație, fără să pornească de la o idee preconcepțată — John este doar un simplu spălător de geamuri care în fiecare clipă își riscă viața agățat de ferestrele unui zgirle-nori. Până aici, nimic neobișnuit. Dar John va descoperi, cu uimire și apoi cu frică, adevărul ascuns: nimeni nu se mai află în spatele geamurilor, uriașele clădiri nu mai sînt locuite de nimeni, orașul începe să putrezească. Chiar și cîinii vor fugi, adunându-se pe o colină din apropierea orașului, pentru a aștepta clipa cînd orașul va fi al lor. Romanul se constituie dintr-o serie de secvențe paralele, uncori povestiri independente, cele izolate legate prin simpla prezență a eroiului principal, a iubitei sale, Dorothy Kane, și a unui al treilea personaj, cu toții figuri fantomatice, evoluind într-un univers ce amenință în fiecare clipă să se descompună. Realizarea — în planul tehnicii românești — este deosebită, căci veți remarca — în fragmentele pe care vi le prezentăm în traducere — permanenta suprapunere a două, trei sau patru planuri perfect independente ce redau trăirile, emoțiile sau faptele unor personaje. Și ceea ce este ciudat, momentele de mare tragicism sau de mare încordare care de obicei acționează ca un liant asupra comunității umane, aici nu pot să facă indivizii să iasă dintr-o indiferență sau dintr-un profesionalism obtuz. Este semnul unei morți spirituale, al unei desființări a trăirilor spirituale care mărturisește

CIND camionul CATV ajunge la locul accidentului, mulțimea s-a și împărțit în două grupuri. O selecție spontană, și pe trotuar se face auzit zgomotul din apropierea unui stup.

Ușor la o parte, martorii privilegiați — cei care l-au văzut pe Indianul căzînd. Mai în față, grupul celor care au venit mai târziu, cei care reconstituie tragedia plecînd de la poziția corpului dislocat pe caldarim, cei care măsoară șansele de supraviețuire, dau sfaturi: nu îi atingeți, e ca la motocicliști, nu trebuie să-i miști, nu trebuie să le scoți cască, e semn rău cînd curge singele pe nări, de ce nu pune nimeni o haină sub capul sărmanului om ?...

Se aude șuieratul sirenelor mașinilor de poliție ale orașului New York, undeva în capătul străzii Park Row; vîntul cald îndoiaie marile antene flexibile.

Barrymore, sunetistul echipei de televiziune, coboară din cabina camionului galben. Aterizează pe asfaltul care, de trei zile încoace, se topește ușor; magnetofonul îl lovește în burtă, iar cutia de baterii de schimb i se infixe în coaste. În timpul acesta, Spitzer desface cupola de plastic care face un fel de cocoasă deasupra camionului, acționează o manetă, și camera, susurînd ușor pe axul vertical, urcă, se iveau în lumina intensă a dimineții. Spitzer brânzează brațul nicherlat care îi permite să manevreze aparatul foarte ușor, ca pe un stilou. În acel moment camionul se oprește complet, se leagănă pe amortizoare. Spitzer ia o vedere panoramică de jos în sus, pleacă de la corpul Indianului, ridică botul camerei de luat vederi spre virful clădirii, coboară din nou, se oprește la mijlocul mișcării. Tehnicianul de sunet îi transmite întrebările lui Barrymore, răspunsurile mulțimii. Totul, limpede și liniștit. Dar, din fundul camionului, realizatorul reportajului îi spune lui Spitzer să nu se mai joace, să revină gros-plan pe cadavru și basta ! La care Spitzer se vede obligat să răspundă că mortul nu e mort cu adevărat.

Căci Indianul mai trăiește încă. În apropiere de el, unelte de muncă: bugetele în capătul unei lungi telescopice în aluminiu, pielea de cămilă, capsulele umplute cu detergent foarte concentrat. Virgule de spumă aluneacă de-a lungul fațadei blocului, spărgîndu-se de trotuar ca niște fulgi de zăpadă foarte

moale. Indianul a căzut de la etajul treizeci și trei, copertina portocalie a unei galerii de pictură frînindu-i coborîrea; acționînd ca un fel de trambulină, copertina l-a aruncat înapoi spre cer pe Indian cu bureții săi; dar, sub al doilea șoc, n-a mai rezistat și s-a rupt drept pe mijloc.

Barrymore îngenunchează, apropie microfonul de buzele Indianului :

— Ambulanța va fi aici peste cîteva clipe, nu-ți face nici o grijă, fără copertină ai fi fost pierdut. De fapt, îți place pictura ?

— În casa mea, spuse Indianul, sînt fotografii.

Printre spectatori, unii se întrebă cine va plăti copertina; unii spun că va fi compania de asigurări, alții pariază că va fi compania unde lucrează Indianul.

Spitzer plimbă mult camera peste mulțime. Agățat la întimplare chipuri, le reține o clipă, le pierde. Așteaptă un semn, fără să știe care anume. Magazinele au deschis din nou, e luni, căldura a atins limitele suportabilului. Spitzer cadrează picioarele unui copil ce și-a încălțat patinele cu roțile. În cele unsprezece mii opt sute de case legate la canalul de televiziune prin cablu pentru care lucrează Spitzer, copiii vor tresări, vor arăta cu degetul spre ecran și vor spune :

— Vreau și eu patine cu roțile.

Cîteva vor primi palme, dar mare parte vor căpăta patinele dorite. În decursul următoarelor patruzeci și opt de ore care urmează, raioanele de sport ale magazinelor din zonă vor fi luate cu asalt; și toate astea din cauza lui Spitzer care, cu o zi înainte, îi mărturisise psihanalistului că visează din ce în ce mai des că este un castor și că schimbă cursul unui mare fluviu — care ar putea fi Ohio sau Mississippi.

— Ajunge ! spuse, sec, realizatorul.

El este și producătorul programului : nu va avea nici un cent beneficiu în urma vinzării patinelor cu roțile. Atunci Spitzer este de acord să ridice maneta comandînd focala variabilă, lărgind cadrul. Pe obrazul Indianului curg lacrimi, iar foarte departe un ferry-boat din Staten Island lansează două apeluri răgușite.

— Mă numesc Mawakha, spuse Indianul. S-o anunțați pe Denise.

Barrymore se retrage, nu-i plac agoniile, n-a știut niciodată cum să se comporte față de un muribund. Se întoarce către poliști, citează statistici :

— E al doilea spălător de geamuri care

CARE FABRICĂ NEANT

În modul cel mai convingător, asemeni unui imens semnal de alarmă. Goana după publicitate sau după profit sunt motivele majore ale unei existențe. Iar moartea unui om nu este decât un simplu incident care, în funcție de abilitatea celorlalți, poate sau nu poate fi generator de dolari. O realitate tragică, povestită cu o sobrietate ce apropie romanul de adevărul reportajului documentar, cronică, sine ira et studio, a vieții și morții unei lumi.

se prăbușește în ultimele șase luni. Toți indieni. Îi credeam totuși insensibil la vertij?

— Da, asta se petrece în urechea internă. Dar acum, dacă așa se petrec lucrurile, s-or fi adaptat. Și din cauza asta mor.

Spitzer vede un nor de praf aurit urcând din Manhattan prin Wagner Place și Peck Slip: este a doua dimineață, cea de la ora zece treizeci, când umbrele sunt mai scurte, când aburii înalți ai orașului se îndepărtează către ocean care îl mistuie fără grabă, undeva între Terra-Nova și Azore. Spitzer manipulează cercurile gradate și scala micrometrică a camerei de luat vederi, încercând să capteze lumina în camera fragilă a tubului catodic.

Barrymore întreabă pe unul din polițiști:

— Și ce este acest Indian? Un Algoquin? Un Muskoki?

— Un Athabasc din zona arctică, strigă Spitzer.

ÎN JURUL orei prânzului, Edmond K. Milous, președintele întreprinderii de curățătorie, află de moartea Indianului. Formează imediat numărul Biroului pentru problemele indienilor. Se teme de represalii din partea membrilor fantomă ai organizației Puterea Roșie; a retranscris în agenda sa, în locul unde se notează numele persoanelor de prevenit în caz de accident, mica frază a revoluționarilor de la Wounded Knee. Nimic altceva decât o incantație rituală la mirosurile fumului, a pieilor și singelui încheșat: uriașul roșu nu mai are decât un genunchi la pământ, se ridică!

Edmond Milous și-l închipuie pe uriașul roșu cu chipul unui nou King Kong: se va ivi din pământurile poroase, va alege clipa impurpurată a apusului de soare pentru a-și întinde imensa umbră deasupra orașului; va smulge blocurile cu aceeași ușurință cu care strămoșii săi scoteau din rădăcini salcîmii, îl va prinde pe Milous între degetele cu extremități teșite ca niște ciocane; și apoi, cine ar mai putea spune ce se va întâmpla?

— Toate măsurile reglementare de siguranță au fost luate, explică Milous interlocutorului său de la Birou pentru problemele indienilor. Materialul tocmai fusese supus unei serii de controale. Veți primi probabil mii de scrisori. Răspun-

deți tuturor că poliția, ca și mine de altfel, pentru moment, sînt convinși că Mawakhna s-a sinucis.

Biroul pentru problemele indienilor promite tot ceea ce-i cere Edmond Milous: din clipa cînd a părăsit rezervăția, Mawakhna a ieșit de sub jurisdicția Biroului — și, prin aceasta, de sub protecția acestuia.

Președintele Milous adaugă: — Pînă în ultima clipă, Mawakhna a vorbit despre o anume Denise. Soția sau amanta lui. După mine, Mawakhna s-a sinucis din dragoste.

Închide telefonul și-l cheamă pe dispecer:

— Să privim lucrurile în față, Formann: acest zgîrie-nori N-002 este în margine, dezgustător de murdar, ca un porc, între etajul treizeci și trei și patruzeți și opt. Și nu este un client comod. Ce propui?

Formann își deschide registrul: situat în apropiere de New Chambers, N-002 aparține, în regim de co-proprietate, unei bănci, unei societăți de căsătorii prin corespondență, unei companii de transport maritim. Dispecerul suride, spune că nu are pe nimeni la îndemînă; precizează:

— De altfel, e mereu așa după ploile mari de primăvară. Evident, mai este John. Dar e ziua lui de odihnă...

ESTE un zgîrie-nori oribil, fără suprafețe netede. Cele o mie două sute de geamuri de pe fațada de sud-vest înmagazinău căldura solară așemenea unui captor. John, căruia miinile începuseră să-l asude, pierde un timp prețios încercînd să escaladeze cornișele în surplombă. Împiedicat de legăturile complicate de siguranță, se oprește din ce în ce mai des. Pentru a se destinde, se leagănă deasupra vidului. Legăturile centurii de siguranță scrișnesc.

Undeva jos, împrăștiati de-a lungul bulevardului, vinzătorii de ziare își prezintă pe etalaje edițiile de prînz. Și, în spațiile ferestrelor imensei clădiri, tranzițiile difuzează stările de ora trei: într-o școală special amenajată pentru acest prilej, senatorul Cadett dă o conferință de presă; povestește cum s-a dărimat rezidența sa din Long Island fără să omită nici cel mai mic amănunt; aminteste de apartenența sa la partidul democrat, spune că americanii trăiesc deasupra unui vulcan — nu în genul celui care scuipă flăcări, nu, asta nu, ci din acela care fabrică neant, vertij sub tălpi. Cadett, desigur, vorbește despre propria lui casă; dar comentatorii de radio îi interpretează spusele, politizîndu-le; iar întreg orașul New York ascultă, asemeni unui singur om, cu un fel de delectare morbidă; iar automobilistii au umplut 5e Avenue, așteptînd apariția unei crăpături în zidurile impunătorului Empire State Building.

După senatorul Cadett, Ernst Anderson este cel care ia cuvîntul. Acest om foarte înalt și chel, cow-boy îmbrăcat în haine de piele neagră este șeful brigăzilor anti-incendiu:

— Orașul New York nu-și mai poate oferi luxul unei catastrofe. De zece ani spun asta și nimănui nu-i pasă. Închipuiți-vă că un incendiu, un foc la scara 4, spre exemplu, ar izbucni într-un cartier de periferie; viteza sa de propagare ar depăși toate mijloacele posibile de intervenție.

— Ce vă lipsește, Ernst?

Bazîndu-se pe cifre, Anderson evocă lipsa de personal, vechimea materialului, cerințele unei infrastructuri urbane aberante — un oraș care crește fără să țină seama de oraș pe care o naște pe zi ce trece. Străzile sînt furnicare de lume. Alarmerile pompierilor de tipul anilor 1880 și-au trăit de mult traiul: azi nu se mai poate să-ți mai faci loc cu mașina strîvind oamenii sau să încerci să treci pe stradă doborînd dughenele negustorilor. În spatele camionului lăptarului, mașinile de transmisiuni sau ambulanțele de reanimare merg acum în același ritm cu toate celelalte autovehicule. De altfel, exercițiile de alarmă au fost reduse din cauza carburanților: orelle de ieșire la rece ale camioanelor roșii par să fie luate, pe schemă, bineînțeles respectînd proporția, după cele ale port-avioanelor și bombardierelor din Strategic Air Command.

— Și cel mai rău, adaugă Anderson, este sistemul salarizării. Știți cît ciștigă un pompier, incluzînd și primele?

Senatorul Cadett îl intrerupe brusc, explozînd situația:

— Partidul democrat a cerut ridicarea imediată a unor salarii din domeniul public. Da, în cazul infirmierelor, al măturaților, al pompierilor și drcarilor. Numai că vă încapătinați să votați pe republicani.

John își strînge prăjina telescopică. Dacă New Yorkul ia foc, dacă New Yorkul se dărimă, oricum va fi în fotoliile de orchestră.

Indianul are dintotdeauna impresia că e spectatorul privilegiat al acestui oraș a cărui suprafață nu o atinge decât pentru a închide ochii.

CÎND John observă pitonul, e prea tîrziu — șarpele lung, în aceeași clipă, a văzut omul.

După aceea e ușor de spus: după un semn sau altul, ar fi trebuit să presimt primejdia, să ghicesc o prezentă anormală, mortală. Într-adevăr, un geam este spart și cioburile sînt presărate pe toată marginea cornișei; păsările se rotesc din ce în ce mai aproape de clădire, dar nu se așează.

Reacția imediată a Indianului este un gest de furie: Peggy sau dispecerul ar fi trebuit să-i spună ceva despre existența unui laborator specializat în studiul reptilelor la nivelul etajului treizeci și doi; atunci, oricum, John ar fi fost mai atent.

Acum, nici omul, nici șarpele, nu au cum să refuze lupta; trebuie ca unul din ei să lase locul liber. Reptila își leagă capul plat, ascuțit. Cu o încetineală înspăimîntătoare, se strînge în inele, gata să țișnească într-un ultim atac. John crede că șarpele măsoară cam șase metri de la coadă la cap și că diametrul corpului este de aproape șaptezeci de centimetri. Mușcăturile eventuale ale pitonului nefiînd veninoase, pericolul vine din forța și extraordinara agilitate a șarpelui care va încerca probabil să-și sufocă victima.

Păsările se înalță, emițînd strigăte ascuțite.

Pe pămînt, în pădurile din Long Island, spre exemplu, John ar înfrunta reptila cu un soi de exaltare. Dar aici nu e liber în mișcări. Șarpele dispune de reazemul solid al cornișei, iar Indianul trebuie să țină seama de organizarea complicată a curelelor de piele ale centurii de siguranță precum și de rezistența ventuzelor cu care se agată, aderent, la geamuri. Singurul lucru pe care-l poate face este să imprime leagănului pe care este așezat o viteză suficientă pentru a se da înapoi și a reveni spre fațada blocului cu o viteză oarecare; și devină un fel de ciocan animat de o forță asemănătoare celei pe care o va dezvoltă, la rîndul său, șarpele.

John ar vrea să scape de prăjină care-l încurcă și îi limitează mișcările. Nu poate, decât dacă îi dă drumul de la nivelul treizeci și doi, greșeală profesională pe care tribunalele ar judeca-o fără milă; spălătorul de geamuri aflat deasupra orasului are aceleași obligații ca și un avion; pentru a se prăbuși sau pentru a pierde o parte componentă, trebuie să aștepte pînă ajunge deasupra unui deșert; sau, în celălalt caz, să fie deasupra unei zone marginase lăsînd să intre în funcție legea numerelor mari, sacrificînd doar foarte puțin dintr-un ansamblu uriaș. Or, acum este ora șaptesprezece; mulțimea funcționarilor de birou umple bulevardul și cozi se formează și se desfac în jurul stațiilor de autobuz.

Pitonul începe să oscileze. Se pare că și el a decis să atace ca un ciocan. John se teme de violența șocului, de dezechilibrarea ce se va produce în mod inevitabil, poate și desprinderea ventuzelor adezive; s-ar putea, în celălalt caz, ca de la primul atac, șarpele să-l cuprindă deodată în inele pe Indian. Orice fel de rezistență ar deveni atunci inutilă. John n-ar mai putea decât să se lase în voia strînsorilor pitonului, așteptînd asfixia.

Indianul se hotărăște să facă șarpele să ridice capul. Își asigură minerul prăjinii sub brațul drept, își încordează mușchii și se aruncă înainte. Extremitatea prăjinii izbește zidul clădirii. Pitonul, surprins de atac, își întoarce o clipă capul triumfător. John apucă cu amîndouă miinile cureaua principală a centurii de securitate, trage de ea ca de coarda unui balansoar, pleacă înapoi în vid, revine cu violență, spre cornișă. Prăjina, care nu i-a alunecat de sub braț, lovește șarpele la nivelul maxilarului. Un frison pare să scuture, sub solzi, corpul prelung al șarpelui.

Din nou, John apasă cu toată puterea pe curea, repetînd aceeași manevră. Șarpele, sub efectul loviturii puternice primite, se clatină. De data aceasta, prăjina de aluminiu lovește marginea cornișei și se rupe.

Reptila a simțit primejdia și se retrage. Se lasă pe strîmtul drum de beton și acum dă înapoi.

John scapă prăjina care coboară, rotîndu-se, spre el. Cade pe asfalt cu un sunet cristalin. Un autobuz frînează și se pune de-a curmezișul șoselei. Mulțimea de oameni se împrășteie brusc și urlete de spaimă ajung pînă la Indian.

Acum, cei de jos au ghicit că un eveniment neobișnuit se petrece pe cornișă zgîrie-norului. Majoritatea, bîzîndu-se pe legea seriilor, spun că este vorba despre un spălător de geamuri victimă a unei congestii cerebrale și că nu va întîrzi să cadă, cu picioarele desfăcute. I se face deja loc pe trotuar.

Din cauza soarelui strălucitor care luminează din plin clădirea este imposibil să distingi cu precizie ceea ce se petrece acolo sus, în cer.

John, printr-o mișcare de pendulă, ajunge pe cornișă și se poate așeza, ghemuit. Șarpele continuă să dea înapoi, cu ochii săi galbeni fixați asupra omului.

— Nu vreau să-ți fac rău, spuse John, lasă-mă să mă apropii.

De acum înainte, dacă Indianul nu va

mai face nici un gest brusc care să semene cu o provocare, nici șarpele nu va mai ataca — omul l-a lovit de două ori, iar reptila caută o scăpare; în afara elementului său natural, un bazin cu pereți de sticlă, umed și cald — șarpele are acum reacțiile sperioase ale unui șobolan de laborator. A încercat să se lupte pentru posesia cornișei, dar fără prea mare convingere: la altitudinea asta unde totul este dușmănos, a înțeles repede că nu-și apără teritoriul obișnuit. Pur și simplu, ca orice organism viu, refuză să moară. Se strecoară prin mîrdăriile alb și ocru lăsate de păsări pe zid.

— Hai, vino, îi spuse John.

Fiindcă a dovedit că e cel mai tare, Indianul își poate permite acum să lubească șarpele. Acest principiu atavic al tandreței care urmează imediat posesiunii face ca John să fie un amant extraordinar... Pentru a obișnui șarpele cu mirosul lui, John scuipă pe splendidul cap al reptilei, cu ochii încondeiați cu negru.

Ajuns la o gură de ventilație, șarpele se oprește.

Atunci, cu miinile întinse, John vine spre el. Îi ia de sub maxilar, de parcă ar vrea să-l sugrume. Atrage către el gura care se deschide larg, își pune buzele pe pielea foarte rece.

Apoi Indianul îi spune reptilei, în chip de salut: — Bun, acum te las. Trebuie să continui. Am o treabă aici. Crezi că sînt plătit să domesticesc șopirle?

Jos, pe stradă, un anume "Bashevis a cîștigat treizeci de dolari. A cumpărat de la optician un mini-telescop care l-a costat patruzeți de dolari. Apoi l-a închiriat cu un dolar pe minut tuturor celor care voiau să-și dea seama singuri ce se petrece sus, la nivelul etajului treizeci și doi. Cînd John reușește să aplece în jos capul șarpelui, cifra de afaceri a lui Bashevis este de șaptezeci de dolari.

Vine seara și Bashevis pleacă acasă. Păcat, căci nu s-a înfîșor încă: în jur de ora opt polițiștii sînșoară clădirea și aruncă plase încercînd să prindă pitonul cam cum se face pe la tirguri în barăcile cu pescuitul miraculos; rid mult și pînă noaptea tirziu proiectoarele lor se vor plimba pe fațada clădirii; se va vedea tremurînd un animal fantastic și asta va da imagini foarte ciudate miile, la ediția de ora cinci și jumătate a jurnalelor televizate.

Miezul nopții. Pitonul găsește o crăpătură în zid și dispare.

Traduceri și prezentare de
Cristian Unteanu

Patru secole de cărți pentru copii

Un best-seller printre abecedarele pentru copii: **Orbis pictus** de Jan Amos Komenski, aici în ediția din 1658 în cehă, latină și germană.

● Editura Emme din Milano, care editează cele mai frumoase cărți pentru copii din Italia, s-a specializat în publicarea cărților scrise de mari scriitori pentru micii cititori. După autori ca Pușkin, Virginia Woolf ș.a., recent, cu prilejul împlinirii a 70 de ani, Moravia a debutat cu prima sa carte pentru copii, intitulată **Trei povestiri din preistorie**. Ilustrat de Flaminia Siciliano, volumul a fost prezentat în cadrul expoziției „Patru secole pentru copiii”, la Galleria dei bibliofili din Milano. Printre expozite unice, de mare valoare, ale acestei expoziții se numără prime ediții ale unor cărți ca **Basme** de Charles Perrault, **Comoara casnică** a u-

morului de Wilhelm Busch, **Petit Buffon des enfants** sau **Pinochio**. Raritățile din secolul XVI cuprind: un **Alphabetum Graecum** (Paris, 1538), o antologie latină pentru tineret (Londra, 1520), **Manualul** lui Erasmus dedicat Madonnei Perinetti pentru educația fiului ei, apărut la Veneția în 1545, lucrarea lui Comenius **Orbis Sensualium Pictus** (Nürnberg, 1658), având textul în limbile cehă, latină și germană, **Balanța chinezească**, o comparație dintre învățământul din China și Europa în 1763 ș.a. Una din piesele cele mai neobișnuite ale expoziției este un atlas cu o lungime de 7 metri tipărit la Cincinnati și ilustrând evoluția umanității din preistorie și până în anul 1900.

Reconstituirea „Călătoriei de la Petersburg la Moscova”

● Cartea lui Aleksandr Nikolaei Radicev **Călătorie de la Petersburg la Moscova** este unică din multe puncte de vedere. Istoria edițiilor și manuscriselor acestei scrieri constituie un obiect de sine stătător al cercetărilor. A stabili traseul total al cărții, împreună cu copiii ediției din 1790, nu e o problemă lesne de soluționat. Din prima ediție tipărită de Radicev în locuința sa și condamnată de autoritățile țariste la distrugere, s-au păstrat circa 200 de exemplare, dar numărul copiilor răspândite în toată Rusia, în secolul trecut, a fost atât de mare încât ele continuă să fie descoperite și în zilele noastre. **Călătoria...** a fost interzisă de cenzură timp de 115 ani. Dar interesul față de cartea interzisă era neobișnuit de mare: în vechiul Bazar din Moscova se plătea pentru lectura ei 25 de ruble pe oră. Pușkin avea un exemplar purtând însemnele Ecaterinei a II-a pe care a scris: „Exemplar scos din Cancelaria secretă și plătit cu 200 de ruble”. În 1859, Hertzen a editat **Călătoria** la Londra, iar prima ediție legală în Rusia a fost posibilă abia în 1905. După părerea cercetătorilor, Radicev a lucrat toată viața la varianta integrală a cărții. La ora actuală există trei copii manuscrise ale acestei variante complete.

Instituirea și decernarea „Medaliei Fidelio”

● Asociația Internațională a directorilor de Operă a instituit recent „Medalia Fidelio”, care a și fost decernată sopranei suedeze Elisabeth Söderström, într-o festivitate care a avut loc la Opera din Stockholm. Elisabeth Söderström, care a interpretat până acum peste 100 de roluri pe cele mai mari scene ale lumii, a fost aleasă, cu ceva timp în urmă, membră a Academiei regale de muzică din Suedia.

Nathalie Wood

● „Eroina” din **West Side Story** s-a reîntors în cinema, alegându-și un rol dintr-o superproducție americană în filmul **Meteoriti** (meteoriti care amenință să străpungă Pământul și să-l distrugă...). Parteneri de film: Sean Connery (în rolul unui savant) și Henry Fonda (întruchipându-l pe un președinte al S.U.A.).

Primul teatru din Mozambic

● Teatrul de amatori din Maputo există doar de câteva luni, dar actorii — muncitori, țărani, învățători, funcționari — nu se pot plinge de lipsa spectatorilor. Într-un răstimp atât de scurt micul și tinărul colectiv a cucerit dragostea locuitorilor din capitala Mozambicului. Teatrul nu are încă un nume, iar repertoriul său cuprinde o singură piesă. Textul scris de colectivul de actori amatori are la bază unul din documentele programului FRELIMO. Sintetizând bogata experiență a luptei de eliberare a poporului mozambican, spectacolul vorbește despre conflictele de clasă care au izbucnit după cucerirea independenței, despre lupta împotriva elementelor reacționare. Numeroase cintece și dansuri populare, precum și melodii revoluționare constituie suportul muzical al spectacolului.

Premiul Rabelais

● A fost decernat de Academia Rabelais lui Robert Lassus, pentru **Journal d'un curieux de campagne** (Editura Fayard), care evocă viața cotidiană într-un mic sat din Franța, cu anecdote rabelaisiene, gingașe sau feroce.

Vladimir Gheorghiev și inscripțiile etrusce

● Lingvist bulgar de notorietate mondială, academicianul Vladimir Gheorghiev nu împărtășește pesimismul confrăților săi din alte țări cu privire la descifrarea textelor etrusce. În lucrările **Lingvistica etruscă** și **Descifrarea limbii etrusce** savantul propune o nouă metodă — cea a modelului morfologic sau a statisticilor morfologice — prin care s-ar putea demonstra descendența limbii etrusce din cea hitită. Prin urmare inscripțiile în caractere etrusce ar putea fi traduse cu ajutorul gramaticii și dicționarului limbii hitite — afirmă Vladimir Gheorghiev.

Premieră finlandeză

● La teatrul KOM din Helsinki a avut loc premiera cu **Opera de trei parale**, după Bertolt Brecht, pe muzică de Kurt Weill. Realizat pe scenă deschisă, fără culise și cu un minim de re-cuzită și costume, spectacolul este dedicat aniversării a 80 de ani de la nașterea lui Brecht.

„Il Baretti”

● La Torino a fost luată inițiativa retipăririi revistei literare „Il Baretti” fondată în 1924, a cărei apariție a încetat în 1928. Revista a avut un rol de seamă în mișcarea literară a deceniului al treilea. În paginile ei au publicat: Croce, Saba, Montale, Cecchi, Solmi și au fost făcute cunoscute operele lui: Proust, Joyce, Thomas Mann, Valéry, Rilke, Virginia Woolf.

Palmares

● Cronicarul cinematografic al lui „International Herald Tribune” a întocmit o listă a excelențelor cinematografice ale anului 1977. Cel mai bun dintre filmele prezentate anul trecut a fost apreciat **Dersu Uzala**, realizat în Uniunea Sovietică de regizorul japonez Akira Kurosawa și evocând expedițiile de explorare geografică rusești în Siberia de sud-est. În 1902 și 1907. Urmează: filmul australian **Picnic la Hanging Rock** de Peter Weir, care re-povestește strania dispariție a doi elevi în timpul unei excursii din 1909, excelind prin evocarea fundalului epocii; **Padre, padrone**, realizat de frații Paolo și Vittorio Taviani, având ca temă viața păstorilor din Sardinia; **O zi neobișnuită**, al lui Ettore Scola, o tragedie personală trăită la Roma în 1938, în umbra fascismului care se credea triumfător; **Războaie stelare**, filmul științifico-fantastic al lui George Lucas; **Piine și ciocolată**, amara comedie a lui Franco Brusati despre italienii care caută de lucru în Elveția. Cea mai bună interpretare feminină este socotită a fi aceea a Simonei Signoret în **La vie devant soi**; cea mai bună interpretare masculină: Maxim Munzuk în **Dersu Uzala**.

Bicentenar Clemens Brentano

● Anul acesta se împlinesc 200 de ani de la nașterea poetului și prozatorului romantic german Clemens Brentano (1778—1842), mai înții ucenic la școala primilor romantici, Fr. Schlegel, L. Tieck, apoi promotor, prin revista „Gazeta pentru singuratici” — pe care o scoate la Heidelberg împreună cu cumnatul și prietenul său, scriitorul Achim von Arnim — al celui de al doilea cerc al romantismului german. Autor al romanului **Godwi** sau **statuia de piatră a mamei**, al nulei **Povestea despre viteazul Kasperi** și **frumoasa Annerl**, a numeroase basme, a citorva plachete de versuri (reamintim **Romanțele cununii de trandafiri**), editor al unei celebre culegeri cuprinzând 600 de poezii populare germane, el a avut o influență decisivă asupra liricii germane moderne.

Monica Vitti: „Nu trăiesc în nori...”

● „Simt nevoia de a juca în filme care tratează probleme actuale. Personajele comice pe care le-am interpretat în ultimii ani mă ținau prea departe de realitatea cotidiană. Or, eu nu trăiesc în nori, ci într-o epocă de tranziție destul de angoasată. Bineînțeles, nu voi renunța pentru totdeauna la ideea de a stîrni risul, dar nu pot închide ochii în fața evenimentelor”. Este ceea ce declara actrița italo-română Monica Vitti, care a primit cu entuziasm să joace în filmul **Rafunzi de stat**, în regia lui André Cayatte. Un film despre comerțul cu arme pe scară mondială.

„Porgy and Bess” la Paris

● Trei interpreți pentru Porgy și trei interprete pentru Bess (partitura extrem de dificilă ar distruge coardele vocale ale unui singur interpret în câteva reprezentări), doi dirijori, 50 de soliști, coriști, figuranți și dansatori negri, 42 de muzicanti: acesta este ansamblul american care a reprezentat la Palatul Congreselor din Paris celebra operă a lui Gershwin **Porgy and Bess**. Reprezentația este o premieră în sensul că pentru prima dată este prezentată versiunea originală, așa cum a compus-o Gershwin între 1933—1935 și așa cum n-a putut-o auzi și vedea niciodată.

AM CITIT DESPRE...

Disparația unei reviste

A M de mult o cărticică la care țin, o păstrez la îndemână și o răsfoiesc din când în când, deși am învățat aproape pe dinafară cele mai incitante dintre paginile ei:

Conține **Ghostkeeper** de Malcolm Lowry, un fel de năvală nefinisată sau poate, dimpotrivă, foarte finisată, în care obsesiile materializate în **Sub vulcan** (genialul roman va apărea, în sfârșit, și în românește, în traducerea lui Ion Caraion) sînt discutate în raport cu povestirea unor întâmplări aparent simple — un scriitor și soția lui găsesc, în timp ce se plimbă, un ceas de mină — dar ale cărei dimensiuni par a se multiplica la infinit într-un complicat joc de oglinzi, autorul și propria lui soție confundându-se cu eroii sau detașându-se de ei: „Poate că se întimplă cam așa ceva: în clipa cînd un artist începe să încerce să dea formă materialului său — mai ales dacă materialul este propria lui viață — un fel de pirghie magică se prinde în angrenaj, punînd în mișcare un mecanism cerească. Se produc evenimente și coincidențe care îi arată că forma dată de el este absurdă, că nimic nu e static și nu se lasă fixat, că totul se transformă sau se dezvoltă în alte înțelesuri sau anu-lări de înțelesuri, mai presus de înțelegerea lui... Nu cred că cele de mai sus trebuie să apară în povestire, sau poate că da și acum, după ce am scris-o, nu mai sînt prea sigur de sensul ei... În orice caz, povestirea scurtă este probabil, în mod obișnuit, o imagine foarte greșită a vieții și o absurditate, pentru că, indiferent cît de multă acțiune ar avea în ea, este statică, o felle de moarte, înțepentă, un fel de fluture prins în ac...”

O scurtă evocare a lui Malcolm Lowry semnată de dr. C. G. McNeill, medicul consultat de Lowry pentru durerile sale de picioare, care a constatat cu surprindere că scriitorul britanic avea pe fața externă a fangelor degetelor de la mîini „pernuțe antropoide”, bătătură cum fac maimuțele din cauză că se sprijină în membrele lor anterioare. Impiedicat de un blocaj mental să-și scrie cu mîna lui operele, Lowry le dicta stînd în picioare, cu mîinile pe un pupitrul înalt: „N-aș putea să ditez plimbîndu-mă, sau culcat, sau sezînd. Cuvintele nu vin decît dacă stau exact în această poziție, și mă rezem cu dosul mîinilor de pupitrul...”

Evocarea intitulată „Totdeauna am dorit să mă ad-

mirați cum postesc” sau privindu-l pe Kafka, de Philip Roth care, la 40 de ani, avînd în față o fotografie a lui F. Kafka tot la 40 de ani, în 1924 (puțin înainte de a muri), își imaginează că acesta a continuat să trăiască, a izbutit să fugă în America, salvîndu-se astfel de holocaust, și a ajuns, în 1942, la Newark, profesorul de ebraică al micuțului Philip Roth, în vîrstă de 9 ani. O idilă tîrzie cu matusa lui Philip, trecuta domnișoară Rhoda, eșuează în același mod în care s-au destrămat în mod real încercările lui Kafka de a iubi „normal”, iar cînd, la 70 de ani, va muri, tot de tuberculoză, într-un sanatoriu din New Jersey, anunțul mortuar, apărut într-o foale locală, va spune că „dr. Kafka, născut la Praga, în Cehoslovacia, și refugiat din cauza naziștilor, nu lasă nici un urmaș”. „Și nici o carte, adaugă Roth, nici **Procesul**, nici **Castelul**, nici **Jurnalul**. Hîrtiile mortului nu sînt reclamate de nimeni și dispar. Astfel se pierde orice urmă a lui Kafka. Va ajunge oare topograf al Castel? Va scăpa K. de judecata tribunalului sau Georg Bendemann de judecata tatălui său? „Aruncați toate astea, spuse supraveghetorul, și l-au înmormîntat pe artistul infometat cu palele lui cu tot”. Nu, pur și simplu, lui Kafka nu-i este dat să ajungă KAFKA, ce naiba, ar fi mai ciudat decît transformarea unui om într-o insectă. Nimeni n-ar crede așa ceva, Kafka mai puțin decît oricine”.

Cele de mai sus acoperă cam 70 de pagini din cărticica mea, care mai are încă peste două sute, nu mai puțin vrednice de a fi citite. Îi spune „American Review” 17” și de cînd o am, am încercat mereu să mă mai delectez și cu alte numere dintr-o atît de densă „revistă”. N-am izbutit să mai văd nici unul. Aflu acum că, după zece ani de existență și 27 de numere apărute (în ritmul de trei pe an), „American Review” a murit. Peste cinci sute de scriitori au publicat, în cei zece ani, în ea, circa trei sute de bucăți de proză, trei sute de poeme și 130 de esuri. Multe opere remarcabile din acest ultim deceniu (de la **Ragtime** de K. E. Doctorow pînă la omagiu adus de Norman Mailer lui Henry Miller), au intrat pentru prima oară în contact cu publicul prin intermediul prea modestei „American Review”. Directorul ei, Theodore Solotaroff, avea nobila ambiție de a contribui la „democratizarea culturii literare”, difuzînd în mase, într-un format nepretențios, ieftin, mici antologii pretioase de noutăți literare. Trei editori („New American Library”, „Simon and Schuster” și, în cele din urmă, „Bantam Books”) au fost seduși pe rînd de Solotaroff și, tot pe rînd, siliți să-l abandoneze, tentativa lui dovedindu-se neabătută a fi prea optimistă, prea idealistă. Păcat.

Felicia Antip

„Escrito en America“

● Un grup de personalități marcante ale literaturii latino-americane, printre care Jorge Luis Borges, Juan Carlos Onetti, Julio Cortázar, Manuel Mujica Láinez, Ernesto Sabato, Luisa Maria Levinson, Blanca Mora y Araujo, văduva lui Miguel Angel Asturias, au fost de curând oaspeții Ministerului culturii din Spania. Scopul inițial — realizarea primelor realizări ale unui nou program al televiziunii spaniole intitulat *Escrito en America* — s-au adăugat numeroasele întâlniri și discuții cu reputați scriitori spanioli din care au reieșit cu pregnanță atât elementele comune cit și trăsăturile definitorii ale literaturilor respective.

Două premii

● Acordat de Real Academia Española de Lengua, Premiul Fastenrath a fost decernat poetului Justo Jorge Padron pentru volumul *Los círculos del infierno*. Cartea a primit și premiul bienal al Asociației scriitorilor suedezi, ca cea mai bună culegere de poezii a unui autor străin.

Go Mo-jo — 250 de poeme

● După apariția în volum, cu ani în urmă, a pieselor *Trei femei răsculate și Gemenii*, la Pekin a apărut de curând culegerea *250 de poeme* ale lui Go Mo-jo (n. 1892). Volumul cuprinde creația lirică a poetului chinez dintre anii 1949—1977.

Ruth Werner — Autobiografie

● Numele lui Ruth Werner se bucură de mare popularitate în R.D. Germană. Romanele ei, *O fată neobișnuită* (1958), *Olga Benario, Istoria unei vieți eroice* (1961), *Pescari și pești* (1963), precum și reportajele și schițele ei au cucerit prețuirea cititorilor. Pentru activitatea sa literară, scriitoarea a fost distinsă cu medalia Erich Weinert. Recent, în R.D.G. a apărut o nouă carte a lui Ruth Werner intitulată *Comunică Sonia*, volum autobiografic evocând într-un limbaj simplu, direct, momente din viața și bogata activitate politică a scriitoarei.

José Martí, un prieten dintotdeauna

● S-au împlinit zilele acestea (la 28 ianuarie) o sută douăzeci și cinci de ani de la nașterea marelui revoluționar și poet cubanez José Martí, cel mai profund, cel mai prietenos și cel mai întransigent spirit latino-american de la sfârșitul secolului trecut, omul care niciodată n-a vorbit despre el, obligându-se biografii să-l descopere din gândurile scrise și din faptele împlinite ale existenței sale. Și-a iubit cu disperare patria, luptând pentru libertatea și independența ei până în ultima clipă (moare în acțiunea de la Dos Rios, pe țărmul de la Playitas, în 1895), și-a iubit cu aceeași disperare America („Una este America — spune el — și Bolívar, Washington și Hidalgo nu sînt oameni deosebiți”), vizionar și propovăduitor al unei lumi drepte și luminoase.

Apostol al Cubei, cum i s-a spus cu îndreptățită justete, José Martí, revoluționarul și patriotul, cel care vedea în independența țării sale primul adevăratul indepen-

Teatrul „lunii a treia“

● Institutul Internațional de Teatrul-Centrul francez a editat un volum bilingv (în franceză și engleză) reunind experiența celor două „întilniri internaționale ale teatrului lumii a treia”: *Rencontres internationales du théâtre du Tiers-monde*, care s-au desfășurat în 1976 și 1977, ca festivaluri-colocvii, la Rennes, în Franța.

Biblioteca teatrului spaniol din secolul al XX-lea

● La Madrid s-a deschis recent Biblioteca teatrului spaniol al secolului al XX-lea al cărei fond este format din cărți, tăieturi din ziare și reviste, fotografii, documente, manuscrise. Biblioteca este împărțită în două secțiuni: unul consacrat textelor de teorie, celălalt, criticilor asupra autorilor și pieselor prezentate pe scenele din Spania sau din alte țări, extrase din cărți, reviste, ziare. Fondul bibliotecii mai este format din piese aparținând repertoriului universal, lucrări de teorie, tehnică, sociologie a teatrului. Instituția colecționează de asemenea schițe, fotografii, costume, afișe.

Jean Giraudoux și sportul

● Volumul *Sportul de Jean Giraudoux*, editat de Grasset, înmănușează reflectiile scriitorului asupra „politicii de igienă fizică”, pentru care milita în anul 1930. După aproape 50 de ani, considerațiile sale își păstrează prospețimea. Un exemplu: „Cu cât omul recurge mai mult la mășini, cu atât trebuie să mizeze mai mult pe corpul său. Aceasta este asigurarea sa pentru viața umanității”. Giraudoux preconiza o educație sportivă generalizată, în care vedea baza întregii educații.

Cronin la 81 de ani

● Cunoscutul romanier englez Archibald Joseph Cronin trăiește în Elveția, unde este vizitat, din când în când, de fiii săi: unul medic — profesune practică și de tată, până când a hotărât să se consacre în exclusivitate scrisului — al doilea scriitor și ultimul — om de afaceri. Deși în vîrstă de 81 de ani, Cronin își petrece aproape întreaga zi la masa de scris, pe care o abandonează numai pentru scurte plimbări sau grădinarit. El lucrează la o autobiografie și, în același timp, scrie un nou roman.

Sărbătorire Heine

● Cu prilejul împlinirii a 180 de ani de la nașterea lui Heinrich Heine au avut loc la Paris o serie de manifestări dedicate poetului și operei sale.

Printre altele, a fost organizată o conferință de presă la care au participat oameni de știință din R.D.G. și Franța, manifestare prilejuită de apariția monumentalei *Heine schaubue* aurgabe. Lucrarea a fost editată în 19 volume între care 12 în germană și 7 în franceză cuprinzînd scrierile din timpul exilului poetului la Paris. Pînă în 1985 vor mai apărea numeroase volume de scrisori și memorii.

Claude Mauriac — memorialist

● Secretar particular al generalului De Gaulle, confident al lui Malraux, exeget al lui André Breton, admirator al lui Sartre, fiu al lui François Mauriac, nepot al lui Proust și nepotand, Claude Mauriac și-a lansat recent cel de-al cincilea și ultimul volum din lucrarea *Le temps immobile*, în care autorul evocă zeci de personaje celebre în diversele lor manifestări.

Fellini în lipsă de credite

● Frederico Fellini nu este sigur că poate realiza filmul *Orașul femeilor* deoarece refuzul său de a face un film în Statele Unite i-a închis porțile a numeroase societăți americane și, lipsit de credite, trebuie pentru un moment să-l abandoneze proiectul. Deși cel mai mare studiu al Cinemita este pregătit să primească atât echipa filmului cit și pe Dustin Hoffman, ales pentru rolul principal, Fellini nu a putut începe filmările. El așteaptă răspunsul actorului și al oaselor de finanțe.

tala franceză cu un an înaltele, Poarta protestează în acele zile contra prezenței la București a trimisului spaniol Cipriano del Mazo), iar mai apoi în 1891, când, tot de la Paris, atunci cînd România își cîștigase independența cu armele în mină și era prezentă cu un prim pavilion (o casă de țară, descrisă de José Martí în toate amănuntele ei), la una din celebrele Expoziții de atunci ale lumii.

José Martí, un prieten dintotdeauna.

D.N.

ATLAS

Germinația

DEȘI ȘTIU — toate manualele mi-o spun — că februarie este încă o lună de iarnă, deși prima zi, teoretică, a primăverii vine, hăt, abia pe la sfîrșitul lui martie, ultimele nopți ale lui ianuarie mă duc cu gîndul într-un fel ocult și inexplicabil la germinație. Deși nimic nu-mi dă dreptul s-o fac, odată cu încheierea lui ianuarie simt că iarna a trecut, că poate fi considerată sfîrșită și, fără să vreau aproape și să mă precipit nadăbdădă spre grijile primăverii. Imi vine să scormonesc sub zăpadă să văd dacă a dat colțul ierbii și al grăunțelor, imi vine să pipăi mugurii pomilor, să văd cu cît au crescut, pot să pregătesc semințele și să mă gîndesc la răsăduri. Deși știu că mai pot să vină geruri și viscole, înghețuri și ninsori, în mod absurd și inexplicabil, odată sărbătorile iernii trecute, mi se pare că iarna însăși a trecut. Știu că e o copilărie, că soarele nu se rotește mai repede spre vară dacă mă uit mai des în calendar, că primăvara nu vine mai repede în urma invocărilor mele, și totuși ce dovadă de maturitate în această acceptare, în această grăbire a anotimpurilor! Nică nu simt altă de mulți ani de cînd iarna era dinții și cu toate resursele năușe dorințelor, de cînd iarna semea ale topirii zăpezii, oricît de tîrziu, erau permise cu deznădejde și ciudă, și, oricît de lungă, iarna nu mi se părea suficientă, și, oricît de mare zăpada, nu mi se părea destulă. Abia se topeau, murdare de căldură și bătrîne de primăvară, ultimele troiene, că eu începeam să visez ninsorile anului viitor și fericirile aminate pentru la anul. Urcarea saniei în pod era de fiecare dată un ritual dureros, o înmormintare provizorie; n-aș fi putut admite că vreuna dintre împlinirile anotimpurilor verzi ar îndrăzni să se compore cu bucuria alunecării în alb.

Așteptarea, de acum, a primăverii este desigur un semn de maturitate, un semn de acceptare a ritmii lumilor, chiar dacă, necumîntă încă de ajuns, neîndeajuns de calmă încă, pentru scurgerea vieții, încerc acum să accelerez nerăbdătoare rotirea noastră din neîntință spre rod.

Ana Blandiana

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

● În revista „Literatur-naia gazeta” (nr. 52/1977), sub semnătura lui Nikita Razgovorov a apărut o amplă relatare despre o recentă călătorie în țara noastră. Relevind atmosfera creatoare în care s-a desfășurat anul jubilar al centenarului Independenței și al celor trei Republici, în care autorul evocă zeci de personaje celebre în diversele lor manifestări.

● La Editura „Wydawnictwo Literackie” din Cracovia, în colecția *Humanum est*, dedicată valorilor contemporane ale poeziei universale, a apărut, sub titlul *Niesłowa i inne wersy*, un volum de poezii de Nichita Stănescu. Versiunea poloneză și postfața sînt semnate de Zbigniew Szuperski. Culegerea a fost alcătuită de traducător, după următoarele volume ale poetului român: *Ne-*

NIKITA STĂNESCU
Niesłowa i inne wersy

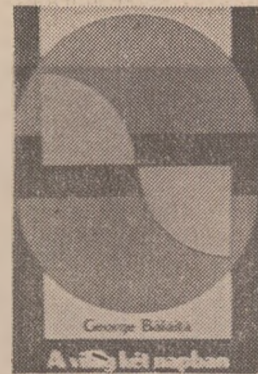
cuvintele (Ed. Tineretului, București, 1969), *Poezii* (Ed. Albatros, București, 1970), *Măreția frigului* (Ed. Junimea, Iași, 1972), și *Starea poeziei* (Ed. Minerva, București, 1975).

● La „Accademia di Romania” din Roma a avut loc o manifestare consacrată poeziei românești. Cu acest prilej, prof. Mariano Baffi a conferențiat despre poezia românească contemporană, relevînd înaltele sale virtuți umaniste, legătura sa cu viața și realitățile țării, iar actorii Ubaldo Lai și Jole Capellini au recitat, în traducere italiană, versuri de Eminescu, Blaga, Arghezi și Bacovia, precum

și din balada „Mășterul Manole”.

Artistul italian Paolo Pischetta a ilustrat lucrări de grafică a lui Pischetta de la „Mășterul Manole”.

● Juriul celui de-al IX-lea Concurs Internațional organizat de *Académie Internationale de Littérature* a atribuit, în secția *Beaux-Arts*, medalia de argint tînarului pictor român Bogdan Matci.

● Editura „Europa” din Budapesta publică, în traducerea semnată de Kolozsvári Papp László, romanul *Lumea în două zile* de George Bălăiță.

Sport

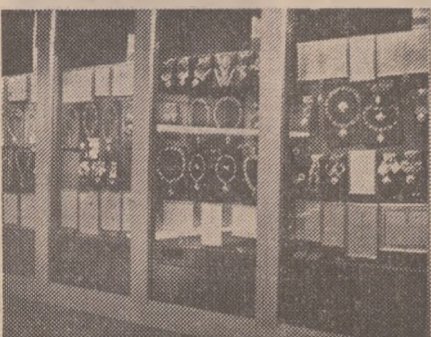
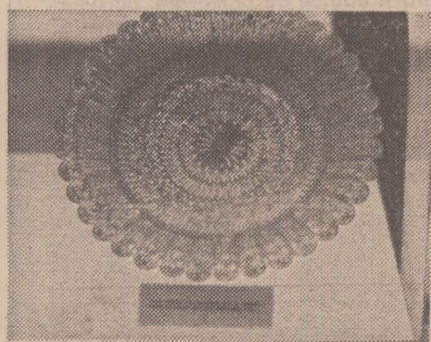
La căruța cu baloane

■ NU credeam să ajung ca un meci de handbal să-mi ruineze nervii. Știam că la handbal învingem peste tot și sistemul meu foarte bun, handbalul nu mi-a sput în fîndări nici o noapte, fiindcă gîndesc că e un sport pasionant doar pentru cei ce-l practică și foarte puțin pentru spectatori. La fel se petrec lucrurile, după mine, în tenis și volei. Dar sînt zile cînd handbalul îți răscolește orgoliile, îți ciuguie somnul cu plisc de uliu, te încarcă de aruncit și-ți dă multe vorbe pe care le aruncii lumii cu smulcăci de carne și vîlătuți de suflet. La meciul cu Ungaria, am sput douăzeci de nucii în perete, douăzeci în capul televizorului, și-aș fi zdrobit patru saci în templele omului cu fluier în gură care a făcut tot ce-a putut ca să ne trimită dincolo de locul nouă sau chiar în rîndul echipelor ce mîncă fulgi de ovăz amestecați cu fulgi de șînsoare și fulgi de cenușă. Tipul ăla, se susține mele, dar, pînă la urmă, am avut parte de amețea la livezilor în mar-

tie, apoi de lampă căzută-n ureche, pas rupt în vis, săptămîna brînzi pentru pisicile din vecini, ploaie-n geamuri și — peste două zile! — ploaie-n suflet, copită-n ceafă, nebulie de mărăcină aruncată în ochii celor ce trăiesc amețitor și, dacă se poate spune, trăiesc cu venele deschise fiecare clipă de biruință sau de sminteală a inimii. Marți seara, în orașul care l-a dat lumii pe Andersen iar nouă un punm de gămăli de chibrit, echipa română de trei ori acoperită cu aur pe cînd era cu adevărat o echipă, a închinat caii, a înzăpezit sania și a părăsit, cu aripile înghețate și burta plină de alicie, drumul pe care înfloresc poveștile. Cei ce-au turnat un munte de pămînt negru peste speranțele noastre se numesc Birtalan, Drăgăniță și Voina, autorii a patru ratări de la 7 metri, dar trebuie spus răsplată că echipa de mult și-a pierdut strălucirea, inteligența, fantezia, forța și chiar pofta de joc. Olimpiada desfășurată în umbra frunzei de arțar le-arătat specialiștilor noștri că echipa a-mbătrînit, e scobită în obraji și se mișcă de parc-ar călca pe cuie sau pe cioburi de sticlă, dar ei n-au făcut sau n-au vrut să facă aproape nimic pentru a o ridica din nou în glorie. Se credeau ocrotiți de o stea a norocului — creau, uite, steaua aia s-a închis în mănăstiri neștiute de noi — sperau într-o minune — dar minunile se duc la cei o palmele încărcate cu daruri.

Plăcut sau neplăcut, cred c-a sosit timpul, și la handbal, să le spunem murtora: mulțumiri pentru zilele frumoase de altădată, apoi să-i invităm să ia pe tălpi lutul din cărările ce duc spre casă, spre nevastă și copii.

F. N.

LUMINA ȘI ADEVĂRUL CUVÎNTULUI

PICĂTURĂ în curgerea de fluviu a vizitatorilor veniți din toate părțile pământului românesc, am străbătut în zilele acestea sălile Muzeului național de istorie, oprindu-mă să privesc atit cît mi-au îngăduit privirile celorlalți. Din nesfârșitul șir de obiecte pe care președintele țării le-a primit din acest pămînt, din toate pămînturile lumii, pentru ca azi, la șaizeci de ani de viață, să le ofere generos poporului său, n-am încercat să rețin nici unicitatea unora, nici dimensiunea ori substanța altora, ci nevăzutul lor, în totalitate, simbolul și semnificația acestuia. Pentru că în istoria lumii, ca într-un uriaș depozit al gândului și faptei, clipele arse s-au materializat mereu în obiecte, obiectele inesele au devenit istorie, dar mulți nu le-au înțeles adevărul, n-au înțeles, mai ales, că și adevărurile își au vîrsta lor, asemeni oamenilor. Ori au refuzat, uneori, să le cerceteze și din acest unghi existență, ignorindu-le deliberat nevăzutul.

Armata de statui au fost coborîte, de aceea, de pe soclurile istoriei pentru a sta, nu odată, alături de cele ale prezentului. Și nu odată panopliile au părăsit tăcerea albă a pereților pentru a umple verticala zgomotoasă a aerului dintre două adversități pentru că oamenii n-au privit dincolo de ele.

Multe, nesfârșit de multe sînt obiectele expuse acum în sălile Muzeului național de istorie și sînt, sigur că privirea mea, descoperind dincolo de ele Cuvîntul, nu s-a înșelat: născut din dragostea omului pentru om, Cuvîntul rămîne singura unealtă a memoriei și dăinuirii sale. Și nimeni în istoria noastră nu s-a sprijinit, pînă acum, atît de mult pe cuvînt, pe adevărata valoare a cuvîntului, încercînd și reușind să-i redea adevărata lumină. Patru sute douăsprezece vizite în județele țării, șaizeci și patru de vizite în țările lumii, nouăzeci și nouă de întîlniri cu

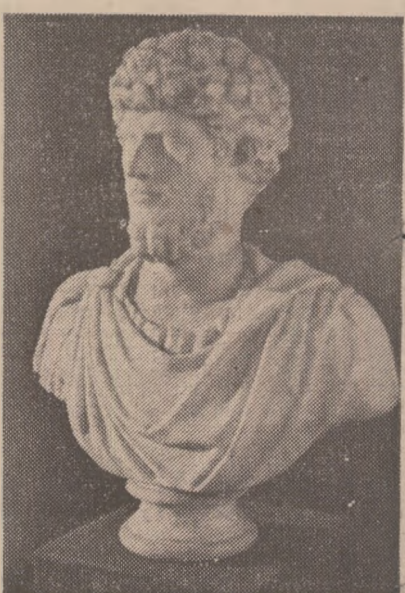
șefi de stat sau guverne, lată impresionantul periplu al anilor 1965-1977, străbătut de președintele României pentru a repune în strălucirea și rodnicia sa cuvîntul, unealta care a făcut toate celelalte unelte, hotărînd întrebunța-rea lor.

SE AFLĂ aici, în acest amănunt, o nouă viziune asupra istoriei, viziunea zilelor noastre, cînd pus în fața ei, omul nu mai are dreptul la o interpretare rigidă. Contactul direct cu realitatea, descifrarea sensului de evoluție al acesteia, în raport cu toate realitățile lumii, reprezintă singura cale de înțelegere a istoriei și aceasta nu mai e posibilă decît prin dialog. Prin cuvînt.

Toate obiectele expuse în zilele acestea în sălile Muzeului național de istorie, jaloane ale amintitului periplu, nu sînt, de aceea, decît mărturia directă, omagiul și semnul de dragoste pe care oameni de pretutindeni, din țară și de foarte departe, îl aduc președintelui țării, recunoscîndu-i neabătută vocație a dialogului și la fel de neabătută încredere în viitorul omenirii.

Nu-mi fac iluzia că dialogul acesta s-a purtat întotdeauna pornind de la aceeași înțelegere a istoriei și realității. Dar cînd descopăr alături de macheta petrolierului românesc de 150 000 tdw silueta antică a unui vas al civilizației grecești, cînd pot să privesc în același timp un fragment de rocă lunară și orbita materializată a navelor cosmice, cînd pot să suprapun peste frunzișul geometric al covoarelor românești bustul lui Traian, cel realizat la Ostia, în anul 120, ori portretul președintelui nostru, operă a artiștilor contemporani de pe cele mai îndepărtate meridiane, îmi dau seama că dialogul a fost fructuos, că încă o dată cuvîntul a rodit, depășind frontiere și vremuri.

Darie Novăceanu

Ilustrațiile reprezintă unele din exponatele reunite în expoziția Dovezi ale dragostei, înaltei stime și profunde prețuiri de care se bucură președintele Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu, ale amplelor relații de prietenie și colaborare dintre poporul român și popoarele altor țări.

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director **GEORGE IVAȘCU**

REDACTIA : București, Piața Științei nr 1, poarta B2-B3. Telefon : 17 60 10. ADMINISTRATIA : Calea Victoriei 115.
Telefon : 0.74.96. ABONAMENTE : 3 luni — 26 lei ; 6 luni — 52 lei ; 1 an — 104 lei. Tiparul :
Combinatul Poligrafic „CASA ȘTIINȚII”.